

COMPTE SATÈL·LIT DEL TURISME DE LES ILLES BALEARS 2014

1. Introducció	5
2. Què és un Compte Satèl·lit del Turisme (CST)?	5
2.1. Territoris amb CST	6
2.2. Taules recomanades a un CST	7
2.3. Conceptes, definicions i tractaments específics	9
2.4. Classificacions emprades en les taules CST	13
3. El Compte Satèl·lit de Turisme de les Illes Balears 2014 (CSTIB-2014)	15
3.1. Fases d'elaboració	15
3.2. Efectes del turisme sobre l'economia	17
3.2.1. Efecte directe	18
3.2.2. Efecte total (directe + indirecte)	22
3.3. Taules de demanda	27
3.3.1. Despesa turística realitzada per no residents a Illes Balears - T1 CSTIB. Despesa turística receptora	27
3.3.2. Despesa turística realitzada per residents a Illes Balears - T2 i T3 CSTIB. Despesa turística interna i emissora	32
3.3.2.1. T2 CSTIB. Despesa turística interna	33
3.3.2.2. T3 CSTIB. Despesa turística emissora	37
3.3.3. Consum turístic interior - T4 CSTIB	39
3.4. Taula d'oferta - T5 CSTIB. Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries (a preus bàsics)	49
3.5. Conciliació oferta/ demanda turística – T6 CSTIB. Oferta interna i consum turístic interior (a preus d'adquisició)	55
3.6. Ocupació laboral a les indústries turístiques - T7 CSTIB	68
3.7. Indicadors no monetaris - T10 CSTIB	74
4. Fonts d'informació del Compte Satèl·lit del Turisme de les Illes Balears 2014	81
Bibliografia	85

Els continguts d'aquest document poden ser reproduïts sempre que s'indiqui la font:

AETIB i IBESTAT. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Govern de les Illes Balears (2020). "Compte Satèl·lit del Turisme de les Illes Balears 2014". Palma.

Índex de taules

Taula I. Formes de turisme segons lloc de residència i lloc visitat.....	10
Taula II. Productes del CSTIB-2014 (CPA 2008).....	14
Taula III. Branques d'activitat econòmica del CSTIB-2014 (CNAE 2009).....	14
Taula IV. Fases de treball relacionades amb el CSTIB-2014.....	16
Taula V. Principals agregats dels comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries a Illes Balears. 2014 (dades absolutes en milers d'euros).....	18
Taula VI. Principals agregats de la conciliació entre l'oferta interna i el consum turístic interior, per branques d'activitat econòmica. Illes Balears 2014 (dades absolutes en milers d'euros) ...	19
Taula VII. Efectes del turisme sobre l'economia balear en 2014 (milers d'euros).....	23
Taula VIII. Efectes del turisme sobre el PIB i l'ocupació laboral balear en 2014.....	24
Taula IX. T1-CSTIB (demanda). Despesa turística receptora per productes, categoria dels visitants i origen geogràfic. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	29
Taula X. T2-CSTIB (demanda). Despesa turística interna per productes, categoria dels visitants i tipus de viatge. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	33
Taula XI. Despesa turística interior d'Illes Balears per productes. 2014 (milers d'euros).....	35
Taula XII. T3 CSTIB (demanda). Despesa turística emissora per productes i destinació geogràfica. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	37
Taula XIII. T4 CSTIB (demanda). Consum turístic interior per productes i components. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	43
Taula XIV. Consum turístic interior a Illes Balears. Distribució de cada component per productes. 2014 (%).....	46
Taula XV. Altres components del consum turístic interior a Illes Balears, per productes. 2014 (milers d'euros).....	47
Taula XVI. Altres components del consum turístic interior a Illes Balears. Distribució de cada component per productes. 2014 (%).....	49
Taula XVII. T5-CSTIB (oferta). Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	52
Taula XVIII. T6-CSTIB (oferta/demanda). Oferta interna i consum turístic interior per productes. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	56
Taula XIX. PIBTT i agregats recomanats d'un CST. Illes Balears 2014 (milers d'euros).....	67
Taula XX. T7-CSTIB. Ocupació a les indústries turístiques, per situació dels ocupats. Illes Balears 2014.....	69
Taula XXI. VAB/Llocs de feina de les branques d'activitat econòmica en Illes Balears. 2014.....	70
Taula XXII. Remuneració d'assalariats/Llocs de feina assalariats de les branques d'activitat econòmica en Illes Balears. 2014.....	71
Taula XXIII. Efecte del turisme sobre l'ocupació d'Illes Balears. 2014 (llocs de feina).....	72
Taula XXIV. T10A-CSTIB. Nombre de viatges i pernoctacions, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014.....	74
Taula XXV. Turisme interior. Nombre de viatges i pernoctacions, per categoria de visitants. Illes Balears 2014.....	75

Taula XXVI. Despeses i despeses mitjanes associades als viatges de turisme interior, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014	77
Taula XXVII. T10B-CSTIB. Turisme receptor: nombre d'arribades i pernoctacions per via d'arribada. Illes Balears 2014	78
Taula XXVIII. T10C-CSTIB. Nombre d'establiments turístics d'allotjament col·lectiu i capacitat per tipus d'allotjament. Illes Balears 2014.....	79
Taula XXIX. Principals fonts d'informació emprades en l'elaboració del CSTIB-2014.....	81

Índex de gràfics

Gràfic I. Pes del VABDT sobre el VAB total balear de 2014, per branques d'activitat econòmica (%)	20
Gràfic II. Pes del VABDT balear de 2014 sobre altres magnituds (%).....	21
Gràfic III. Composició del PIBDT balear de 2014	21
Gràfic IV. Pes dels efectes directes i indirectes del turisme sobre la producció turística total d'Illes Balears en 2014 (%)	24
Gràfic V. Pes dels efectes del turisme sobre el PIB balear en 2014 (%).....	25
Gràfic VI. Composició del PIBTT balear de 2014	25
Gràfic VII. Pes del PIB i del PIB turístic total d'Illes Balears a Espanya. 2014 (%).....	26
Gràfic VIII. Pes dels llocs de feina i dels llocs de feina turístics totals d'Illes Balears a Espanya. 2014 (%)	27
Gràfic IX. Pes de la despesa dels turistes sobre la despesa turística receptora a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)	31
Gràfic X. Distribució de la despesa turística receptora d'Illes Balears per productes. 2014 (%)	31
Gràfic XI. Distribució de la despesa turística interna balear segons el tipus de viatge realitzat. 2014 (%)	34
Gràfic XII. Distribució de la despesa turística interna d'Illes Balears per productes. 2014 (%)... 35	35
Gràfic XIII. Distribució de la despesa turística interior balear segons tipus de despesa. 2014 (%)	36
Gràfic XIV. Pes de la despesa turística receptora i la despesa turística interna sobre la despesa turística interior a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%).....	36
Gràfic XV. Distribució de la despesa turística emissora dels residents balears en altres economies, segons la destinació del viatge. 2014 (%)	38
Gràfic XVI. Saldo dels fluxos turístics a Illes Balears i Espanya. 2014 (milions d'euros i %)	39
Gràfic XVII. Distribució del consum turístic interior a Illes Balears, segons components. 2014 (%)	43
Gràfic XVIII. Pes de la despesa turística interior i d'altres components del consum turístic sobre el consum turístic interior a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%).....	45
Gràfic XIX. Distribució del consum turístic interior a Illes Balears, per productes. 2014 (%)	46

Gràfic XX. Distribució dels altres components del consum turístic interior a Illes Balears. 2014 (%)	47
Gràfic XXI. Pes de les branques d'activitat turística i no turística sobre la producció i el VAB d'Illes Balears. 2014 (%)	54
Gràfic XXII. Pes dels consums intermedis i del VAB a la producció total de les branques d'activitat turística i no turística d'Illes Balears. 2014 (%)	54
Gràfic XXIII. Ràtios turístiques dels productes a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)	59
Gràfic XXIV. Ràtios turístiques dels productes a Illes Balears. 2014 (%)	60
Gràfic XXV. Pes del VABDT sobre el VAB total a Illes Balears (2014) i a diferents territoris (diferents anys de referència) (%)	63
Gràfic XXVI. Pes de les indústries turístiques i no turístiques sobre el VABDT i la producció "turística" d'Illes Balears. 2014 (%)	64
Gràfic XXVII. Pes dels consums intermedis "turístics" i del VABDT en la producció "turística" d'Illes Balears, segons tipus d'indústria. 2014 (%)	65
Gràfic XXVIII. Distribució del VABDT total d'Illes Balears entre les branques d'activitat que el generen. 2014 (%)	65
Gràfic XXIX. Pes dels consums intermedis "turístics" i del VABDT en la producció "turística" d'Illes Balears, segons branques d'activitat turística. 2014 (%)	66
Gràfic XXX. Pes de l'ocupació turística total (efecte total a totes les indústries) i de la resta de l'ocupació sobre el total de llocs de feina d'Illes Balears. 2014 (%)	72
Gràfic XXXI. Pes dels efectes directes i indirectes del turisme sobre els llocs de feina turístics totals a Illes Balears. 2014 (%)	73
Gràfic XXXII. Distribució dels llocs de feina turístics (efecte total) d'Illes Balears entre les diferents branques d'activitat econòmica. 2014 (%)	73
Gràfic XXXIII. Turisme interior. Distribució del nombre de viatges, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014 (%)	75
Gràfic XXXIV. Turisme interior. Distribució del nombre de pernoctacions per formes de turisme. Illes Balears, 2014 (%)	76
Gràfic XXXV. Turisme interior. Distribució del nombre de viatges de turistes i excursionistes, per formes de turisme. Illes Balears, 2014 (%)	76
Gràfic XXXVI. Turisme receptor. Distribució del nombre d'arribades i pernoctacions, per via d'arribada a Illes Balears. 2014 (%)	78
Gràfic XXXVII. Distribució del nombre d'establiments i places d'allotjament col·lectiu turístic* d'Illes Balears, segons tipologia d'allotjament. 2014 (%)	80

1. Introducció

El Compte Satèl·lit del Turisme de les Illes Balears de 2014 (d'ara endavant CSTIB-2014), és una operació estadística realitzada gràcies a l'acord de col·laboració entre l'Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears (AETIB) i l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), tots dos organismes dependents de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball del Govern balear.

Es tracta de la primera vegada en què es compilen a Illes Balears taules del Compte Satèl·lit del Turisme (CST) seguint la metodologia oficial recomanada per Nacions Unides¹ (RMC-2008). Aquestes primeres taules, amb 2014 com a període de referència, estan incloses en el Pla Estadístic de les Illes Balears 2018-2021, aprovat pel Decret 40/2018, de 23 de novembre.

El projecte està lligat des dels seus orígens a l'elaboració del Marc Input-Output de l'economia balear de 2014 (MIOIB-2014)². Tots dos projectes s'han realitzat conjuntament amb l'objectiu de comptar amb dades de l'estructura econòmica de les Illes Balears i de l'aportació del turisme a aquesta.

Amb el CSTIB-2014, a més d'ordenar i unificar la informació estadística turística, s'ha aconseguit mesurar l'impacte econòmic de l'activitat turística en el territori balear.

En aquest document es mostren i analitzen els resultats del CSTIB-2014. Amb una finalitat didàctica, s'ha estructurat incloent aspectes metodològics generals d'un CST i aquells processos d'estimació seguits en l'elaboració del d'Illes Balears.

2. Què és un Compte Satèl·lit del Turisme (CST)?

El turisme, com a fenomen impulsat per la demanda, fa referència a les activitats dels visitants i al seu paper en l'adquisició de béns i serveis. També pot considerar-se des de la perspectiva de l'oferta, i en aquest cas el turisme s'entendrà com un conjunt d'activitats productives concebudes per atendre fonamentalment els visitants³.

L'activitat turística pot considerar-se una activitat econòmica transversal, ja que intervenen diversos sectors (allotjament, restauració, transport, lloguer de vehicles, agències de viatges, etc.) i els seus usuaris (els visitants) adquireixen béns i serveis tant turístics com no turístics. El CST és un instrument estadístic dissenyat per mesurar aquests béns i serveis seguint normes internacionals que permetin establir comparacions vàlides amb altres indústries i altres territoris. En la seva elaboració se segueix la metodologia oficial (RMC-2008) determinada per l'OMT, l'ONU, Eurostat i l'OCDE.

---

¹ *Cuenta Satélite de Turismo: Recomendaciones sobre el marco conceptual, 2008* (ONU, OMT, EUROSTAT i OCDE) - d'ara endavant RMC-2008

(https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesf/SeriesF_80rev1s.pdf)

² Pot consultar-se la metodologia del MIOIB-14 a

https://ibestat.caib.es/ibfiles/content/files/Metodologies/Metodologia%20MIOIB14_cat.pdf

³ Veure paràgraf 1.1. de RMC-2008.

El CST és una extensió del Sistema de Comptes Nacionals⁴, per la qual cosa compila informació tant des del costat de l'oferta com de la demanda. En un CST s'empren estadístiques econòmiques reconegudes internacionalment i es destaca l'activitat econòmica de les branques considerades característiques del turisme (detallades en l'apartat 2.4.) enfront de la resta de sectors, a més de mostrar el turisme en el context global de l'economia⁵. Permet dimensionar l'impacte econòmic del turisme en un territori determinat a través d'indicadors com la contribució del turisme al seu producte interior brut (PIB) o a la seva ocupació, i possibilita la identificació de les activitats econòmiques que produeixen béns i serveis que són destinats als turistes.

2.1. Territoris amb CST

A principis de 2010 l'OMT va identificar que un total de 60 països havien elaborat o estaven en procés d'elaboració d'alguna taula del CST. En la publicació d'Eurostat *Tourism Satellite Accounts (TSA) in Europe (2019 edition)* es recull algun indicador del CST per a 27 països europeus⁶ (25 d'ells amb indicadors bàsics del CST com són les ràtios turístiques).

En l'àmbit espanyol, l'Institut Nacional d'Estadística (INE) és l'organisme responsable d'elaborar els CST nacionals⁷ (amb 2010 com a primer any de referència publicat en la seva pàgina web).

A nivell autonòmic, el desenvolupament del CST no s'ha estès a totes les comunitats autònomes espanyoles degut, entre altres qüestions, a les dificultats detallades per l'OMT a l'hora d'obtenir CST sub-nacionals⁸:

- No totes les variables són additives o fàcilment transferibles des de l'entorn nacional a l'autonòmic.
- Algunes activitats no es poden regionalitzar en sentit estricte, i per a unes altres com el transport interregional de passatgers i els serveis dels operadors turístics i agències de

⁴ Pot consultar-se el Sistema Europeu de Comptes Nacionals i Regionals de la Unió Europea (SEC-2010) a <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-L-2013-81250>

Al Sistema de Comptes Nacionals, 2008 es proposa la utilització de comptes satèl·lit, annexos al seu marc central i que, fins a un punt que haurà de definir-se en cada cas, comparteixen els seus conceptes bàsics, definicions, classificacions i regles de comptabilitat (veure paràgraf 1.11. de *RMC-2008*).

⁵ *Tourism Satellite Accounts (TSA) in Europe (2019 edition)*, Eurostat.

⁶ Països amb indicadors del CST detallats en "Table 1: TSA transmission and number of indicators available, by country" de la publicació d'Eurostat esmentada anteriorment (*Tourism Satellite Accounts in Europe. 2019 edition*, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/10293066/KS-FT-19-007-EN-N.pdf/f9cdc4cc-882b-5e29-03b1-f2cee82ec59d>): Alemanya, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Txèquia, Croàcia, Dinamarca, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Estònia, Finlàndia, França, Grècia, Itàlia, Letònia, Lituània, Hongria, Malta, Països Baixos, Polònia, Portugal, Romania, Suècia, Suïssa i Noruega.

Cal destacar aquí la important labor didàctica, de síntesi i divulgació d'aquesta publicació d'Eurostat en l'àmbit de la comparació internacional.

⁷ Poden consultar-se els CST nacionals de l'INE i la seva metodologia a https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736169169&menu=res ultados&idp=1254735576581

⁸ Veure Annex 7 de *RMC-2008*.

viatges (amb paquets turístics agrupant diferents serveis), el mesurament és encara més complicat que a nivell nacional.

- La gran quantitat d'informació estadística que es necessita, perquè encara que oficialment existeixen fronteres administratives que delimiten les CCAA, es produeix la lliure circulació de persones, béns, serveis, capital, etc., i no s'han establert instruments per controlar els fluxos que surten o entren en una comunitat autònoma determinada.

Algunes de les CCAA que han compilat alguna taula del CST (no necessàriament les 10 taules incloses en *RMC-2008*) són⁹: Andalusia, Illes Canàries, País Basc, Navarra, Castella i Lleó, la Comunitat de Madrid, la Regió de Múrcia i Catalunya (en aquests moments en la fase final del projecte del CST català).

2.2. Taules recomanades a un CST

A *RMC-2008* es recomana que les taules, comptes i agregats principals proposats s'elaborin en dos o més fases principals, en funció del desenvolupament de les fonts de dades del territori. En la primera fase, l'objectiu és compilar les taules 1 a 7 i la taula 10. Com a mínim, per poder considerar-ho un compte satèl·lit, el CST ha d'incloure una presentació detallada de l'oferta i el consum, en termes de béns i serveis adquirits pels visitants (taules 1-4) i de les indústries que els produeixen (taula 5), així com els seus components, donat que això constitueix el nucli del sistema del CST (taula 6).

Donada la importància estratègica que el turisme revesteix amb freqüència en la formulació d'una política d'ocupació, la taula 7 —Ocupació en les indústries turístiques—, també forma part de l'eix central, així com la taula 10 —Indicadors no monetaris—, ja que les variables econòmiques del turisme s'entenen i analitzen millor tenint en compte els moviments dels visitants i altres característiques descriptives de l'oferta i la demanda turística. En canvi, la compilació de la taula 8 —Formació bruta de capital fix turística de les indústries turístiques i altres indústries— i de la taula 9 —Consum col·lectiu turístic, per productes i nivells de les administracions públiques— no sols requereix la recopilació de dades a partir de tipus de fonts que no solen formar part dels programes estadístics actuals de les administracions nacionals de turisme, sinó també la superació d'alguns desafiaments conceptuals específics. Per aquests

⁹ No ha de considerar-se un llistat exhaustiu, davant la possibilitat que existeixin altres projectes no localitzats. Poden consultar-se part dels treballs d'aquestes CCAA en els següents enllaços: <http://www.juntadeandalucia.es/turismoydeporte/opencms/areas/servicios/centro-documentacion/publicaciones/turismo/Cuenta-Satelite-del-Turismo-de-Andalucia/> (Andalusia), http://www.gobiernodecanarias.org/istac/temas_estadisticos/economiageneral/cuentaseconomicas/cuentassectores/C00020A.html (Illes Canàries), https://www.eustat.eus/estadisticas/tema_140/opt_1/ti_Cuenta%20sat%C3%A9lite%20del%20turismo/temas.html (País Basc), <https://www.turismo.navarra.es/esp/profesionales/Observatorio-turistico/otros-estudios/2019/> (Navarra), http://www.jcyl.es/web/jcyl/Estadistica/es/Plantilla100/1284165713245/1246989275272/_/ (Castilla i Lleó), <http://www.madrid.org/iestadis/fijas/estructu/sociales/estructucsattur.htm> (Comunitat de Madrid), [http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=44332&IDTIPO=100&RASTRO=c1335\\$m13833](http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=44332&IDTIPO=100&RASTRO=c1335$m13833) (Regió de Múrcia) i pròximament Catalunya a <https://www.idescat.cat/estad/cst>

motius, la compilació de les taules 8 i 9 podria considerar-se en una fase ulterior de l'elaboració d'un CST¹⁰.

A *RMC-2008* es proposa la compilació de les següents 10 taules:

- **T1. Despesa turística receptora**¹¹. Taula que descriu la demanda. Presenta la despesa turística dels visitants no residents en l'economia de referència.
- **T2. Despesa turística interna**. Taula que descriu la demanda. Presenta la despesa turística dels visitants residents en l'economia de referència. A més de les despeses relacionades amb els seus viatges de destinació interna¹², també comprèn aquelles despeses dels seus viatges emissors¹³ que estiguin associats a consums de produccions realitzades per unitats internes d'activitat econòmica (com pugui ser la comissió d'una agència de viatges balear en la qual un resident ha contractat un viatge a l'estranger o a una altra regió espanyola).
- **T3. Despesa turística emissora**. Taula que descriu la demanda. Presenta la despesa turística dels residents en altres economies diferents a les del territori de referència.
- **T4. Consum turístic interior**. Taula que descriu la demanda. Presenta la despesa turística receptora (T1) i la despesa turística interna (T2) juntament amb altres components de consum no inclosos en les taules 1 i 2, però necessaris per estimar el consum turístic interior total. Aquests components són la imputació de serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi, les transferències socials turístiques en espècie i la despesa turística dels productors (residents i no residents).
- **T5. Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries**. Taula que descriu l'oferta. S'ajusta al format establert en el Sistema de Comptes Nacionals 2008 i desglossa la producció segons productes. A més de la producció, presenta els consums intermedis¹⁴, que permet obtenir (per diferència entre les dues magnituds) el valor afegit brut (VAB). Es detalla també la remuneració dels assalariats, impostos nets de subsidis sobre la producció i l'excedent brut d'explotació i rendes mixtes.
- **T6. Oferta interna i consum turístic interior**. Taula que confronta i concilia l'oferta amb la demanda. És el nucli central del sistema del CST. Permet calcular tant el valor afegit brut directe turístic (VABDT) com el producte interior brut directe turístic (PIBDT).
- **T7. Ocupació a les indústries turístiques**. Taula que mesura exclusivament l'ocupació de les indústries turístiques. Es detallen el nombre de llocs de feina, les hores treballades i els llocs de feina equivalents a temps complet.
- **T8. Formació bruta de capital fix turística de les indústries turístiques i altres indústries**. Taula que mostra l'impacte econòmic de les indústries turístiques des de la

¹⁰ Veure paràgrafs 4.3. a 4.6. de *RMC-2008*.

¹¹ Es descriuen els diferents tipus de turisme (receptor, emissor, intern, interior, regional, no regional) en l'apartat 2.3. d'aquest document.

¹² Viatges de residents balears que visiten Illes Balears.

¹³ Viatges de residents balears que visiten destinacions no balears.

¹⁴ Els consums intermedis (demanda intermèdia) són els béns i serveis consumits com a inputs en un procés productiu (exclosos els actius fixos, el consum dels quals es registra com a consum de capital fix).

perspectiva de la inversió. Com ja s'ha comentat, la compilació d'aquesta taula és menys prioritària segons les recomanacions oficials. La complexitat de recopilació i estimació de les dades necessàries per a la seva compilació és encara major a nivell de comunitat autònoma, motiu pel qual no s'ha compilat en aquest primer CSTIB.

- **T9. Consum col·lectiu turístic.** Taula que mostra el consum en serveis col·lectius relacionats amb el turisme segons els diferents nivells de les administracions públiques. Com en el cas de la taula 8, la compilació d'aquesta taula es considera menys prioritària en les *RMC-2008* i no s'ha realitzat en aquesta primera fase del CSTIB.
- **T10. Indicadors no monetaris.** Conjunt de taules que presenten indicadors relacionats amb el turisme i que faciliten la interpretació de la informació monetària compilada en les taules anteriors.

Alguns dels indicadors obtinguts després de la compilació d'aquestes taules són l'aportació del turisme al PIB, el pes del sector turístic enfront d'altres sectors econòmics, el nombre de llocs de feina al sector turístic i la seva caracterització, el consum turístic (en termes monetaris) vinculat a l'activitat turística dels visitants i indicadors físics com l'arribada de visitants i les seves pernoctacions.

A *RMC-2008* es recomana la compilació dels següents agregats com a indicadors pertinents de la magnitud del turisme en una economia¹⁵:

- Despesa turística interior.
- Consum turístic interior.
- Valor afegit brut de les indústries turístiques (VABIT).
- Valor afegit brut directe turístic (VABDT).
- Producte interior brut directe turístic (PIBDT).

2.3. Conceptes, definicions i tractaments específics

- Visitants i formes de turisme

Segons *Recomendaciones internacionales para estadísticas de turismo 2008* de l'OMT (*RIET-2008*)¹⁶, un visitant és una persona que viatja a una destinació principal diferent a la del seu entorn habitual, per una durada inferior a un any, amb qualsevol finalitat principal (oci, negocis o un altre motiu personal) que no sigui estar ocupat laboralment per una entitat resident al país o lloc visitat. Aquests viatges realitzats pels visitants es consideren viatges turístics. El turisme fa referència a l'activitat dels visitants i entre els visitants es distingeix entre els que pernocten en el territori visitat (turistes) i els que no pernocten (excursionistes).

¹⁵ Veure paràgraf 4.81. de *RMC-2008*.

¹⁶ Poden consultar-se les *RIET-2008* a https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1s.pdf

En relació amb el territori de referència (Illes Balears en el cas del CSTIB-2014), es recomana distingir tres formes fonamentals de turisme¹⁷:

- Turisme intern, que inclouria les activitats realitzades a Illes Balears per un visitant balear, com a part d'un viatge turístic intern o d'un viatge turístic emissor¹⁸.
- Turisme receptor, que englobaria les activitats realitzades a Illes Balears per un visitant no resident, com a part d'un viatge turístic receptor.
- Turisme emissor, que abastaria les activitats realitzades fora d'Illes Balears per un visitant resident, com a part d'un viatge turístic emissor o d'un viatge turístic intern.

Aquestes tres formes de turisme poden combinar-se de diferents maneres per donar lloc a "altres formes de turisme"¹⁹:

- Turisme interior, que engloba el turisme intern i el turisme receptor. Relacionat a les activitats realitzades a Illes Balears pels visitants residents i no residents.
- Turisme nacional (en el cas d'Illes Balears, "regional"), que abasta les activitats realitzades pels residents balears, tant dins com fora d'Illes Balears, com a part dels seus viatges turístics interns o emissors.
- Turisme internacional ("no regional" en el cas balear), que inclou el turisme receptor i el turisme emissor. Turisme realitzat per qualsevol visitant (balear o no) que viatja fora del seu lloc de residència. Activitats realitzades fora del lloc de referència pels visitants residents, com a part dels seus viatges turístics interns o emissors, i activitats realitzades en el lloc de referència pels visitants no residents, com a part dels seus viatges turístics receptors.

Taula I. Formes de turisme segons lloc de residència i lloc visitat

FORMES DE TURISME	LLOC VISITAT		
	Dins del territori econòmic	Fora del territori econòmic	Total
Residents del territori econòmic	Intern	Emissor*	Nacional (regional, en el cas d'Illes Balears)
No residents	Receptor*		
Total	Interior		

Elaborat a partir de les definicions de RIET-2008.

* El turisme "no regional" (internacional, segons la denominació de RIET-2008) inclou el turisme receptor i el turisme emissor.

- Despesa i consum turístic

La despesa turística fa referència a la suma pagada (transaccions monetàries) per l'adquisició de béns i serveis de consum i d'objectes valuosos, per a ús propi o per a

¹⁷ Veure paràgraf 2.39. de RIET-2008.

¹⁸ Com a part d'un viatge turístic emissor ja s'ha comentat en l'apartat 2.2. que faria referència a consums de produccions d'empreses balears per part de residents a Illes Balears, encara que sigui en relació a viatges fora de les Illes (com pugui ser la comissió de l'agència de viatges balear en la qual el resident contracta un viatge per visitar una destinació no balear).

¹⁹ Veure paràgraf 2.40. de RIET-2008.

regalar, abans i durant els viatges turístics. S'inclouen les despeses incorregudes pels propis visitants i les despeses pagades o reemborsades per uns altres²⁰. En les tres primeres taules del CST s'empra el concepte de despesa turística.

El concepte de consum turístic utilitzat al CST va més enllà del concepte de despesa turística: a més de les transaccions monetàries corresponents a la despesa turística, també s'inclouen serveis associats amb allotjament de vacances per compte propi, transferències socials en espècie i un altre consum imputat²¹. Aquest concepte s'utilitza a les taules 4 i 6 del CST, i constitueix la base per a la compilació del valor afegit brut directe turístic (VABDT) i del producte interior brut directe turístic (PIBDT).

Les definicions vistes per a les diferents formes de turisme (receptor, intern, emissor, etc.) poden aplicar-se a la despesa realitzada pels visitants i al consum turístic. Hi haurà diferents categories de despesa i consum turístic basades en el lloc de residència dels agents econòmics (el visitant i el proveïdor del bé/servei adquirit).

Com ja s'ha comentat al punt 2.2 d'aquest document, al CSTIB-2014 es recull:

- Despesa turística receptora, a la T1 i la T4.
- Despesa turística interna, a la T2²² i la T4.
- Despesa turística emissora, a la T3 (sense incloure la despesa realitzada en unitats de producció residents, ja compilada a la T2).
- Consum turístic interior, a la T4 i la T6.

- **Valoració, moment de registre i àmbit**

Els principis de valoració recomanats en un CST són els mateixos que els enunciats al Sistema de Comptes Nacionals, 2008; és a dir, la producció hauria de valorar-se a preus bàsics, i el consum i la utilització, a preus d'adquisició. Pel que fa al moment de registre, el CST es basa en un principi similar al dels comptes nacionals i la balança de pagaments: les transaccions es registren sobre el principi de la meritació i no sobre el principi de caixa o del "moment del pagament"²³ (per exemple, les despeses de consum en serveis d'allotjament tenen lloc durant l'estada en el lloc d'allotjament i no en el moment en què s'han pagat).

El CST limita el seu àmbit als visitants que realitzen viatges en el territori de referència, cap al territori de referència o des del territori de referència. Per aquest motiu, els efectes en una economia determinada del consum dels visitants que no tenen cap contacte amb el territori econòmic no es tenen en compte (per exemple, no es tindrà en compte

²⁰ Veure el capítol 4 de *RIET-2008*.

²¹ Veure el paràgraf 2.25. de *RMC-2008*.

²² Tal com s'ha vist anteriorment, aquesta despesa inclou la despesa turística vinculada als viatges interns dels residents balears, però també la despesa que hagin realitzat en unitats de producció balears en relació als seus viatges emissors (per exemple, la despesa en embotit balear que pugui comprar un resident per regalar en un viatge a l'exterior).

²³ Veure el paràgraf 4.9. de *RMC-2008*.

l'adquisició d'un bitllet d'una aerolínia balear comprat per un no resident per viatjar entre dos llocs que no estiguin a Illes Balears).

- **Paquet turístic**

Un paquet turístic combina dos o més serveis de viatges (per exemple, transport, allotjament, menjar i entreteniment). El consumidor final ho compra a un operador turístic o a una agència de viatges com un producte únic i amb un preu únic.

Malgrat comprar-se com un producte únic, en les taules 1 a 6 d'un CST, els serveis de reserva i els serveis adquirits a través dels mateixos han de registrar-se per separat²⁴.

A les T1, T2 i T3 el consum (demanda) de paquets turístics es tracta de la següent manera:

- En el cas que un visitant (resident o no resident) hagi comprat un paquet turístic amb destinació Illes Balears a una unitat econòmica resident, la despesa turística interior d'aquest producte es presenta desagregat pels diferents components (els serveis inclosos) d'aquest producte, un dels quals és el servei d'intermediació que genera la comissió.
- En el cas que un visitant (resident o no resident) hagi comprat un paquet turístic amb destinació Illes Balears a una unitat econòmica no resident, el preu d'aquest producte es presenta desagregat pels diferents components d'aquest producte, excloent el servei d'intermediació (en pagar-se la comissió a un establiment no resident).
- En el cas que un visitant resident hagi comprat un paquet turístic amb destinació fora d'Illes Balears a una unitat econòmica resident, únicament es presenta en la despesa turística interior la comissió i en alguns casos part del transport, donat que la resta del preu d'aquest producte (allotjament i activitats) és una despesa turística de serveis realitzats en una destinació fora d'Illes Balears.

Per a ser coherents amb aquest tractament de les taules de demanda que conformen el consum turístic interior (T4), la T5 (oferta) i la T6 (ajust oferta/demanda) també han de presentar en la producció dels serveis d'operadors turístics únicament la part procedent del servei d'intermediació.

- **Viatges de negocis**

Respecte dels viatges de negocis, cal precisar que en les T1, T2 i T3 s'inclouen les despeses personals del viatger de negocis que són pagats per ell directament, encara que després siguin reemborsats per la seva empresa (per exemple, un souvenir comprat durant el viatge o els menjars), però no s'inclouen les despeses pels serveis relacionats amb el seu viatge que són contractats i pagats directament per l'empresa. Les despeses professionals desemborsades per l'empresa (per exemple, el preu del vol en què ha viatjat el treballador) s'inclouen exclusivament en la part de despesa turística dels productors de la T4.

---

²⁴ Veure el paràgraf 4.8. de RMC-2008.

2.4. Classificacions emprades en les taules CST

La informació continguda en un CST s'estructura en funció de la relació dels diferents productes i indústries amb el turisme. Així, es tenen productes de consum "característics del turisme", "connexos al turisme" o "no connexos al turisme".

A les recomanacions metodològiques del CST (*RMC-2008*) s'estableixen les següents classificacions pel que fa a les files (productes) de les taules T1 a T6 del CST:

- Es diferencia inicialment entre "A. Productes de consum" i "B. Productes no destinats al consum". En el primer grup estan tots els béns i serveis oferts per l'economia que poden ser consumits o que pertanyen a la producció de mercat. En el segon grup estarien les produccions de no mercat (els serveis proporcionats per les administracions públiques i organismes dependents) i les produccions per a ús final propi.
- Els productes de consum es divideixen en "A.1. Productes característics del turisme" i "A.2. Altres productes de consum".
- Al seu torn, aquesta segona categoria (A2) es presenta dividida en "productes connexos al turisme" (béns i serveis que el visitant sol adquirir de manera directa) i en "productes no connexos al turisme" (la resta de béns i serveis).

Els productes característics del turisme (A1), el detall del qual està inclòs en el MIOIB-2014, segueixen l'Annex 2²⁵ de *RIET-2008*. Els sectors que generen aquests productes es consideraran branques d'activitat econòmica característiques del turisme. Aquestes "Activitats característiques del turisme" són les branques d'activitat a incloure dins del grup d' "Indústries turístiques" que es determinen en l'Annex 3²⁶ de *RIET-2008*.

Des dels inicis del projecte MIOIB-2014, font bàsica del CSTIB, es van definir les classificacions de productes i activitats econòmiques tenint en compte les branques i productes característics del turisme a Illes Balears (a fi de cobrir posteriorment les necessitats d'informació del CSTIB). Així, seguint les recomanacions oficials esmentades, s'han determinat d'entre tots els productes (86) i branques (155) del MIOIB-2014, quins són característics del turisme a Illes Balears. D'aquesta manera, en les taules del CSTIB-2014 s'empren les següents classificacions de productes i branques (s'indiquen els codis de cada producte/activitat corresponents a les classificacions oficials²⁷):

²⁵ Llista de productes de consum agrupats per finalitat, segons la categorització com a productes característics del turisme per a la comparabilitat internacional.

²⁶ Llista d'activitats característiques del turisme (indústries turístiques) agrupades per categories principals segons la Classificació Industrial Internacional Uniforme de totes les activitats econòmiques (CIIU), Rev.4.

²⁷ Es poden consultar la Classificació de Productes per Activitats de 2008 (CPA 2008) i la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques de 2009 (CNAE 2009) en el següent enllaç de l'INE: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254735976614

Taula II. Productes del CSTIB-2014 (CPA 2008)

PRODUCTES	CPA 2008
A.1. Productes característics del turisme	
1. Serveis d'allotjament per a visitants*	55
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	56
3. Serveis de transport de passatgers per ferrocarril**	49.1
4. Serveis de transport de passatgers per carretera**	49.3
5. Serveis de transport marítim de passatgers (i per vies navegables interiors)	50.1+50.3
6. Serveis de transport aeri de passatgers	51.1
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	77.11
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	79
9. Serveis culturals	90+91
10. Serveis esportius i recreatius	92+93
A.2.+B. Altres productes	Resto CPAs

Elaborat a partir de la llista de l'Annex 2 de RIET-2008.

Taula III. Branques d'activitat econòmica del CSTIB-2014 (CNAE 2009)

BRANQUES D'ACTIVITAT	CNAE 2009
Branques d'activitat característiques del turisme	
1. Allotjament per a visitants*	55
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	56
3. Transport de passatgers per ferrocarril**	49.1
4. Transport de passatgers per carretera**	49.3
5. Transport marítim de passatgers (i per vies navegables interiors)	50.1+50.3
6. Transport aeri de passatgers	51.1
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	77.11
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	79
9. Indústria cultural	90+91
10. Indústria esportiva i recreativa	92+93+77.21+77.34
Altres branques d'activitat	Resta CNAEs

Elaborat a partir de la llista de l'Annex 3 de RIET-2008.

* En el referit a l'allotjament per a visitants, el CSTIB-2014 a més d'incloure els codis 55 de CPA i CNAE, inclou una imputació dels segons habitatges en propietat per a estimar l'allotjament associat amb tots els tipus de propietat de cases de vacances. Això no és així als CST d'altres territoris, en els quals s'han inclòs els serveis immobiliaris (CPA 68) i la branca d'activitats immobiliàries (CNAE 68) com a producte i branca característics del turisme respectivament.

** Per secret estadístic, les taules del CSTIB-2014 presenten els productes i branques 3 i 4 agrupats sota la denominació "transport terrestre de passatgers".

A RMC-2008 es dona a més llibertat als compiladors de CST per afegir alguns béns o serveis que en el territori de referència puguin considerar-se característics del turisme (així com les branques que els generen). En el cas de l'elaboració del CSTIB-2014, s'ha decidit no incorporar

béns/ serveis addicionals dins de la categoria de productes característics del turisme. Això no significa que el consum de qualsevol bé/ servei no categoritzat com a característic del turisme, però identificat per les fonts de demanda, no vagi a tenir-se en compte en les T1, T2, T3, T4 i T6 del CSTIB. El mateix s'aplicaria a les branques no considerades característiques del turisme: la decisió presa no suposa que no es vagi a tenir en compte si un visitant consumeix béns/ serveis oferts per aquestes branques. Aquest consum identificat serà cobert per les branques que estan incloses dins d' "Altres indústries". Cal tenir en compte que no tot el consum dels visitants a un territori és produït per les indústries turístiques d'aquest territori; part procedirà de les importacions (altres territoris) i part procedirà de la producció d'altres indústries no considerades característiques del turisme.

3. El Compte Satèl·lit de Turisme de les Illes Balears 2014 (CSTIB-2014)

Tal com s'ha comentat a la introducció, el CSTIB-2014 s'ha elaborat d'acord amb els criteris metodològics de *RMC-2008* i *RIET-2008*. Una altra publicació de referència en el procés d'elaboració ha estat el Volum 3 de *Tourism Satellite Accounts in the European Union*²⁸ d'Eurostat (2009).

3.1. Fases d'elaboració

Tal com s'ha comentat en la introducció, l'elaboració del CSTIB-2014 va lligada des dels seus orígens al MIOIB-2014. Tots dos s'han projectat de manera conjunta i l'equip de treball ha estat comú. En el MIOIB-2014 s'ha aprofundit des de l'inici en les especificitats del sector turístic balear amb la intenció de cobrir les necessitats d'informació del CSTIB-2014: el nivell de detall quant a productes i branques d'activitat inclosos al MIOIB-2014; el disseny de *l'Enquesta de Consums Intermedis i Inversions (ECI)* vinculada al MIOIB-2014 i la recopilació, anàlisi i síntesi d'informació al MIOIB-2014 s'han realitzat tenint sempre en compte l'elaboració posterior del CST balear.

Es poden identificar les següents fases de treball en relació al CST d'Illes Balears:

---

²⁸ Poden consultar-se tots els volums a <https://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/methodology/projects-and-studies> i el volum 3 (*Practical Guide for the Compilation of a TSA: Directory of Good Practices*) a <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5846505/KS-RA-09-023-EN.PDF/8574e12f-4644-4d04-a831-c5dbd6261434>

Taula IV. Fases de treball relacionades amb el CSTIB-2014

FASE	ETAPA	ELEMENTS DESTACATS
MIOIB-2014*	Documentació i estudi	SEC-2010
		Handbook on Supply, Use and Input-Output Tables with Extensions and Applications (Nacions Unides)
		Marc d'altres territoris
		Altra bibliografia específica
	Classificacions d'activitats i productes	
	Disseny, elaboració i explotació de l'Enquesta de Consums Intermedis i Inversions de 2014 (ECI)	
	Elaboració de taules i matrius del MIOIB**	Taula d'origen
		Taula de destinació
		Taules simètriques
CSTIB-2014 (efectes directes del turisme)	Documentació i estudi	RMC-2008
		RIET-2008
		Practical Guide for the Compilation of a TSA: Directory of Good Practices (Eurostat)
		CST de altres territoris
		Altra bibliografia específica
	Classificacions d'activitats i productes característics del turisme a Illes Balears	
	Recopilació, anàlisi i síntesi d'informació sobre oferta i demanda	MIOIB-2014
		Enquestes estructurals
		Egatur, Frontur i Familitur
		Altres fonts
	Compilació de les taules CSTIB i obtenció del PIB directe turístic (PIBDT)	Taules de demanda (T1-T4)
		Taula d'oferta (T5)
		Taula de conciliació oferta/ demanda (T6) i obtenció del PIBDT
		Taula d'ocupació (T7)
		Taula d'indicadors no monetaris (T10)
Efectes totals del turisme	Estimació d'efectes directes i indirectes	PIB turístic total
		Ocupació turística total

* Aprofundint des de l'inici en les especificitats del sector turístic balear amb la intenció de cobrir les necessitats d'informació del CSTIB-2014.

** Fonts bàsiques del CSTIB-2014.

3.2. Efectes del turisme sobre l'economia

El CST és fonamentalment de naturalesa descriptiva i no inclou cap mesurament dels efectes indirectes i induïts del consum turístic al sistema econòmic en el seu conjunt. Això significa que l'impacte del turisme en l'economia no es reflecteix plenament a les taules del CST, per la qual cosa ha de mesurar-se i analitzar-se a través d'altres mitjans. Aquest mesurament pot fer-se, per exemple, utilitzant matrius input-producte o models d'equilibri general basats en el CST, o bé altres instruments de modelització que prevegin una anàlisi exhaustiva de l'impacte del turisme²⁹.

Poden identificar-se diferents tipus d'efectes del turisme sobre l'economia d'un territori:

- **Efecte directe.** Mesura únicament l'impacte en aquelles indústries ("turístiques" i "no turístiques") que proveeixen els seus serveis directament al visitant. És l'efecte que s'obté en un CST.
- **Efecte indirecte.** Mesura la provisió dels inputs intermedis necessaris perquè el servei directe al visitant existeixi. S'ha realitzat una estimació d'aquest efecte dins del projecte MIOIB-CSTIB 2014.
- **Altres impactes del turisme no inclosos al CSTIB-2014**, encara que seran l'objectiu de futurs projectes (no estan relacionats amb el consum final de turistes):
  - **Efecte induït.** Generat per l'existència d'ocupació laboral en les indústries turístiques (i també indirecte en les indústries que proveeixen inputs a les anteriors). Aquesta ocupació genera:
    - Rendes a les llars, que en destinar-se al consum de béns i serveis genera al seu torn un efecte en l'economia.
    - Ingressos per a l'Administració Pública, amb els quals pot realitzar despesa pública i inversió.
  - **Inversió turística (pública / privada).** Necessària perquè els serveis turístics siguin consumits pels visitants (per exemple, la millora de carreteres i aeroports en el costat del públic, i equipament i infraestructura de les indústries turístiques en el cas del privat). Es recull en la T8 d'un CST (Formació bruta de capital fix turística de les indústries turístiques i altres indústries), si bé, com ja s'ha comentat a l'apartat 2.2. d'aquest document, no s'ha compilat en aquest primer CSTIB a causa de la complexitat de recopilació i estimació de les dades necessàries.
  - **Consum col·lectiu de les AAPP.** Despesa destinada al fet que els serveis públics generals també atenguin l'existència del visitant. Es recull a la T9 d'un CST (Consum col·lectiu turístic) i, pels mateixos motius exposats en l'apartat 2.2., tampoc ha pogut compilar-se al CSTIB-2014.
  - **Efecte indirecte dels dos components anteriors** (inversió turística i consum col·lectiu).

²⁹ Veure el paràgraf 1.16. de *RMC-2008*.

3.2.1. Efecte directe

VAB/ VAB directe turístic i PIB/ PIB directe turístic

A partir de les taules d'origen i destinació del MIOIB-2014 ja s'obté una primera idea del pes de les indústries turístiques sobre el total de l'economia. A la taula d'origen comptem amb informació de la producció de cada branca d'activitat econòmica, i a la taula de destinació amb informació dels consums intermedis que necessita cada branca per produir i el seu consegüent valor afegit brut (VAB³⁰). La informació referida a aquests agregats econòmics³¹, una vegada realitzat el tractament específic relacionat amb els paquets turístics (considerant només la part procedent del servei d'intermediació), es recull a la T5 del CST i es resumeix a la següent taula³²:

Taula V. Principals agregats dels comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries a Illes Balears. 2014 (dades absolutes en milers d'euros)

BRANQUES D'ACTIVITAT ECONÒMICA	PRODUCCIÓ (a preus bàsics ³³)	CONSUMS INTERMEDIS (a preus d'adquisició ³⁴)	VAB (pb)	% VAB SOBRE VAB TOTAL BALEAR
1. Allotjament per a visitants	4.519.605	1.881.017	2.638.588	10,8%
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	3.976.694	1.836.620	2.140.074	8,8%
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	542.911	44.397	498.514	2,0%
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	2.675.773	1.594.708	1.081.065	4,4%
3-4. Transport terrestre de passatgers	378.075	141.222	236.853	1,0%
5. Transport marítim de passatgers	155.587	94.260	61.327	0,3%
6. Transport aeri de passatgers	1.539.709	1.272.322	267.387	1,1%
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	394.285	245.716	148.569	0,6%
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	370.429	118.170	252.259	1,0%
9. Indústria cultural	371.536	181.717	189.818	0,8%
10. Indústria esportiva i recreativa	1.057.279	483.434	573.845	2,4%
Total Indústries turístiques	11.462.279	6.012.568	5.449.711	22,4%
Rest a d'indústries	32.411.323	13.480.775	18.930.548	77,6%
Total ILLES BALEARS	43.873.602	19.493.343	24.380.259	100,0%

Font: T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

D'aquesta manera, veiem que el VAB obtingut exclusivament per la indústria turística d'Illes Balears en 2014 va suposar un 22,4% del total del VAB de l'economia balear, destacant el valor generat per l'allotjament per a visitants (10,8%) i el de la indústria de provisió d'aliments i begudes (4,4%).

³⁰ Diferència entre la producció i els consums intermedis.

³¹ Descrits a l'apartat 2.3 de la metodologia del MIOIB-2014.

³² Es presenta la T5 amb més detall a l'apartat 3.4. d'aquest document.

³³ El preu bàsic (pb) inclou els preus sortits de fàbrica dels factors de producció i els impostos nets de subvencions dels productes.

³⁴ El preu d'adquisició (pa) inclou el preu bàsic, els marges comercials (majoristes i detallistes), les despeses de transport i els impostos nets dels productes.

No obstant això, cal tenir en compte que no tot el produït per una indústria considerada turística és consumit en relació a viatges turístics (per exemple, gran part dels clients d'un restaurant poden ser residents del territori de referència que realitzen consumicions rutinàries dins del seu entorn habitual). De la mateixa manera, la producció de la resta d'indústries és consumida tant per residents amb una finalitat "no turística", com per no residents en relació amb viatges turístics (per exemple, un turista pot necessitar atencions mèdiques en un hospital del territori). Per aquest motiu, per avaluar l'efecte directe del turisme sobre l'economia, cal relacionar els resultats de les indústries turístiques i no turístiques amb el consum turístic interior (consum directament relacionat amb el turisme) i obtenir així el VAB directe turístic (VABDT, valor generat per l'existència del consum turístic interior satisfet per la producció de totes les indústries de l'economia balear). Aquesta relació es mostra més endavant amb detall a la T6 del CSTIB-2014 (apartat 3.5.) i es sintetitza a continuació:

Taula VI. Principals agregats de la conciliació entre l'oferta interna i el consum turístic interior, per branques d'activitat econòmica. Illes Balears 2014 (dades absolutes en milers d'euros)

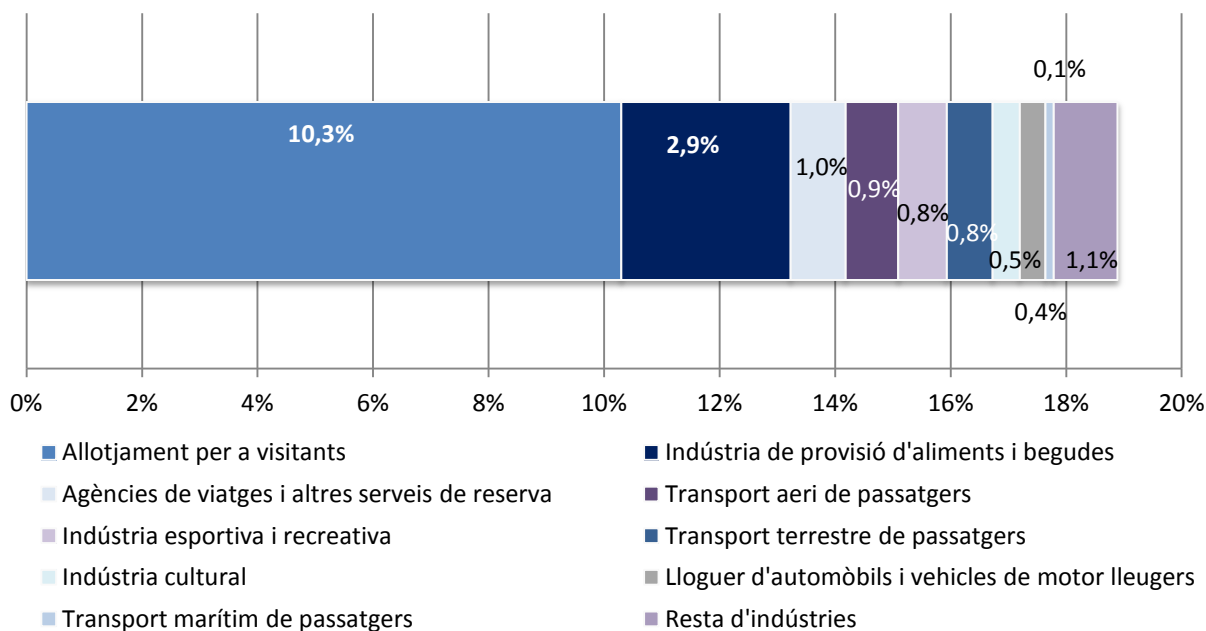
BRANQUES D'ACTIVITAT ECONÒMICA	PRODUCCIÓ TURÍSTICA (pb) ³⁵	CONSOMS INTERMEDIS TURÍSTICS (pa)	VAB DIRECTE TURÍSTIC (pb)	% VABDT SOBRE VABDT BALEAR	% VABDT SOBRE VAB TOTAL BALEAR
1. Allotjament per a visitants	4.300.278	1.782.889	2.517.389	54,5%	10,3%
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	3.757.367	1.738.492	2.018.875	43,7%	8,3%
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	542.911	44.397	498.514	10,8%	2,0%
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	1.772.632	1.057.260	715.372	15,5%	2,9%
3-4. Transport terrestre de passatgers	308.418	114.986	193.432	4,2%	0,8%
5. Transport marítim de passatgers	89.590	53.936	35.654	0,8%	0,1%
6. Transport aeri de passatgers	1.264.117	1.044.590	219.527	4,8%	0,9%
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	287.626	179.247	108.379	2,3%	0,4%
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	341.013	108.981	232.032	5,0%	1,0%
9. Indústria cultural	234.393	120.390	114.003	2,5%	0,5%
10. Indústria esportiva i recreativa	401.922	192.148	209.774	4,5%	0,9%
Total Indústries turístiques	8.999.990	4.654.426	4.345.564	94,1%	17,8%
Rest a d'indústries	434.501	159.825	274.676	5,9%	1,1%
Total ILLES BALEARS	9.434.490	4.814.250	4.620.240	100,0%	19,0%

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

³⁵ En aquesta producció turística dels productors interns, procedent de la T6 del CSTIB-2014, s'està exclouent una producció local que no ha estat repartida a la T6 per no formar part d'una interrelació directa en la compra-venda entre el visitant i el productor balear (això ha de ser així segons l'Annex IV de RMC-2008 i s'explica amb major detall a l'apartat 3.5.2. d'aquest document). Aquesta producció local sí que es tindrà en compte en estimar l'impacte del turisme sobre la producció balear a l'apartat 3.2.2. d'aquest document.

El VABDT de l'economia balear en 2014 va ser de 4.620,2 milions d'euros, el 19% del VAB total de l'economia balear. Tal com pot apreciar-se a la taula VI i el gràfic I, només el VABDT de l'allotjament per a visitants i de la provisió d'aliments i begudes (bars, restaurants, servei d'àpats i similars) ja aporta el 13,2% del VAB total balear.

Gràfic I. Pes del VABDT sobre el VAB total balear de 2014, per branques d'activitat econòmica (%)

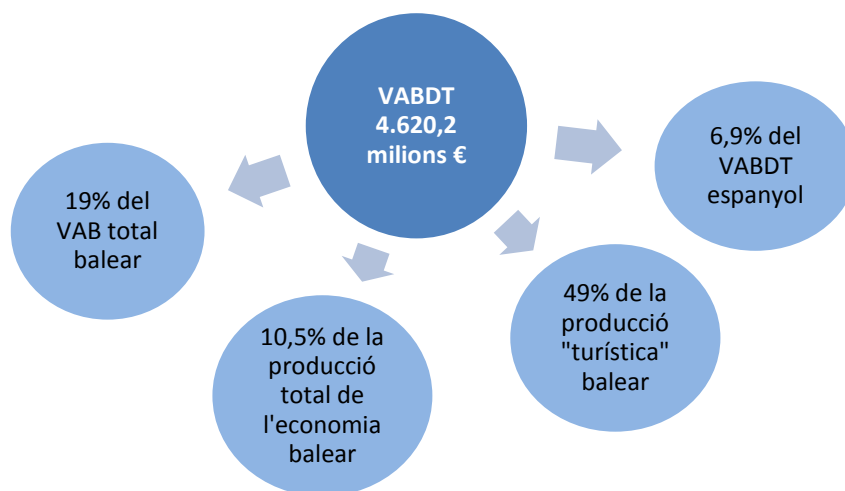

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Aquest VABDT de 4.620,2 milions té un pes del 10,5% sobre la producció total de les indústries balears ("turístiques" i "no turístiques") i del 49% en el cas de la "producció turística".

Si comparem aquest valor amb la dada nacional publicada per l'INE, els 4.620,2 milions d'euros del VABDT balear suposen el 6,9% del total del VABDT espanyol (66.501,6 milions d'euros en 2014).

Gràfic II. Pes del VABDT balear de 2014 sobre altres magnituds (%)

Fonts: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB) i CST d'Espanya 2014 (INE).

Els impostos associats a aquesta producció turística s'han estimat en 321,5 milions d'euros, per la qual cosa el producte interior brut directe turístic (PIBDT) de 2014 ascendeix a 4.941,7 milions. Això suposa que l'activitat turística balear va contribuir directament amb un 18,1% al PIB balear³⁶.

Gràfic III. Composició del PIBDT balear de 2014

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

³⁶ El PIB balear va ser de 27.235,9 milions d'euros en 2014.

Ocupació i ocupació directa turística

Respecte a l'ocupació laboral associada a l'activitat turística, tal com s'ha dit anteriorment, la T7 del CST recull exclusivament l'ocupació de les indústries turístiques. Per aquest motiu, per conèixer l'efecte directe del turisme sobre l'ocupació laboral balear, de manera anàloga al plantejament seguit en el cas del VABDT, caldrà tenir en compte que no tots els treballadors d'una activitat considerada turística estaran oferint serveis relacionats amb viatges turístics, i que treballadors d'altres indústries "no turístiques" sí que l'estaran fent.

En aplicar a l'ocupació laboral de cada branca d'activitat la mateixa "proporció turística" aplicada a la producció, obtenim que encara tenint 127.852 llocs de feina en les indústries turístiques en 2014, l'ocupació directa turística del total d'indústries de l'economia va ser de 105.505 llocs de feina. Aquests llocs de treball turístics directes són el 20,8% del total de llocs de treball d'Illes Balears en 2014³⁷.

3.2.2. Efecte total (directe + indirecte)

Efecte del turisme sobre l'economia d'Illes Balears

S'estima que el volum d'activitat generat per l'economia d'Illes Balears necessari per satisfer la demanda del turisme va ser de 13.266,7 milions d'euros en 2014. Com ja s'ha comentat, aquest impacte econòmic inclou no sols els efectes directes que el consum dels turistes té sobre la producció (9.644,6 milions en béns i serveis demandats directament pels turistes), sinó també els efectes indirectes (3.622,2 milions) que s'originen per la producció de béns i serveis necessaris com a consums intermedis de les branques d'activitat econòmica que donen servei al turista (per exemple, el servei de restauració necessitarà peix per elaborar plats consumits per turistes, la qual cosa origina com a efecte indirecte una producció de pesca deguda al turisme que procedeix d'una branca d'activitat econòmica diferent a la de restauració).

Es detallen aquests efectes a la taula VII.

---

³⁷ En 2014 va haver un total de 507.248 llocs de feina a Illes Balears.

Taula VII. Efectes del turisme sobre l'economia balear en 2014 (milers d'euros)

	EFFECTES TOTALS	EFFECTES DIRECTES ³⁸	EFFECTES INDIRECTES
Agricultura, ramaderia, productes forestals i pesca	89.730	6.656	83.074
Indústria	1.054.330	104.773	949.557
Construcció	205.075	-	205.075
Allotjament	3.971.691	3.959.746	11.944
Provisió d'aliments i begudes	2.096.475	2.078.545	17.930
Transport	2.306.855	1.693.206	613.648
Agències de viatges i altres serveis de reserva	372.503	341.991	30.512
Comerç	866.618	389.369	477.249
Activitats immobiliàries	438.478	1.510	436.968
Activitats de lloguer	439.392	306.040	133.351
Activitats culturals, esportives i recreatives	675.279	634.126	41.153
Altres serveis	750.307	128.616	621.691
TOTAL	13.266.731	9.644.578	3.622.153

Fonts: MIOIB-2014 i T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

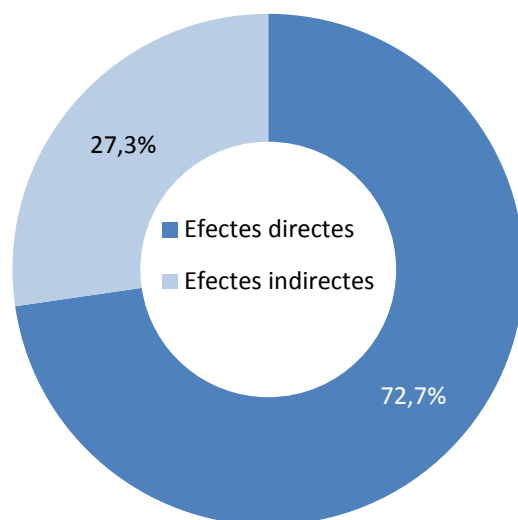
Com era d'esperar, els majors efectes directes del turisme es recullen en els serveis d'allotjament, restauració (provisió d'aliments i begudes) i transport. D'altra banda, els efectes indirectes més destacables es recullen en productes/serveis industrials, transport, comerç i activitats immobiliàries. Dins dels productes/serveis industrials destaquen el "subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat" (amb 397,7 milions d'euros d'efectes indirectes del turisme sobre la producció) i la indústria de l'alimentació (146,9 milions).

La proporció dels efectes totals sobre els efectes directes ens indica que el turisme té un efecte multiplicador de la producció d'1,38 (per cada euro que consumeix un turista, l'economia produeix per valor d'1 euro i 38 cèntims).

S'aprecia al següent gràfic que el 72,7% dels 13.266,7 milions d'euros d'activitat productiva que va generar el turisme en 2014 es va deure a efectes directes.

³⁸ Els efectes directes del turisme sobre l'economia d'Illes Balears equivalen al Consum Turístic Interior a preus bàsics sense importacions.

Gràfic IV. Pes dels efectes directes i indirectes del turisme sobre la producció turística total d'Illles Balears en 2014 (%)

Fonts: MIOIB-2014 i T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

PIB turístic total i ocupació laboral turística total

S'estimen també els efectes totals que es mostren a continuació:

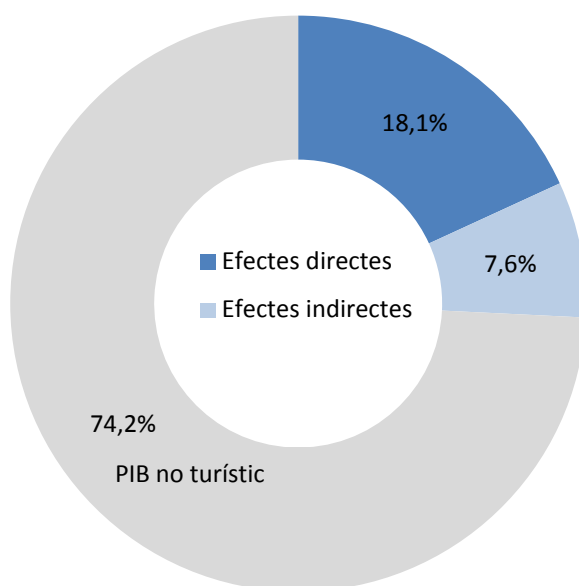
Taula VIII. Efectes del turisme sobre el PIB i l'ocupació laboral balear en 2014

		2014	% SOBRE TOTAL ECONOMIA BALEAR
EFECTES DIRECTES	PIB turístic directe (milers d'euros)	4.941.723	18,1%
	Llocs de feina turístics directes	105.505	20,8%
EFECTES INDIRECTES	PIB turístic indirecte (milers d'euros)	2.077.774	7,6%
	Llocs de feina turístics indirectes	41.717	8,2%
EFECTES TOTALS	PIB turístic total (milers d'euros)	7.019.497	25,8%
	Llocs de feina turístics totals	147.222	29,0%

Elaborat a partir del MIOIB-2014 i el CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

S'ha estimat un PIB turístic total (PIBTT) de 7.019,5 milions d'euros, la qual cosa suposa que el 25,77% del PIB balear és generat pel turisme.

Gràfic V. Pes dels efectes del turisme sobre el PIB balear en 2014 (%)

Elaborat a partir del MIOIB-2014 i la T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Per obtenir els 7.019,5 milions d'euros de PIBTT, s'han estimat uns impostos associats als efectes totals del turisme de 429,5 milions d'euros.

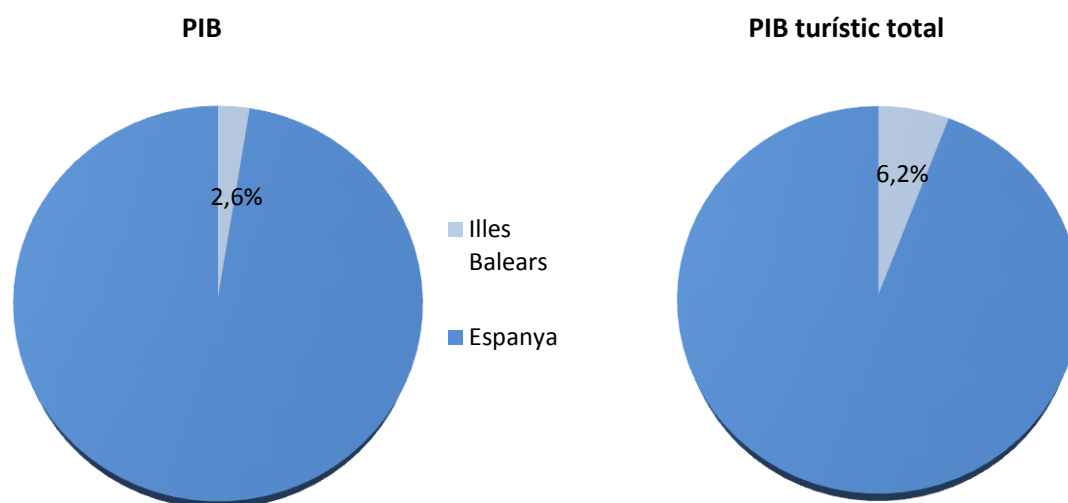
Gràfic VI. Composició del PIBTT balear de 2014

Elaborat a partir del MIOIB-2014 i la T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Aquest PIBTT balear suposa una contribució del 6,2% al PIBTT d'Espanya (enfront del pes del 2,6% del PIB balear sobre el PIB nacional).

Gràfic VII. Pes del PIB i del PIB turístic total d'Illes Balears a Espanya. 2014 (%)

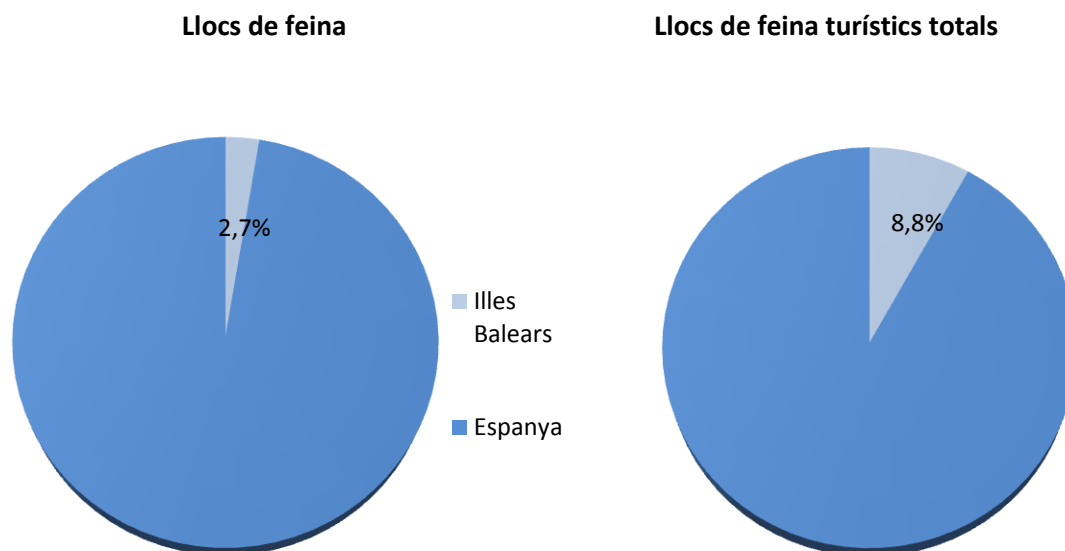

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB); Comptabilitat nacional anual i CST d'Espanya 2014 (INE).

Respecte a l'ocupació laboral, s'aprecia a la Taula VIII que els llocs de feina vinculats a l'existència d'activitat turística suposen un percentatge sobre el total de llocs de treball d'Illes Balears (29%) superior al pes del PIB turístic total sobre el PIB de l'economia balear (25,8%). Això indicaria que la indústria turística és un sector intensiu en mà d'obra (requereix una gran quantitat de mà d'obra per produir els béns i serveis) i com a resultat té proporcionalment un impacte sobre l'ocupació laboral superior al que té sobre el PIB.

L'ocupació laboral total generada per l'existència d'activitat turística a Illes Balears s'ha estimat en 147.222 llocs de feina. Això suposa el 8,8% dels llocs de treball generats a Espanya pel turisme.

Gràfic VIII. Pes dels llocs de feina i dels llocs de feina turístics totals d'Illes Balears a Espanya. 2014 (%)

Fons: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB); Comptabilitat nacional anual i CST d'Espanya 2014 (INE).

3.3. Taules de demanda

Tal com s'ha explicat a l'apartat 2.2., les quatre primeres taules d'un CST recullen informació sobre la demanda turística, ja que contenen dades tant de la despesa (en les quatre taules) com del consum turístic³⁹ (T4) dels visitants.

Tenim així la despesa turística receptora (T1 i T4), la despesa turística interna (T2 i T4), la despesa turística emissora (T3 i part de la T2) i el consum turístic interior (T4), en funció de si els viatges realitzats pels visitants han estat en el territori de referència (intern), cap al territori de referència (receptor) o des del territori de referència (emissor).

3.3.1. Despesa turística realitzada per no residents a Illes Balears - T1 CSTIB.

Despesa turística receptora

La T1 presenta la despesa turística realitzada pels visitants no residents a Illes Balears en cada producte de l'economia⁴⁰. A més de mostrar el total de despesa, es presenta una classificació per tipus de visitant (Turista-Excursionista) i per regió de residència (Resident a Espanya-Resident a l'estranger).

³⁹ Tal com s'esmenta al punt 2.3., en el consum turístic s'inclouen serveis associats amb allotjament de vacances per compte propi, transferències socials en espècie, altres formes de transferències en efectiu pels productors i altre consum imputat, a més de les transaccions monetàries incloses a la despesa turística.

⁴⁰ Aquesta despesa es recull de nou a la T4, com a component fonamental per obtenir el consum turístic interior.

La font principal emprada en la seva compilació ha estat la columna de despesa en consum final de les llars no residents de la taula de destinació (a preus d'adquisició) del MIOIB-2014. Per la seva banda, aquesta columna ha tingut com a fonts principals l'*Enquesta de despesa turística* (Egatur, que també s'ha emprat per desagregar els diferents components dels paquets turístics)⁴¹ i l'*Estudi sobre l'impacte econòmic dels creuers a les Illes Balears 2015*⁴².

A partir d'aquesta columna de despesa en consum final de les llars no residents, s'ha exclòs part del consum per una de les següents raons:

- No ser un consum realitzat per visitants, sinó per altres viatgers no residents que no formin part del turisme (per exemple, tripulacions).
- Ser un consum, però no una despesa explícita realitzada pel visitant. En aquest cas s'exclouen les imputacions de consum que posteriorment s'afegeixen a la T4 com ara els serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi o les transferències socials turístiques en espècie.

La despesa turística realitzada per visitants no residents en els seus viatges a Illes Balears s'ha estimat en 9.392,2 milions d'euros, un 85,3% dels quals són atribuïbles al turisme estranger (8.058,5 milions). Aquest nivell de despesa turística receptora és superior al registrat en molts països (per exemple, l'últim compendi de dades europees presentat per Eurostat⁴³ mostra nivells inferiors a Croàcia, Polònia, Dinamarca, Txèquia, Noruega, Bèlgica, Hongria, Bulgària, Finlàndia, Eslovènia, Eslovàquia, Estònia, Romania, Lituània, Malta i Letònia).

---

⁴¹ L'estadística d'Egatur és una operació d'àmbit estatal que depèn actualment de l'INE (en 2014 depenia de l'Institut d'Estudis Turístics-IET/ Turespaña). Pot consultar-se la seva metodologia actual a https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=metodologia&idp=1254735576863

Existeix un Conveni de col·laboració entre l'ibestat i l'INE (abans entre l'IET i AETIB) que possibilita una ampliació de la mostra en el territori de les Illes Balears. Aquesta ampliació permet, entre altres coses, incloure els passatgers nacionals al treball de camp que es realitza a Illes Balears, la qual cosa permet obtenir estimacions dels turistes espanyols que visiten les Illes. Aquest Conveni inclou també l'*Enquesta de moviments turístics en fronteres* (Frontur), el disseny de la qual, el seu treball de camp, explotació i anàlisi estan lligats a Egatur (pot consultar-se la metodologia de Frontur a https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0&tab=metodologia&lang=es)

⁴² L'*Estudi sobre l'impacte econòmic dels creuers a les Illes Balears 2015* ha estat realitzat per l'Autoritat Portuària de Balears, la Cambra de Comerç de Mallorca i la Universitat de les Illes Balears. Està disponible a http://www.portsdebalears.com/sites/default/files/libros/Memoria_cruers_2018.pdf

⁴³ Poden consultar-se les dades a "Table 6: Inbound tourism expenditure (TSA Table 1)" de la publicació d'Eurostat esmentada anteriorment (*Tourism Satellite Accounts in Europe. 2019 edition*, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/10293066/KS-FT-19-007-EN-N.pdf/f9cdc4cc-882b-5e29-03b1-f2cee82ec59d>). Tal com s'esmenta a la taula 3 d'aquesta publicació, els anys de referència de les dades no són els mateixos per a tots els països (van des de 2010 en el cas de Malta, fins a 2018 en el cas dels Països Baixos).

Dins de la despesa turística receptora d'Illes Balears s'inclou lògicament la realitzada per residents de la resta d'Espanya. Si comparem la despesa turística receptora dels països esmentats només amb la despesa receptora d'Illes Balears realitzada per visitants estrangers, aquest continua sent superior en tots els països esmentats excepte a Croàcia 2016 (8.823 milions) i Polònia 2013 (8.446).

Taula IX. T1-CSTIB (demanda). Despesa turística receptora per productes, categoria dels visitants i origen geogràfic. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

TOTAL RECEPTORA	TURISTES	EXCURSIONISTES	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA
A.1. Productes característics del turisme	8.416.965	28.853	8.445.818
1. Serveis d'allotjament per a visitants	3.397.042	-	3.397.042
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	2.010.739	12.377	2.023.115
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	223.906	7.025	230.931
5. Serveis de transport marítim de passatgers	85.041	-	85.041
6. Serveis de transport aeri de passatgers	864.244	-	864.244
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	400.340	3.512	403.852
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	124.444	3.832	128.275
9. Serveis culturals	651.072	1.205	652.277
10. Serveis esportius i recreatius	660.138	902	661.040
A.2.+B. Altres productes	909.199	37.216	946.415
Total	9.326.164	66.068	9.392.232

TURISTES	Resident a Espanya	Resident a l'estranger	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA DELS TURISTES
A.1. Productes característics del turisme	1.168.697	7.248.268	8.416.965
1. Serveis d'allotjament per a visitants	363.860	3.033.182	3.397.042
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	324.739	1.686.000	2.010.739
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	38.526	185.380	223.906
5. Serveis de transport marítim de passatgers	15.385	69.656	85.041
6. Serveis de transport aeri de passatgers	112.457	751.786	864.244
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	83.299	317.041	400.340
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	26.786	97.658	124.444
9. Serveis culturals	104.485	546.587	651.072
10. Serveis esportius i recreatius	99.161	560.977	660.138
A.2.+B. Altres productes	149.391	759.808	909.199
Total	1.318.088	8.008.076	9.326.164

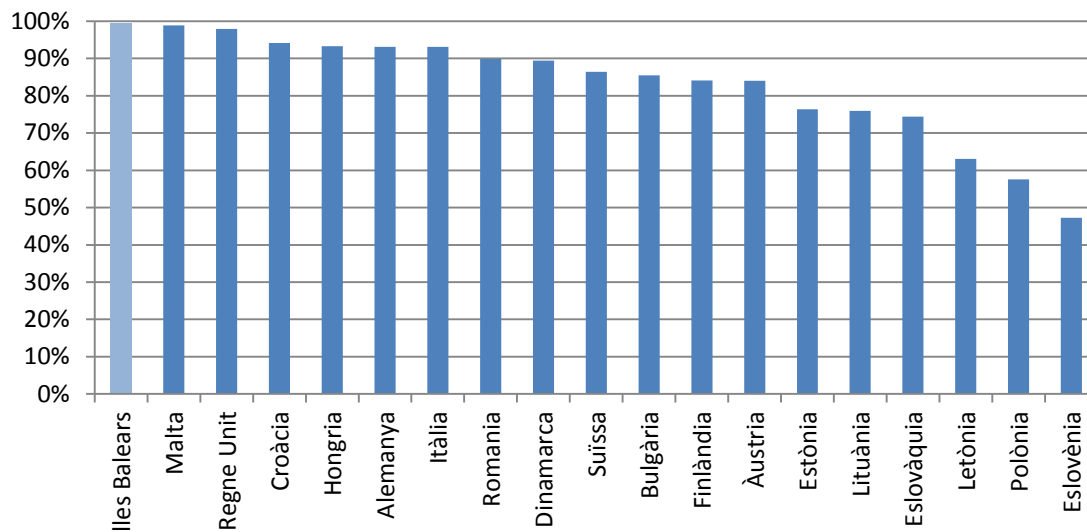
EXCURSIONISTES	Resident a Espanya	Resident a l'estranger	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA DELS EXCURSIONISTES
A.1. Productes característics del turisme	10.987	17.866	28.853
1. Serveis d'allotjament per a visitants	-	-	-
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	5.872	6.505	12.377
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	3.424	3.600	7.025
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	-	-
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	-	-
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	659	2.853	3.512
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	636	3.195	3.832
9. Serveis culturals	226	979	1.205
10. Serveis esportius i recreatius	169	733	902
A.2.+B. Altres productes	4.647	32.568	37.216
Total	15.634	50.434	66.068

Font: MIOIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Donat el caràcter insular d'Illes Balears, la despesa realitzada pels excursionistes suposa únicament el 0,7% de la despesa turística receptora total, enfront del 99,3% que han realitzat els turistes (visitants que han pernoctat a les Illes).

Aquesta proporció tan elevada del pes de la despesa realitzada pels turistes en detriment de la realitzada pels excursionistes dins de la despesa turística receptora, s'aprecia a la majoria de països europeus, sent els insulars com Malta (98,8%) i Regne Unit (97,9%) els que presenten una proporció major (encara que inferior a la balear).

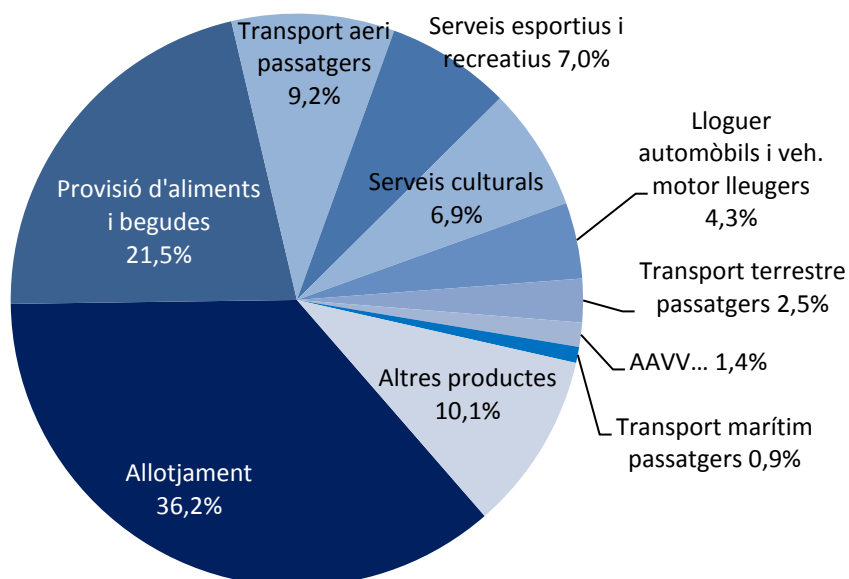
Gràfic IX. Pes de la despesa dels turistes sobre la despesa turística receptora a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)

Fonts: Tourism Satellite Accounts, 2019 edition - Table 6 i Figure 2 (Eurostat) i T1 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Es mostra a continuació la distribució de la despesa turística receptora d'Illes Balears per productes, on s'aprecia que el 89,9% correspon a despesa en productes característics del turisme.

Gràfic X. Distribució de la despesa turística receptora d'Illes Balears per productes. 2014 (%)

Font: T1 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

3.3.2. Despesa turística realitzada per residents a Illes Balears - T2 i T3 CSTIB.

Despesa turística interna i emissora

La T2 i la T3 presenten la despesa turística realitzada, en cada producte de l'economia, pels visitants residents en els seus viatges amb destinació interna (T2) i en els seus viatges amb destinació emissora (T2 i T3).

Es recorda que:

- La despesa en productes d'Illes Balears realitzada per un resident balear (ja sigui en un viatge amb destinació interna o emissora), s'inclou íntegrament a la T2. S'inclou també, per tant, la despesa en serveis interns consumits en un viatge emissor (agència de viatges, consum de productes per al viatge realitzats a Illes Balears, etc.). Així doncs, la T2 presenta la despesa realitzada per residents i produït per unitats econòmiques d'Illes Balears, independentment de si la destinació del viatge és interna o emissora.
- La despesa que no estigui relacionada amb la producció interna balear, realitzada per un resident balear en un viatge emissor, en haver estat produït per una unitat econòmica no resident, es presenta a la T3. S'inclouen, per tant, els serveis d'allotjament i altres serveis gaudits en el territori de destinació. La T3 presenta la despesa realitzada per residents en béns i serveis que han estat produïts per unitats econòmiques no residents a Illes Balears. Les despeses d'aquesta taula procedeixen dels viatges amb destinació fora d'Illes Balears.

Les fonts principals amb què es compta per a l'estimació del consum turístic realitzat pels residents balears són (partint de la columna de despesa en consum final de les llars residents de la taula de destinació del MIOIB-2014): l'*Enquesta de Pressupostos Familiars (EPF)*⁴⁴ de l'INE, l'*Enquesta de Moviments Turístics dels Espanyols (Familitur)*⁴⁵ de l'IET i l'*Enquesta de Turisme dels Residents (ETR)* de l'INE.

A l'hora de desagregar els diferents components dels paquets turístics en aquestes dues taules, s'ha emprat el mòdul de serveis d'agències de viatges i operadors turístics de l'*Enquesta Anual de Serveis (EAS)*⁴⁶ de l'INE.

⁴⁴ L'EPF és la principal font d'informació utilitzada al MIOIB-2014 per a la confecció de la Despesa en Consum Final de les Llars Residents que es recull a la taula de destinació. Pot consultar-se la metodologia de l'EPF a

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176806&menu=metodologia&idp=1254735976608

⁴⁵ Igual que en el cas de les operacions estadístiques de *Frontur* i *Egatur*, *Familitur* depenia de l'IET/ Turespaña en 2014. Després d'una revisió metodològica, *Familitur* va ser substituïda per l'*Enquesta de Turisme dels Residents (ETR)* de l'INE en 2015. Pot consultar-se la seva metodologia a

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176990&menu=metodologia&idp=1254735576863

⁴⁶ Pot consultar-se la metodologia de l'EAS a

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176865&menu=metodologia&idp=1254735576778

3.3.2.1. T2 CSTIB. Despesa turística interna

Taula X. T2-CSTIB (demanda). Despesa turística interna per productes, categoria dels visitants i tipus de viatge. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

	VIATGES INTERNS			VIATGES EMISSORS	DESPESA TURÍSTICA INTERNA
	Total	Turista	Excursion.	Total*	
A.1. Productes característics del turisme	129.742	44.685	85.057	99.212	228.954
1. Serveis d'allotjament per a visitants	8.549	8.549	-	-	8.549
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	72.853	16.148	56.704	-	72.853
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	17.527	10.439	7.088	733	18.259
5. Serveis de transport marítim de passatgers	6.945	2.692	4.253	5.341	12.287
6. Serveis de transport aeri de passatgers	6.111	3.276	2.835	55.810	61.921
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	995	293	702	-	995
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	3.266	3.259	7	37.329	40.595
9. Serveis culturals	6.396	17	6.379	-	6.396
10. Serveis esportius i recreatius	7.100	12	7.088	-	7.100
A.2.+B. Altres productes	105.506	48.801	56.704	991	106.497
Total	235.248	93.487	141.761	100.203	335.451

Font: MIOIB 2014 (IBESTAT i AETIB).

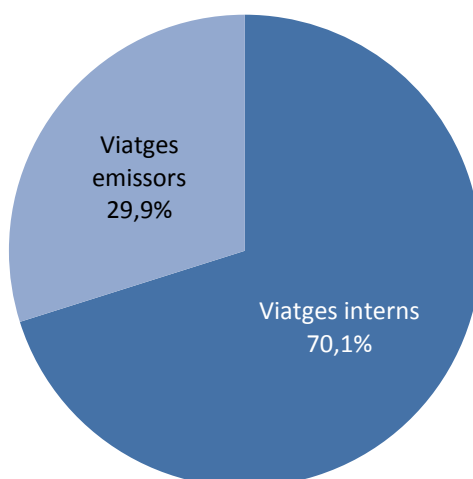
*L'estimació de la despesa turística interna vinculada a viatges emissors es limita a la despesa dels turistes pel fet que no s'han identificat despeses significatives vinculades a l'excursionisme.⁴⁷

La despesa turística a l'economia balear dels visitants residents a Illes Balears va ser de 335,5 milions d'euros en 2014⁴⁸. Com ja s'ha remarcat en diverses ocasions, a més de les despeses relacionades amb els seus viatges dins d'Illes Balears, en aquesta despesa s'inclouen les despeses relacionades amb els seus viatges emissors (fora d'Illes Balears) que estiguin associats a consums de productes oferts a Illes Balears (com per exemple, el vol d'un viatge emissor comprat a una aerolínia balear). Aquesta despesa turística interna vinculada a viatges emissors suposa el 30% de la despesa turística interna total.

⁴⁷ Es recorda que, tal com s'ha comentat a l'apartat 2.3. d'aquest document respecte als viatges de negocis, les despeses vinculades a viatges de negocis desemborsats directament per l'empresa per a la qual treballa el viatger s'inclouen exclusivament a la part de despesa turística dels productors de la T4. A la T2, i en relació amb els viatges de negocis, només s'inclouen les despeses pagades directament pel viatger de negocis (el mateix succeeix a T1 i T3).

⁴⁸ Aquesta despesa es recull de nou a la T4, donat que és un component fonamental per obtenir el consum turístic interior.

Gràfic XI. Distribució de la despesa turística interna balear segons el tipus de viatge realitzat. 2014 (%)

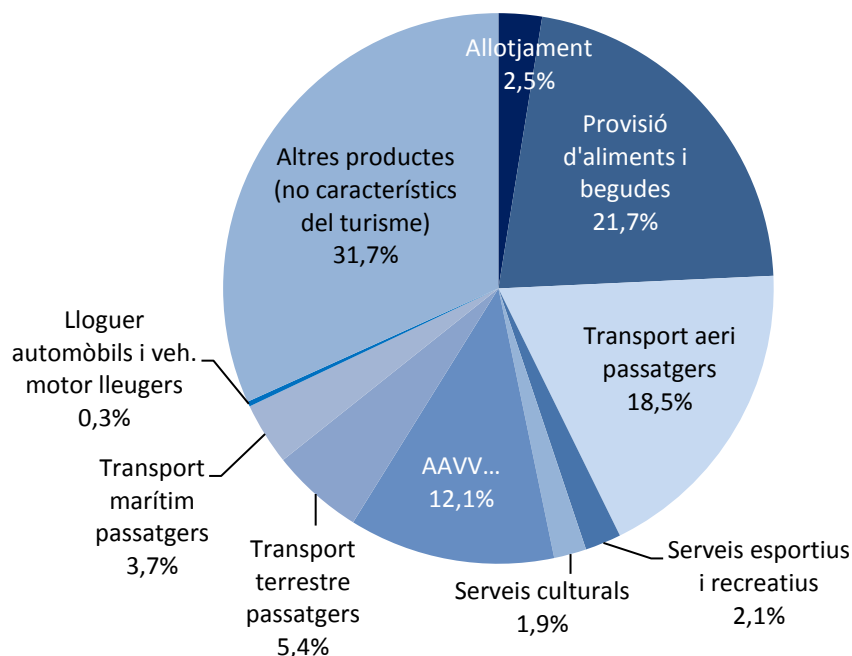

Font: T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

S'estima que el 57,7% (193,7 milions d'euros) de la despesa turística interna és deguda a viatges amb pernoctació (turístics), enfront del pes del 42,3% (141,8 milions) que suposa l'excursionisme.

Si analitzem la despesa turística interna en funció del tipus de productes consumits, s'aprecia que el 68,3% de la despesa s'ha realitzat en productes considerats característics del turisme (enfront del 89,9% que això suposava en el cas de la despesa turística receptora). Seguint amb aquesta comparació, la importància del pes de l'allotjament que s'ha vist a la despesa turística receptora (36,2%) es veu reduïda a un 2,5% en el cas de la despesa turística interna, atès que, a causa de la insularitat i a les curtes distàncies dins de cada illa balear, la major part de les despeses de viatges interns estan relacionades amb l'excursionisme (60,3% de les despeses relacionades amb els viatges interns).

Gràfic XII. Distribució de la despesa turística interna d'Illes Balears per productes. 2014 (%)

Font: T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

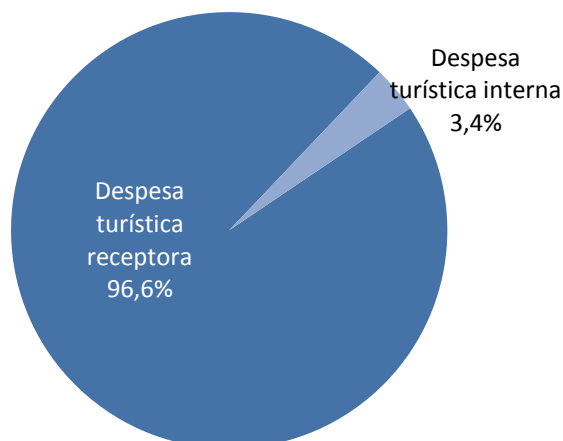
Tal com s'ha vist a l'apartat 2.3. d'aquest document, agregant la despesa turística receptora (T1) a la despesa turística interna recollida a la T2, obtenim una **despesa turística interior d'Illes Balears de 9.727,7** milions d'euros, 96,6% del qual correspon a la despesa turística receptora.

Taula XI. Despesa turística interior d'Illes Balears per productes. 2014 (milers d'euros)

	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA (T1)	DESPESA TURÍSTICA INTERNA (T2)	DESPESA TURÍSTICA INTERIOR
A.1. Productes característics del turisme	8.445.818	228.954	8.674.772
1. Serveis d'allotjament per a visitants	3.397.042	8.549	3.405.591
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	2.023.115	72.853	2.095.968
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	230.931	18.259	249.190
5. Serveis de transport marítim de passatgers	85.041	12.287	97.327
6. Serveis de transport aeri de passatgers	864.244	61.921	926.164
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	403.852	995	404.847
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	128.275	40.595	168.870
9. Serveis culturals	652.277	6.396	658.674
10. Serveis esportius i recreatius	661.040	7.100	668.140
A.2.+B. Altres productes	946.415	106.497	1.052.912
Total	9.392.232	335.451	9.727.683

Fonts: T1 i T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

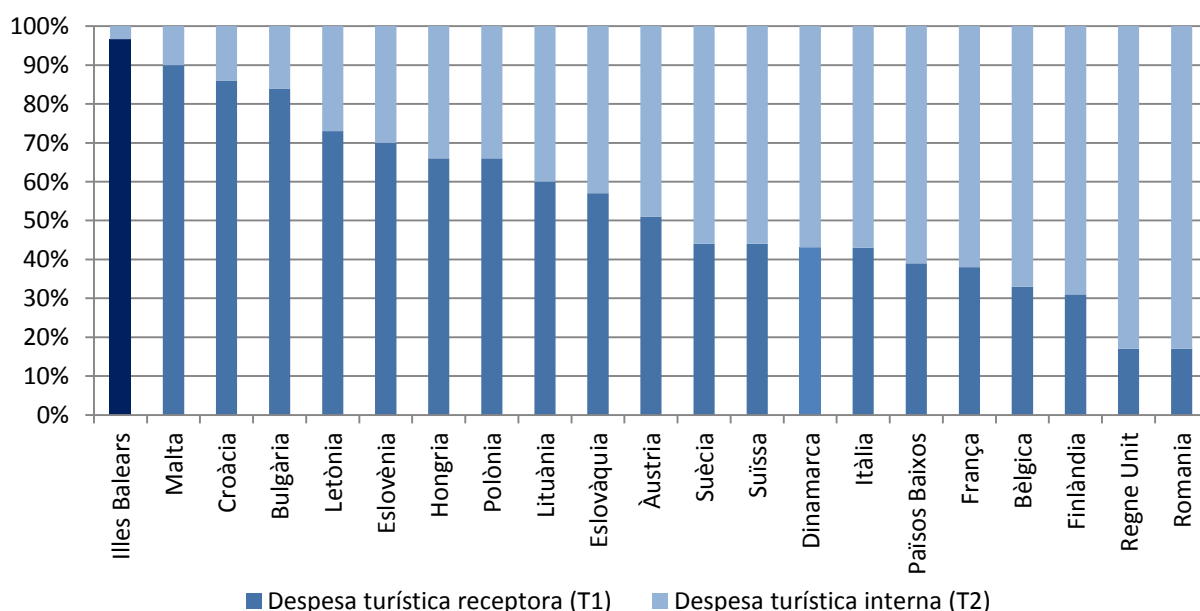
Gràfic XIII. Distribució de la despesa turística interior balear segons tipus de despesa. 2014 (%)

Fonts: T1 i T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Es mostra a continuació la proporció que suposen tots dos tipus de despesa sobre el total de la despesa turística interior de diferents països europeus i d'Illes Balears.

Gràfic XIV. Pes de la despesa turística receptora i la despesa turística interna sobre la despesa turística interior a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)

Fonts: Tourism Satellite Accounts in Europe, 2019 edition - Figure 5 (Eurostat), T1 i T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Illes Balears i Malta, els dos territoris amb menor població i menor superfície dels recollits en el Gràfic XV (a més de ser territoris insulars), són els llocs en els quals el pes de la despesa

turística receptora sobre el total de la despesa turística interior és superior (96,6% i 90% respectivament).

3.3.2.2. T3 CSTIB. Despesa turística emissora

La despesa turística emissora està relacionada amb despeses realitzades en altres economies, per la qual cosa no intervé en el càlcul del consum turístic interior (T4), ni en la conciliació de l'oferta balear amb la demanda (la T6 que permet obtenir el VAB directe turístic). L'interès d'aquesta taula radica en la descripció de la despesa turística dels residents en Illes balears en altres economies i en l'obtenció d'un saldo turístic amb l'exterior.

Es recorda de nou que, malgrat relacionar-se aquesta despesa de la T3 amb les despeses realitzades pels visitants balears en els seus viatges emissors, part d'aquestes despeses els realitzen de manera prèvia al viatge en el seu lloc de residència i a companyies residents. Aquestes despeses són les que s'ha vist que s'inclouen a la T2 com a despesa turística interna en viatges emissors.

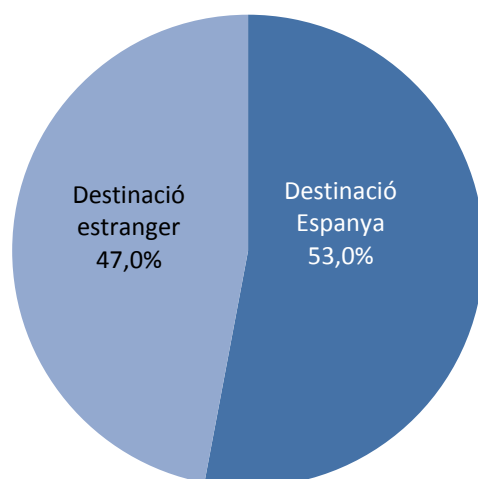
Taula XII. T3 CSTIB (demanda). Despesa turística emissora per productes i destinació geogràfica. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

	DESTINACIÓ ESPANYA	DESTINACIÓ ESTRANGER	DESPE TURÍSTICA EMISSIONA
A.1. Productes característics del turisme	130.038	113.119	243.157
1. Serveis d'allotjament per a visitants	33.101	34.002	67.102
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	38.888	24.763	63.650
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	2.595	512	3.108
5. Serveis de transport marítim de passatgers	1.562	414	1.976
6. Serveis de transport aeri de passatgers	28.817	30.566	59.383
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	24.896	22.524	47.420
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	-	-	-
9. Serveis culturals	108	204	312
10. Serveis esportius i recreatius	71	134	205
A.2.+B. Altres productes	77.406	71.112	148.518
Total	207.445	184.230	391.675

Font: MIOIB 2014 (IBESTAT i AETIB).

Els viatges emissors dels residents d'Illes Balears van suposar una despesa turística de 391,7 milions d'euros en economies d'altres territoris. El 53% d'aquesta despesa procedeix de viatges amb destinació a la resta d'Espanya.

Gràfic XV. Distribució de la despesa turística emissora dels residents balears en altres economies, segons la destinació del viatge. 2014 (%)

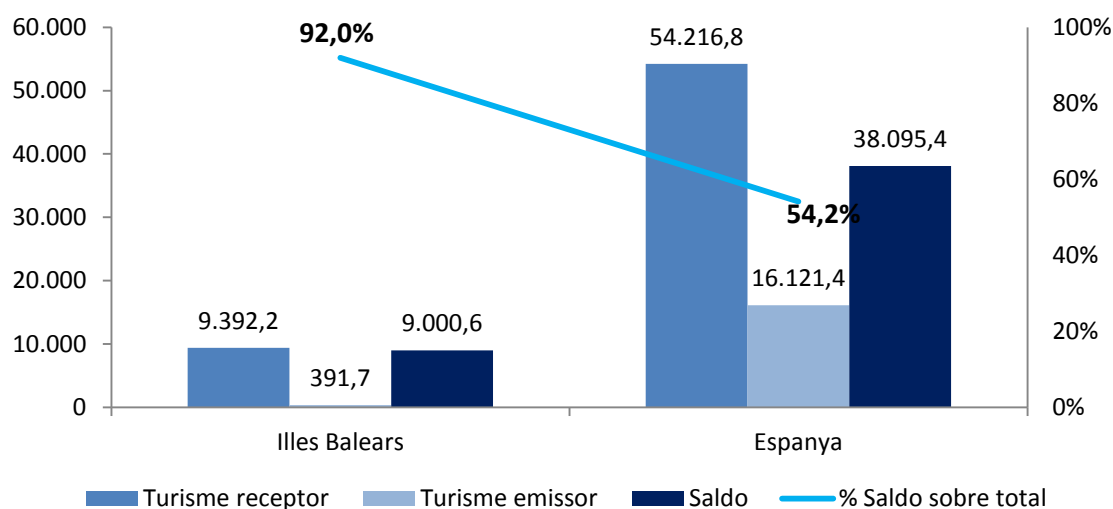
Font: T3 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

D'altra banda, s'estima que el 98,8% d'aquesta despesa està relacionada amb viatges turístics (amb pernoctació) i només un 1,2% amb excursions. Això va en línia amb les dades publicades per Eurostat⁴⁹ de països insulars com Malta (0,0% de la despesa turística emissora vinculada a l'excursionisme) i Gran Bretanya (0,4%).

La diferència entre la despesa turística receptora de la T1 i aquesta despesa turística emissora de la T3 proporciona un saldo dels fluxos turístics d'Illes Balears de 9.000,6 milions d'euros. Tal com es mostra al Gràfic XVI, i donat el pes que té el turisme receptor sobre el total del turisme, aquest saldo suposa un 92% de la suma de la despesa turística receptora i emissora, enfront del 54,2% que suposa en el cas del saldo dels fluxos turístics d'Espanya.

⁴⁹ Poden consultar-se els percentatges de la resta de països a "Figure 7: Outbound tourism expenditure by type of visitor" de la publicació d'Eurostat esmentada anteriorment (*Tourism Satellite Accounts in Europe. 2019 edition*, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/10293066/KS-FT-19-007-EN-N.pdf/f9cdc4cc-882b-5e29-03b1-f2cee82ec59d>).

Gràfic XVI. Saldo dels fluxos turístics a Illes Balears i Espanya. 2014 (milions d'euros i %)

Fonts: T1 i T3 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB) i CST d'Espanya 2014 (INE)⁵⁰.

3.3.3. Consum turístic interior - T4 CSTIB

La T4 condueix a l'estimació del consum turístic interior total, en sumar la despesa turística receptora (T1) i la despesa turística interna (T2) a tots els components addicionals que han de prendre's en consideració per a mesurar-lo. El principal agregat que s'obté a partir de la T4 és doncs el consum turístic interior, que es compararà amb l'oferta interna (global i per productes) a la T6⁵¹.

Així doncs, el consum turístic interior es desglossa en:

- Despesa turística receptora procedent de la T1.
- Despesa turística interna procedent de la T2.
- Altres components del consum turístic. Inclou serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi (ús turístic de segons habitatges en propietat), transferències socials turístiques en espècie (subvencions al transport aeri/marítim, a l'entrada de museus, monuments, etc.) i despesa turística dels productors residents i no residents (despeses de viatges de negocis pagats directament per l'empresa).

Es detalla a continuació el procés d'estimació al CSTIB-2014 dels supòsits que inclou *RMC-2008* dins d'"altres components del consum turístic":

⁵⁰ Pot consultar-se el Saldo dels fluxos turístics d'Espanya amb la resta del món de 2014 a https://www.ine.es/jaxi/Tabla.htm?path=/t35/p011/base_2010/serie/I0/&file=01002.px&L=0

⁵¹ Paràgraf 4.29. *RMC-2008*.

- Serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi:

Es tracta de l'estimació de la producció imputada a l'ús turístic dels segons habitatges en propietat, que està clarament identificada a la taula d'origen del MIOIB-2014⁵².

- Transferències socials turístiques en espècie (excepte reemborsaments):

Aquesta categoria comprèn el valor de serveis individuals de no mercat prestats per les administracions públiques i institucions privades sense afany de lucre que serveixen a les llars a benefici dels visitants, que és superior al valor dels imports abonats per aquests: costos de museus, arts escèniques, educació a curt termini, serveis de salut prestats a curt termini a establiments especials, etc.⁵³

Es parteix de la columna de l'estimació de la despesa en consum final de les administracions públiques de la taula de destinació del MIOIB-2014 (a preus d'adquisició). Per incloure les despeses d'aquesta columna com a consum turístic es determina, producte a producte i a través de diversos mètodes de repartiment, quin percentatge d'ús pertany als visitants i quant és consumit/ usat pels residents balears.

A tall d'exemple, els 34,5 milions d'euros estimats a la T4 com a transferència social turística del producte "Serveis de transport aeri de passatgers" procedeixen d'aplicar a les subvencions al transport aeri de residents⁵⁴ de 2014 (incloses en la columna de despesa en consum final de les administracions públiques de la taula de destinació del MIOIB-2014), la proporció estimada de passatgers residents en vols susceptibles de ser subvencionats i operats per companyies residents. Aquesta proporció procedeix les estimacions de *Frontur-Egatur*, que a Illes Balears es realitza també en vols nacionals.

S'ha realitzat un procés similar amb la resta de transferències socials amb un caire turístic ("Serveis d'allotjament", "Serveis de transport marítim de passatgers", etc.), aplicant en cada situació el mètode de repartiment que s'ha considerat més adequat (principalment registres administratius, les enquestes de *Frontur-Egatur* i l'*Indicador de Pressió Humana-IPH* de l'IBESTAT⁵⁵).

⁵² Es tracta de la producció estimada a la taula d'origen del MIOIB-2014 per a la seva branca 31 (542,9 milions d'euros). Pot consultar-se la taula d'origen del MIOIB-2014 (així com la taula de destinació, les matrius simètriques i les seves inverses de Leontief) a

https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=1fd68a0c-76ad-4d7e-acaf-db32e51c7ba7&path=economia%2Fcomptes-economiques%2Fmarc-input-output&lang=ca

⁵³ Paràgraf 4.41. 2008. *RMC-2008*.

⁵⁴ L'Administració Pública subvenciona els vols realitzats pels residents d'Illes Balears que tinguin origen/ destinació Illes Balears i connectin aeroports balears amb qualsevol aeroport d'Espanya.

⁵⁵ Es poden consultar les dades i metodologia del *IPH* a

○ Despesa turística dels productors:

Es tracta dels consums intermedis de les empreses relacionats amb els viatges de negocis dels seus empleats (a més de totes les despeses incorregudes pels "convidats" d'una unitat de producció durant un viatge i coberts per aquesta entitat⁵⁶).

Per estimar aquesta despesa es té en compte el següent:

- Per a cada producte característic del turisme, caldrà excloure del total de consums intermedis amb origen intern els consums intermedis d'aquelles branques d'activitat econòmica que puguin tenir la compra d'aquest producte com a part fonamental en la producció del seu producte principal. D'aquesta manera, es té especial compte amb les branques que han venut paquets turístics, ja que el seu consum intermedi procedeix no tant del pagament relacionat amb viatges dels seus empleats, sinó de la compra d'aquests serveis per a gaudi del visitant (el seu client) que adquireix el paquet turístic.

També s'exclouen les branques en les quals els consums intermedis puguin ser directament la compra del servei, per exemple un subcontracte. En aquests casos l'existència d'un consum intermedi no significa el consum individual del servei.

- El lloc de residència de la unitat de producció que paga el viatge de negocis dels seus empleats a Illes Balears no ha de ser exclouent. És a dir, si s'inclou la despesa d'una empresa balear en allotjament dels seus empleats a Illes Balears, també s'ha d'incloure aquest consum quan l'empresa sigui no resident a Illes Balears.

L'estimació d'aquesta despesa s'ha realitzat partint de la taula de destinació de la **producció interior** del MIOIB-2014 (de manera que no es tenen en compte les importacions, només les produccions amb origen Illes Balears). Per a cada producte característic del turisme s'ha treballat amb la columna "Total demanda intermèdia" (i amb les columnes de demanda específica de cada branca d'activitat) en el cas de la despesa dels productors residents, i amb la columna "Total exportacions" en el cas dels no residents.

Per exemple, els 17,2 milions d'euros estimats a T4 com a Despesa turística dels productors residents en Serveis d'allotjament per a visitants s'han aconseguit partint del total de consums intermedis del producte (files) "Serveis d'allotjament" localitzat en la columna "Total demanda intermèdia" de la taula de destinació de la producció

---

https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae&tab=metodologia&lang=ca

⁵⁶ Annex 2 de RMC-2008.

interior del MIOIB-2014. A aquest total se li han llevat els consums intermedis d'aquest producte demandats per les branques d'activitat de Serveis d'allotjament en establiments, Agències de viatges i Operadors turístics, atès que s'ha considerat que aquestes branques d'activitat empen les seves compres de "Serveis d'allotjament" com a part fonamental en la producció del seu producte principal i no per als viatges de negocis dels seus propis empleats.

En el cas de la Despesa turística dels productors no residents a Illes Balears, en comptes de partir de la columna "Total demanda intermèdia", es parteix de la columna "Total exportacions" de la taula de destinació de la producció interior. El repte que existeix en aquest cas és que es desconeix quant d'aquestes exportacions es deu a la compra de serveis per part d'operadors turístics no residents que posteriorment l'utilitzen per a incloure'ls en paquets turístics. Els paquets turístics que han estat venuts per turoperadors no residents i utilitzats pels visitants no residents estan inclosos en la Despesa en consum final de les llars no residents del MIOIB-2014, per la qual cosa en exportacions dels serveis únicament conviuen:

- Els pagaments per aquests serveis d'unitats no residents com a pagaments als seus treballadors en viatges de negocis.
- Els pagaments per aquests serveis d'unitats no residents per a incloure'ls en paquets turístics que no han estat venuts o utilitzats, però que per a la producció interna sí que existeixen perquè han estat pagats per endavant. Això no hauria d'incloure's com a activitat turística i formaria part de la producció d'un producte característic del turisme no consumit pel turisme (de la mateixa manera que en un allotjament pot haver-hi producció consumida per altres viatgers, com els tripulants d'un avió, no inclosos en la demanda turística).

Tenint en compte l'anterior, per a l'estimació de la Despesa turística dels productors no residents s'han aplicat correctors a les exportacions de Serveis d'allotjament per a visitants, Serveis de transport aeri de passatgers i Serveis esportius i recreatius. Per a la resta de serveis contemplats, s'entén que l'existència d'exportacions està relacionada al 100% amb els viatges de negocis pagats per empreses no residents.

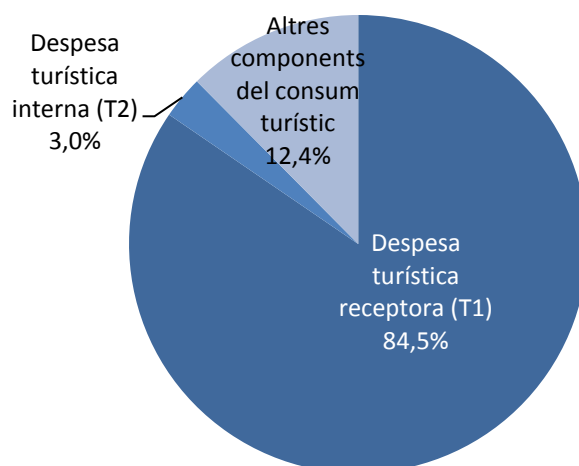
Taula XIII. T4 CSTIB (demanda). Consum turístic interior per productes i components. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA (T1)	DESPESA TURÍSTICA INTERNA (T2)	ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC	CONSUM TURÍSTIC INTERIOR
A.1. Productes característics del turisme	8.445.818	228.954	1.364.936	10.039.707
1. Serveis d'allotjament per a visitants	3.397.042	8.549	624.583	4.030.175
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	3.397.042	8.549	81.672	3.487.264
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	-	-	542.911	542.911
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	2.023.115	72.853	71.835	2.167.803
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	230.931	18.259	72.866	322.056
5. Serveis de transport marítim de passatgers	85.041	12.287	17.538	114.865
6. Serveis de transport aeri de passatgers	864.244	61.921	368.810	1.294.974
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	403.852	995	-	404.847
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	128.275	40.595	183.778	352.648
9. Serveis culturals	652.277	6.396	15.300	673.974
10. Serveis esportius i recreatius	661.040	7.100	10.226	678.366
A.2.+B. Altres productes	946.415	106.497	16.500	1.069.412
Total	9.392.232	335.451	1.381.436	11.109.119

Fonts: MIOIB-2014, T1 i T2 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

El consum turístic interior d'Illes Balears s'estima en 11.109,1 milions d'euros en 2014, un 84,5% dels quals aportats per la despesa turística receptora (T1).

Gràfic XVII. Distribució del consum turístic interior a Illes Balears, segons components. 2014 (%)

Font: T4 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Aquests 11.109,1 milions d'euros de consum turístic interior inclouen els productes i serveis importats. Si considerem aquest consum a preus bàsics en lloc de preus d'adquisició i exclouem a més les importacions, obtenim els 9.644,6 milions d'efectes directes del turisme sobre la producció balear que hem vist en l'apartat 3.2.2. d'aquest document. Aquest vector de consum turístic interior de la T4 (però a preus bàsics i net d'importacions) és el que s'aplica a la matriu inversa de Leontief interior del MIOIB-2014 per obtenir els 13.266,7 milions en efectes totals del turisme sobre la producció balear també vists en l'apartat 3.2.2.

El mateix vector de consum turístic interior a preus d'adquisició serà també el que es confrontarà amb l'oferta interna d'Illes Balears a la T6 per obtenir les ràtios del turisme sobre l'oferta (i saber així quin percentatge de l'oferta de cada producte/servei correspon al turisme).

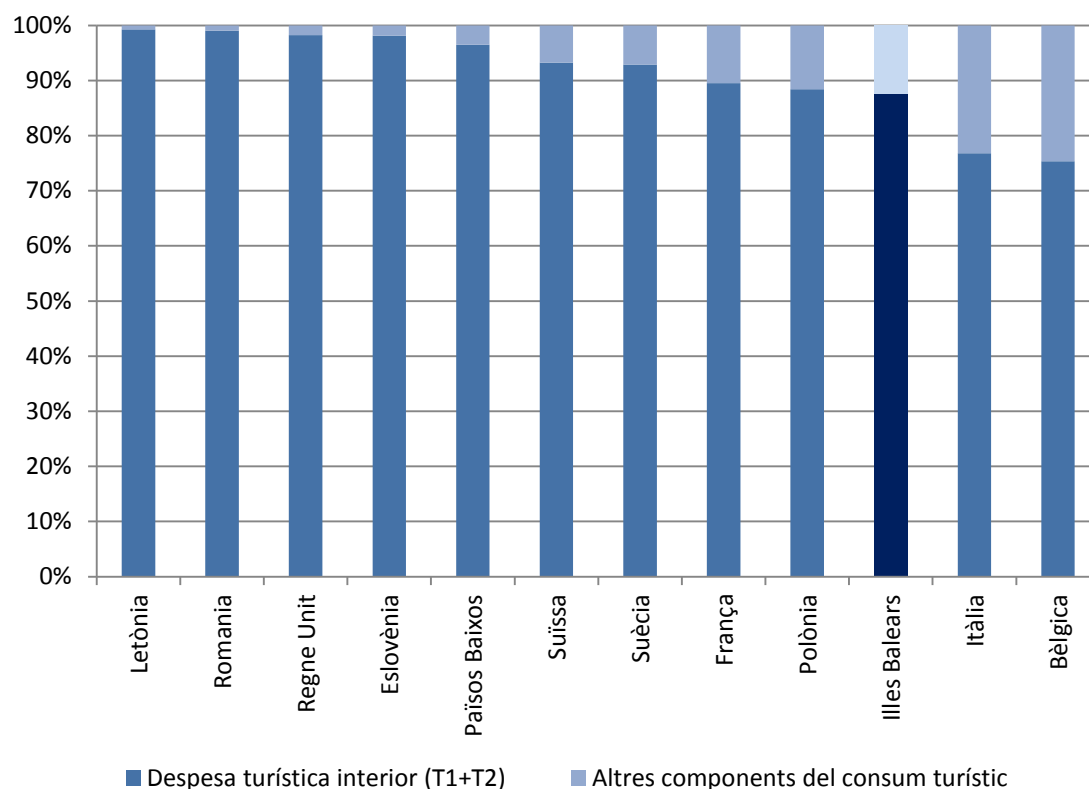
Els "Altres components del consum turístic" requereixen un esforç d'estimació molt supeditat a la disponibilitat de dades. Per aquest motiu, alguns territoris no compten amb aquesta informació, la tenen de manera parcial o sense possibilitat de desagregar-la de la despesa turística interior (T1+T2).

Es mostra a continuació la proporció que suposen la despesa turística interior (T1+T2) i els altres components del consum turístic sobre el total de consum turístic interior de diferents països europeus que han pogut estimar els altres components del consum turístic de manera desagregada⁵⁷.

---

⁵⁷ Es recorda que els anys de referència de les dades, procedents de la publicació d'Eurostat, no són els mateixos per a tots els països.

Gràfic XVIII. Pes de la despesa turística interior i d'altres components del consum turístic sobre el consum turístic interior a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)

Fonts: *Tourism Satellite Accounts in Europe, 2019 edition - Table 8 (Eurostat) i T4 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).*

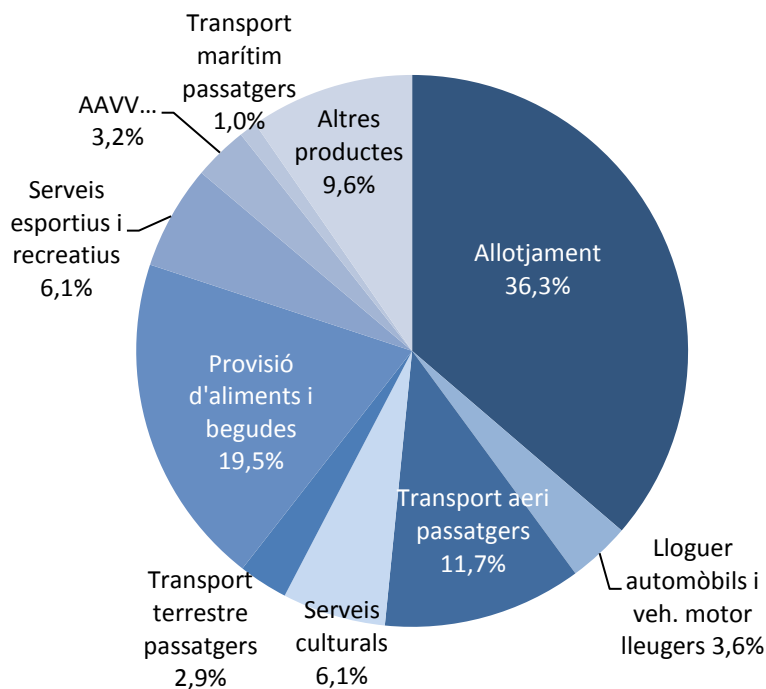
El L'important pes de la Despesa turística receptora sobre el total del Consum turístic interior implica que la distribució del consum per productes sigui molt similar a la ja vista a la Despesa turística receptora (T1), amb el servei d'allotjament per a visitants com a producte principal (36,3% del total del consum).

Taula XIV. Consum turístic interior a Illes Balears. Distribució de cada component per productes. 2014 (%)

PERCENTATGES VERTICALS DE LA T4 (%)	DESPESA TURÍSTICA RECEPTORA (T1)	DESPESA TURÍSTICA INTERNA (T2)	ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC	CONSUM TURÍSTIC INTERIOR
A.1. Productes característics del turisme	89,9%	68,3%	98,8%	90,4%
1. Serveis d'allotjament per a visitants	36,2%	2,5%	45,2%	36,3%
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	36,2%	2,5%	5,9%	31,4%
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	-	-	39,3%	4,9%
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	21,5%	21,7%	5,2%	19,5%
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	2,5%	5,4%	5,3%	2,9%
5. Serveis de transport marítim de passatgers	0,9%	3,7%	1,3%	1,0%
6. Serveis de transport aeri de passatgers	9,2%	18,5%	26,7%	11,7%
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	4,3%	0,3%	-	3,6%
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	1,4%	12,1%	13,3%	3,2%
9. Serveis culturals	6,9%	1,9%	1,1%	6,1%
10. Serveis esportius i recreatius	7,0%	2,1%	0,7%	6,1%
A.2.+B. Altres productes	10,1%	31,7%	1,2%	9,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: T4 del CSTIB 2014 (IBESTAT i AETIB).

Gràfic XIX. Distribució del consum turístic interior a Illes Balears, per productes. 2014 (%)

Font: T4 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

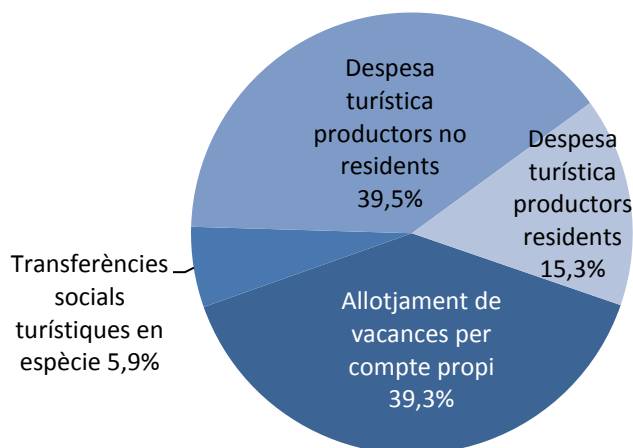
Dins d' "Altres components del consum turístic", els més destacats són els relacionats amb els viatges de negocis (despesa turística dels productors), donat que els seus 757,2 milions d'euros en consum (productors residents i no residents) suposen el 54,8% del total d' "Altres components del consum turístic".

Taula XV. Altres components del consum turístic interior a Illes Balears, per productes. 2014
(milers d'euros)

ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC	Serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi	Transferències socials turístiques en espècie	Despesa turística dels productors no residents	Despesa turística dels productors residents	TOTAL ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC INTERIOR
A.1. Productes característics del turisme	542.911	64.869	545.636	211.520	1.364.936
1. Serveis d'allotjament per a visitants	542.911	1.371	63.117	17.184	624.583
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	-	1.371	63.117	17.184	81.672
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	542.911	-	-	-	542.911
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	-	-	17.413	54.422	71.835
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	-	-	37.002	35.864	72.866
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	11.460	1.221	4.856	17.538
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	34.508	305.623	28.678	368.810
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	-	-	-	-	-
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	-	-	115.981	67.797	183.778
9. Serveis culturals	-	14.157	-	1.143	15.300
10. Serveis esportius i recreatius	-	3.371	5.278	1.577	10.226
A.2.+B. Altres productes	-	16.500	-	-	16.500
Total	542.911	81.369	545.636	211.520	1.381.436

Font: MIOIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Gràfic XX. Distribució dels altres components del consum turístic interior a Illes Balears. 2014
(%)

Font: T4 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Respecte al pes dels diferents productes consumits dins dels altres components del consum turístic, cal destacar la despesa imputada a “Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances”⁵⁸ (segons habitatges situats a Illes Balears i propietat tant de residents com de no residents). La imputació d'aquests serveis suposa el 4,9% del total del consum turístic interior (veure Taula XIV) i el 39,3% dels altres components del consum turístic (542,9 milions d'euros).

El servei consumit més destacat dins dels viatges de negocis de les empreses⁵⁹ no residents a Illes Balears és el transport aeri de passatgers, en el qual s'han gastat 305,6 milions (el 56% de la Despesa turística dels productors no residents). En el cas dels viatges de negocis de les empreses balears, el servei turístic balear en el qual més han gastat és en el de reserves (agències de viatges).

D'altra banda, el consum més destacat dins de les transferències socials turístiques en espècie és el vinculat a les subvencions al transport aeri de viatgers residents, de les quals s'estimen que 34,5 milions estan vinculades a viatges turístics (42,4% del total de transferències socials turístiques en espècie).

---

⁵⁸ Aquesta imputació del que suposa l'ús dels segons habitatges en propietat d'Illes Balears procedeix de les estimacions realitzades al MIOIB-2014. Les fonts d'aquestes estimacions han estat *Egatur* (IET/Turespaña-AETIB en 2014), *Familitur* (IET), l'Estimació del parc d'habitatges (Ministeri de Foment), el Cens de població i habitatges (INE), la Comptabilitat Nacional d'Espanya (INE) i els registres d'establiments turístics de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera.

⁵⁹ Tal com s'ha comentat a l'apartat 2.3., aquí no s'inclouen les despeses pagades directament pel viatger de negocis, encara que després aquestes despeses siguin reemborsades per l'empresa (per exemple, menjars). Només s'inclouen les despeses pels serveis relacionats amb el viatge de negocis que són contractats i pagats directament per l'empresa.

Taula XVI. Altres components del consum turístic interior a Illes Balears. Distribució de cada component per productes. 2014 (%)

PERCENTATGES VERTICALS DELS ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC (%)	Serveis associats a l'allotjament de vacances per compte propi	Transferències socials turístiques en espècie	Despesa turística dels productors no residents	Despesa turística dels productors residents	TOTAL ALTRES COMPONENTS DEL CONSUM TURÍSTIC INTERIOR
A.1. Productes característics del turisme	100,0%	79,7%	100,0%	100,0%	98,8%
1. Serveis d'allotjament per a visitants	100,0%	1,7%	11,6%	8,1%	45,2%
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	-	1,7%	11,6%	8,1%	5,9%
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	100,0%	-	-	-	39,3%
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	-	-	3,2%	25,7%	5,2%
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	-	-	6,8%	17,0%	5,3%
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	14,1%	0,2%	2,3%	1,3%
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	42,4%	56,0%	13,6%	26,7%
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	-	-	-	-	-
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	-	-	21,3%	32,1%	13,3%
9. Serveis culturals	-	17,4%	-	0,5%	1,1%
10. Serveis esportius i recreatius	-	4,1%	1,0%	0,7%	0,7%
A.2.+B. Altres productes	-	20,3%	-	-	1,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: T4 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

3.4. Taula d'oferta - T5 CSTIB. Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries (a preus bàsics)

La T5 detalla la quantitat de recursos posats a la disposició de l'economia per les indústries balears turístiques i no turístiques (columnes) i, per a cada tipus de producte (files), quines han estat les branques que ho han produït.

En concret, detalla cadascuna de les activitats característiques del turisme (branques, en columnes) vistes a l'apartat 2.4. i presenta quina ha estat la quantitat de recursos disponibles. A cada columna es mostra el detall d'aquest volum en el cas dels productes característics del turisme, mentre que la resta de productes es mostren agrupats al CSTIB.

El mateix es pot dir per a cada producte característic del turisme (files), que és analitzat i detallat per presentar quines són les activitats que l'han produït. Les indústries del turisme que els hagin produït es detallen a la taula, mentre que si alguna producció ha estat realitzada per una branca d'activitat no característica, aquesta apareix de manera agrupada.

Per tant, aquesta taula és una manera d'ordenar i agrupar la taula d'origen (a preus bàsics) del MIOIB-2014⁶⁰ seguint l'enfocament de la definició "característica del turisme". A la informació de producció procedent de la taula d'origen, s'afegeixen els consums intermedis, la remuneració d'assalariats, els impostos nets de subsidis sobre la producció i l'excedent brut d'explotació/rendes mixtes procedents de la taula de destinació del MIOIB-2014.

Com ja s'ha comentat a l'apartat 2.3., sobre aquesta taula ha de realitzar-se un ajust en el cas de la producció de paquets turístics i dels consums intermedis de les branques que venen aquest producte ("Agències de viatges i altres serveis de reserves").

A fi de facilitar la comparació homogènia entre oferta i demanda (que es veurà a la T6), al CSTIB-2014 la producció del servei "Agències de viatges i altres serveis de reserva" de la taula d'oferta del MIOIB-2014 ha de ser únicament la del valor dels serveis prestats (honoraris o comissions). La causa d'això és que en el consum turístic interior (T4) els components del paquet turístic es presenten totalment desagregats, sent el consum dels serveis d'agències de viatge i operadors turístics únicament el pagament que realitzen els visitants per les comissions. Per a ser coherents amb aquest tractament de les taules de demanda del CSTIB que conformen el consum turístic interior, la T5 (oferta) també ha de presentar a la producció dels serveis d' "Agències de viatges i altres serveis de reserves" només la part procedent del servei d'intermediació. En el cas balear, implica llevar 427,6 milions d'euros de la producció de les branques d' "Agències de viatges i altres serveis de reserva" de la taula d'oferta del MIOIB-2014.

Per a la compilació d'aquesta T5 i en relació amb els paquets turístics, igual que es lleva la producció de la taula d'oferta del MIOIB-2014, s'ha de llevar la mateixa quantitat dels consums intermedis procedents de la taula de destinació del MIOIB. En llevar de la producció els serveis inclosos en els paquets turístics perquè quedi únicament la comissió, també s'ha de fer el mateix a la taula de destinació, excloent els consums intermedis relacionats amb la formació del paquet turístic (serveis que poden ser part dels paquets)⁶¹.

En relació a les branques d'activitat, cal comentar que en algunes d'elles el criteri d'agrupació al MIOIB-2014 difereix del criteri del CSTIB-2014 (veure apartat 2.4.). En concret, es tractaria d'algunes activitats de lloguer (CNAE 77.21 "Lloguer d'articles d'oci i esportius" i CNAE 77.34 "Lloguer de mitjans de navegació"), que al CSTIB-2014 s'han inclòs dins el grup d' "Indústria esportiva i recreativa" quan al MIOIB-2014 es troben dins "Activitats de lloguer".

---

⁶⁰ Com ja s'ha dit anteriorment, poden consultar-se les taules d'origen i destinació del MIOIB-2014 a <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/comptes-economiques/marc-input-output/1fd68a0c-76ad-4d7e-acaf-db32e51c7ba7>

⁶¹ Cal tenir en compte que no es pot excloure el 100% dels consums intermedis identificats, ja que també s'estarien excloent part dels consums intermedis que són despeses corrents de l'activitat. Dins d'un mateix import poden conviure un servei que formi part d'un paquet i el mateix servei que pot ser despesa corrent d'activitat de la branca.

En referència a la classificació de branques i productes, cal tenir també en compte que cada territori té les seves classificacions, totes elles molt similars en seguir *RMC-2008*, però que poden contenir algun matís que desaconselli la comparació directa de la producció d'algunes branques. Per exemple, en el cas d'Illes Balears, com ja s'ha comentat a l'apartat 2.4., dins de l'allotjament per a visitants, la branca que correspondria als serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de propietat de cases de vacances, conté la imputació dels segons habitatges en propietat que s'ha realitzat específicament al MIOIB-2014. Això no és així als CST d'altres territoris, en els quals s'ha inclòs la branca d'activitats immobiliàries (CNAE 68) per a cobrir aquesta branca. Això no significa que el CSTIB-14 no inclogui informació sobre la branca d'activitats immobiliàries, sinó que està inclosa dins d' "Altres indústries" (no turístiques).

Un altre exemple seria la indústria cultural, que en el cas d'Illes Balears conté les CNAEs 90 ("Activitats de creació, artístiques i espectacles") i 91 ("Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals"), mentre que en altres territoris s'inclou també la CNAE 92 ("Activitats de jocs d'atzar i apostes"), que a Illes Balears està dins de la indústria esportiva i recreativa. De nou, això no implica que la informació no s'inclogui, simplement està classificada de la forma que s'ha considerat més adequada a la realitat balear.

Taula XVII. T5-CSTIB (oferta). Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

	INDÚSTRIES TURÍSTIQUES												ALTRES INDÚSTRIES	PRODUCCIÓ DE PRODUCTORS INTERNS (a preus bàsics)
	1. Allotjament per a visitants	1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances	2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	3-4. Transport terrestre de passatgers	5. Transport marítim de passatgers	6. Transport aeri de passatgers	7. Lloguer d'automòbils i vehICLES de motor lleugers	8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	9. Indústria cultural	10. Indústria esportiva i recreativa	Total indústries turístiques		
A.1. Productes característics del turisme	4.438.432	3.895.521	542.911	2.662.214	378.075	112.260	1.475.060	353.800	362.023	353.098	811.842	10.946.804	255.699	11.202.503
1. Serveis d'allotjament per a visitants	4.012.207	3.469.297	542.911	-	-	-	-	-	-	5.264	-	4.017.472	20.296	4.037.768
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	3.469.297	3.469.297	-	-	-	-	-	-	-	5.264	-	3.474.561	20.296	3.494.857
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de propietat de cases de vacances	542.911	-	542.911	-	-	-	-	-	-	-	-	542.911	-	542.911
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	383.436	383.436	-	2.648.129	-	972	-	-	-	-	32.030	3.064.567	58.796	3.123.363
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	-	-	-	-	378.075	148	-	-	-	-	-	378.223	132.150	510.373
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	-	-	-	-	110.993	-	-	-	-	-	110.993	-	110.993
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	-	-	-	-	-	1.475.060	-	-	-	-	1.475.060	289	1.475.349
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	-	-	-	-	-	148	-	353.800	-	-	2.338	356.286	6.781	363.067
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	2.926	2.926	-	-	-	-	-	-	362.023	-	2.748	367.697	201	367.898
9. Serveis culturals	-	-	-	-	-	-	-	-	-	342.287	15.806	358.092	19.988	378.080
10. Serveis esportius i recreatius	39.862	39.862	-	14.085	-	-	-	-	-	5.547	758.920	818.414	17.198	835.612
A.2.+B. Altres productes	81.173	81.173	-	13.559	-	43.327	64.649	40.485	8.406	18.438	245.437	515.475	32.155.624	32.671.099
I. PRODUCCIÓ TOTAL (a preus bàsics)	4.519.605	3.976.694	542.911	2.675.773	378.075	155.587	1.539.709	394.285	370.429	371.536	1.057.279	11.462.279	32.411.323	43.873.602
II. CONSUM INTERMEDI TOTAL (a preus d'adquisició)	1.881.017	1.836.620	44.397	1.594.708	141.222	94.260	1.272.322	245.716	118.170	181.717	483.434	6.012.568	13.480.775	19.493.343
(I-II) VALOR AFEGIT BRUT TOTAL (a preus bàsics)	2.638.588	2.140.074	498.514	1.081.065	236.853	61.327	267.387	148.569	252.259	189.818	573.845	5.449.711	18.930.548	24.380.259
Remuneració d'assalariats	1.122.428	1.122.428	-	437.835	83.570	29.358	184.276	51.847	167.066	116.359	261.386	2.454.124	8.774.206	11.228.331
Altres impostos nets de subsidis sobre la producció	86.979	57.583	29.395	16.943	1.365	375	4.137	128	47	5.126	10.255	125.354	222.884	348.239
Excedent brut d'explotació i rendes mixtes	1.429.181	960.063	469.119	626.288	151.918	31.594	78.974	96.594	85.147	68.332	302.204	2.870.233	9.933.457	12.803.690

Font: MIOIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Un resum d'aquestes dades són les ja vistes a la Taula V de l'apartat 3.2.1. d'aquest document. Com s'ha vist en aquest apartat, amb la T5 s'obté una primera idea del pes de les indústries turístiques sobre el total de l'economia balear, però no relaciona els resultats de les indústries turístiques i no turístiques amb la demanda turística. Es tracta d'una taula que permet analitzar els comptes de producció de l'economia balear, però sense tenir en compte l'efecte que la demanda turística té sobre ella.

La diferència entre la producció total per branca (procedent de la taula d'origen del MIOIB) i els consums intermedis associats a la seva producció (procedents de la taula de destinació del MIOIB), proporciona el valor afegit brut total de cada branca. En sumar el VAB de totes les branques (columnes) turístiques, s'obté com a resultat el valor afegit brut de les indústries turístiques (VABIT). En comparar el VABIT amb el VAB total d'Illes Balears, s'obté el pes que tenen les indústries turístiques sobre el VAB total. Aquest indicador estarà directament relacionat amb un altre indicador clau compilat a la T7 (Ocupació a les Indústries Turístiques), a partir del qual podrà calcular-se la productivitat d'aquestes branques (VAB/Llocs de feina).

D'altra banda, la remuneració d'assalariats per branca i els impostos nets de subsidis sobre la producció llevats del VAB total de la branca proporcionen l'excedent brut d'explotació i rendes mixtes de cada branca.

A partir de la T5 del CSTIB, veiem que la producció total de les indústries turístiques⁶² d'Illes Balears va ser de 11.462,3 milions d'euros en 2014. Això suposa un 26,1% de la producció total d'Illes Balears en 2014.

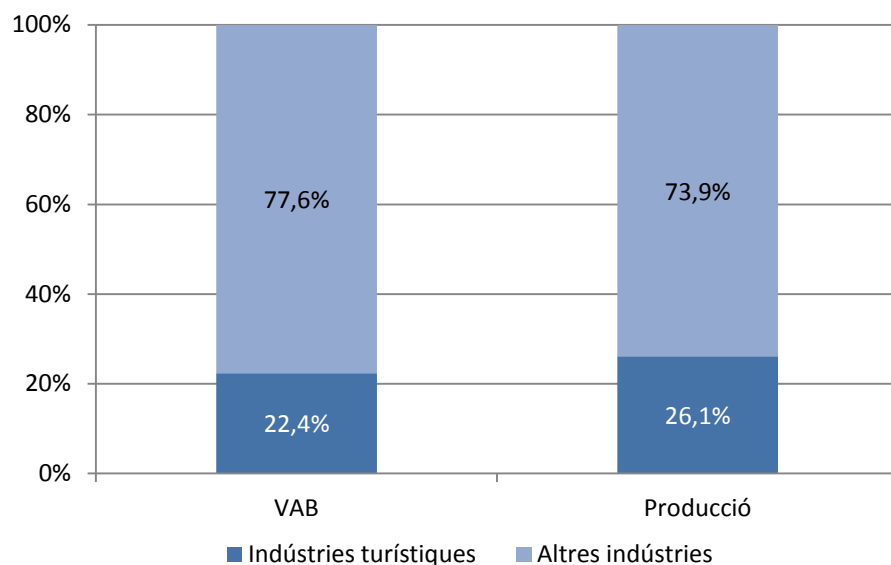
- El 95,5% d'aquesta producció és de productes característics del turisme.
- El 4,5% restant es distribueix entre la resta de productes de l'economia.

El VABIT va ser de 5.449,7 milions, amb un pes enfront del total de l'economia del 22,4%. La distribució d'aquest percentatge entre les branques turístiques seria el ja vist a la Taula V de l'apartat 3.2.1.:

- Allotjament a visitants no vinculat a l'ús d'un segon habitatge: 8,8%
- Restaurants i bars: 4,4%
- Activitats culturals, recreatives i esportives: 3,2%
- Branques de transport de passatgers: 2,4%
- Lloguer imputat per l'ús d'un segon habitatge: 2,0%
- Agències de viatge i altres serveis de reserva: 1,0%
- Lloguer de vehicles: 0,6%

⁶² Un cop ajustada la producció de paquets turístics i els consums intermedis de les branques que venen aquest producte.

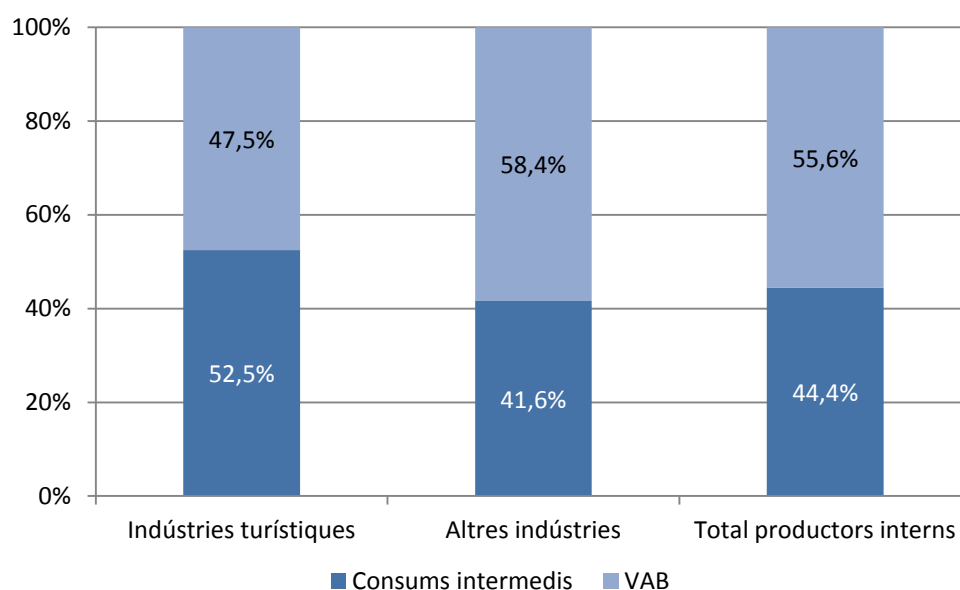
Gràfic XXI. Pes de les branques d'activitat turística i no turística sobre la producció i el VAB d'Illles Balears. 2014 (%)

Font: T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Respecte als consums intermedis, s'aprecia al Gràfic XXII que la proporció econòmica que aquests suposen sobre el total de la producció de les activitats turístiques (52,5%) és superior a la del conjunt de la resta d'indústries de l'economia (41,6%).

Gràfic XXII. Pes dels consums intermedis i del VAB a la producció total de les branques d'activitat turística i no turística d'Illles Balears. 2014 (%)

Font: T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Com ja s'ha vist, cal tenir present que el VABIT no pot ser tractat com una mesura real de l'efecte del turisme en l'economia perquè, en primer lloc, no tota la producció de les indústries turístiques és consumida per l'activitat turística (per exemple, consum local) i en segon lloc, perquè l'activitat turística també consumeix producció de les indústries no turístiques (procedent de les importacions i de la resta d'indústries).

Tal com s'explicava a l'apartat 3.2.1., l'efecte directe del turisme sobre l'economia es calcula com a resultat del procés de reconciliació de la demanda turística (consum turístic dels visitants) amb l'oferta de l'economia. I aquest procés es realitza a la T6.

3.5. Conciliació oferta/ demanda turística – T6 CSTIB. Oferta interna i consum turístic interior (a preus d'adquisició)

La T6 proporciona una consolidació de la T4 (demanda – consum turístic interior) i la T5 (oferta – comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries). Això permet obtenir una **ràtio turística dels productes** oferts a l'economia (proporció de l'oferta interna que ha consumit el turisme) i els agregats **VABDT** i **PIBDT** (vists a l'apartat 3.2.), la qual cosa forma la base del sistema de CST⁶³.

La T6 és similar en estructura a la T5 (branques d'activitat en columnes i productes en files), però afegint una columna suplementària a cadascuna de les columnes de la T5 en la qual s'inclourà els diferents nivells de demanda turística. A l'oferta de la T5 se li afegeix i reparteix la demanda vista a la T4, per poder així confrontar oferta i demanda.

---

⁶³ *Tourism Satellite Accounts in Europe (2019 edition)*, Eurostat.

Taula XVIII. T6-CSTIB (oferta/demanda). Oferta interna i consum turístic interior per productes. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

T6 (1 de 3)	INDÚSTRIES TURÍSTIQUES													
	1. Allotjament per a visitants		1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b		1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de tinença de cases de vacances		2. Indústria de provisió d'aliments i begudes		3-4. Transport terrestre de passatgers		5. Transport marítim de passatgers		6. Transport aeri de passatgers	
	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística
A.1. Productes característics del turisme	4.438.432	4.272.122	3.895.521	3.729.211	542.911	542.911	2.662.214	1.772.051	378.075	308.418	112.260	89.590	1.475.060	1.262.853
1. Serveis d'allotjament per a visitants	4.012.207	3.949.317	3.469.297	3.406.406	542.911	542.911	-	-	-	-	-	-	-	-
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	3.469.297	3.406.406	3.469.297	3.406.406	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de propietat de cases de vacances	542.911	542.911	-	-	542.911	542.911	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	383.436	292.614	383.436	292.614	-	-	2.648.129	1.762.567	-	-	972	972	-	-
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	378.075	308.418	148	93	-	-
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110.993	88.377	-	-
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.475.060	1.262.853
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	148	148	-	-
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	2.926	2.719	2.926	2.719	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Serveis culturals	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Serveis esportius i recreatius	39.862	27.472	39.862	27.472	-	-	14.085	9.484	-	-	-	-	-	-
A.2.+B. Altres productes	81.173	28.155	81.173	28.155	-	-	13.559	581	-	-	43.327	-	64.649	1.264
I. PRODUCCIÓ TOTAL (a preus bàsics)	4.519.605	4.300.278	3.976.694	3.757.367	542.911	542.911	2.675.773	1.772.632	378.075	308.418	155.587	89.590	1.539.709	1.264.117
II. CONSUM INTERMEDI TOTAL (a preus d'adquisició)	1.881.017	1.782.889	1.836.620	1.738.492	44.397	44.397	1.594.708	1.057.260	141.222	114.986	94.260	53.936	1.272.322	1.044.590
(I-II) VALOR AFEGIT BRUT TOTAL (a preus bàsics)	2.638.588	2.517.389	2.140.074	2.018.875	498.514	498.514	1.081.065	715.372	236.853	193.432	61.327	35.654	267.387	219.527

Fonts: MIOIB-2014, T4 i T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Continuació (2 de 3). T6-CSTIB (oferta/demanda). Oferta interna i consum turístic interior per productes. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

Continuació T 6 (2 de 3)	INDÚSTRIES TURÍSTICAS (cont.)										ALTRES INDÚSTRIES		PRODUCCIÓ DE PRODUCTORS INTERNS (a preus bàsics)	
	7. Lloguer d'automòbils i vehícles de motor lleugers		8. Agències de viatges i altres serveis de reserva		9. Indústria cultural		10. Indústria esportiva i recreativa		TOTAL INDÚSTRIES TURÍSTIQUES					
	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística	Producció	Proporció turística
A.1. Productes característics del turisme	353.800	287.621	362.023	337.249	353.098	233.138	811.842	389.026	10.946.804	8.952.070	255.699	26.304	11.202.503	8.978.374
1. Serveis d'allotjament per a visitants	-	-	-	-	5.264	912	-	-	4.017.472	3.950.229	20.296	9.517	4.037.768	3.959.746
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	-	-	-	-	5.264	912	-	-	3.474.561	3.407.318	20.296	9.517	3.494.857	3.416.835
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de propietat de cases de vacances	-	-	-	-	-	-	-	-	542.911	542.911	-	-	542.911	542.911
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	-	-	-	-	-	-	32.030	22.391	3.064.567	2.078.545	58.796	-	3.123.363	2.078.545
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	378.223	308.511	132.150	13.151	510.373	321.663
5. Serveis de transport marítim de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	110.993	88.377	-	-	110.993	88.377
6. Serveis de transport aeri de passatgers	-	-	-	-	-	-	-	-	1.475.060	1.262.853	289	-	1.475.349	1.262.853
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	353.800	287.621	-	-	-	-	2.338	2.338	356.286	290.107	6.781	2.321	363.067	292.429
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	-	-	362.023	337.249	-	-	2.748	2.023	367.697	341.991	201	-	367.898	341.991
9. Serveis culturals	-	-	-	-	342.287	228.491	15.806	9.906	358.092	238.397	19.988	-	378.080	238.397
10. Serveis esportius i recreatius	-	-	-	-	5.547	3.735	758.920	352.367	818.414	393.058	17.198	1.314	835.612	394.372
A.2.+B. Altres productes	40.485	5	8.406	3.764	18.438	1.255	245.437	12.895	515.475	47.920	32.155.624	408.197	32.671.099	456.116
I. PRODUCCIÓ TOTAL (a preus bàsics)	394.285	287.626	370.429	341.013	371.536	234.393	1.057.279	401.922	11.462.279	8.999.990	32.411.323	434.501	43.873.602	9.434.490
II. CONSUM INTERMEDI TOTAL (a preus d'adquisició)	245.716	179.247	118.170	108.981	181.717	120.390	483.434	192.148	6.012.568	4.654.426	13.480.775	159.825	19.493.343	4.814.250
(I-II) VALOR AFEGIT BRUT TOTAL (a preus bàsics)	148.569	108.379	252.259	232.032	189.818	114.003	573.845	209.774	5.449.711	4.345.564	18.930.548	274.676	24.380.259	4.620.240

Fons: MIOIB-2014, T4 i T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Continuació (3 de 3). T6-CSTIB (oferta/demanda). Oferta interna i consum turístic interior per productes. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

Continuació T 6 (3 de 3)	Importacions	Impostos nets de subvencions sobre els productes interns i importats a nivell nacional	OFERTA INTERNA (a preus d'adquisició)	CONSUM TURÍSTIC INTERIOR	RÀTIO DEL TURISME SOBRE L'OFERTA (%)
A.1. Productes característics del turisme	1.622.660	407.870	13.233.033	10.039.707	75,9%
1. Serveis d'allotjament per a visitants	331.586	78.685	4.448.038	4.030.175	90,6%
1.a. Serveis d'allotjament per a visitants no contemplats en 1.b	331.586	78.685	3.905.127	3.487.264	89,3%
1.b. Serveis d'allotjament associats amb tots els tipus de propietat de cases de vacances	-	-	542.911	542.911	100,0%
2. Serveis de provisió d'aliments i begudes	13.018	133.440	3.269.821	2.167.803	66,3%
3-4. Serveis de transport terrestre de passatgers	48.232	-54.665	503.940	322.056	63,9%
5. Serveis de transport marítim de passatgers	46.235	5.363	162.591	114.865	70,6%
6. Serveis de transport aeri de passatgers	368.882	46.908	1.891.139	1.294.974	68,5%
7. Serveis de lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	100.210	30.562	493.839	404.847	82,0%
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	10.133	10.433	388.464	352.648	90,8%
9. Serveis culturals	398.202	69.366	845.648	673.974	79,7%
10. Serveis esportius i recreatius	306.164	87.779	1.229.554	678.366	55,2%
A.2.+B. Altres productes	7.869.539	2.447.763	42.988.400	1.069.412	2,5%
I. PRODUCCIÓ TOTAL (a preus bàsics)	9.492.199	2.855.632	56.221.433	11.109.119	19,8%

Fonts: MIOIB-2014, T4 i T5 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

3.5.1. Ràtios turístiques dels productes

Aquestes ràtios es troben a l'última columna de la T6 i indiquen el pes del consum turístic sobre l'oferta interna dels productes.

S'obté la ràtio turística de cadascun dels productes oferts a l'economia en dividir el consum de cada producte vist a la T4⁶⁴ entre la seva oferta interna (a preus d'adquisició)⁶⁵. Aquesta oferta interna procedeix de la taula d'origen del MIOIB-2014 i sobre ella s'aplica l'ajust relacionat amb el paquet turístic comentat a l'apartat 3.4.

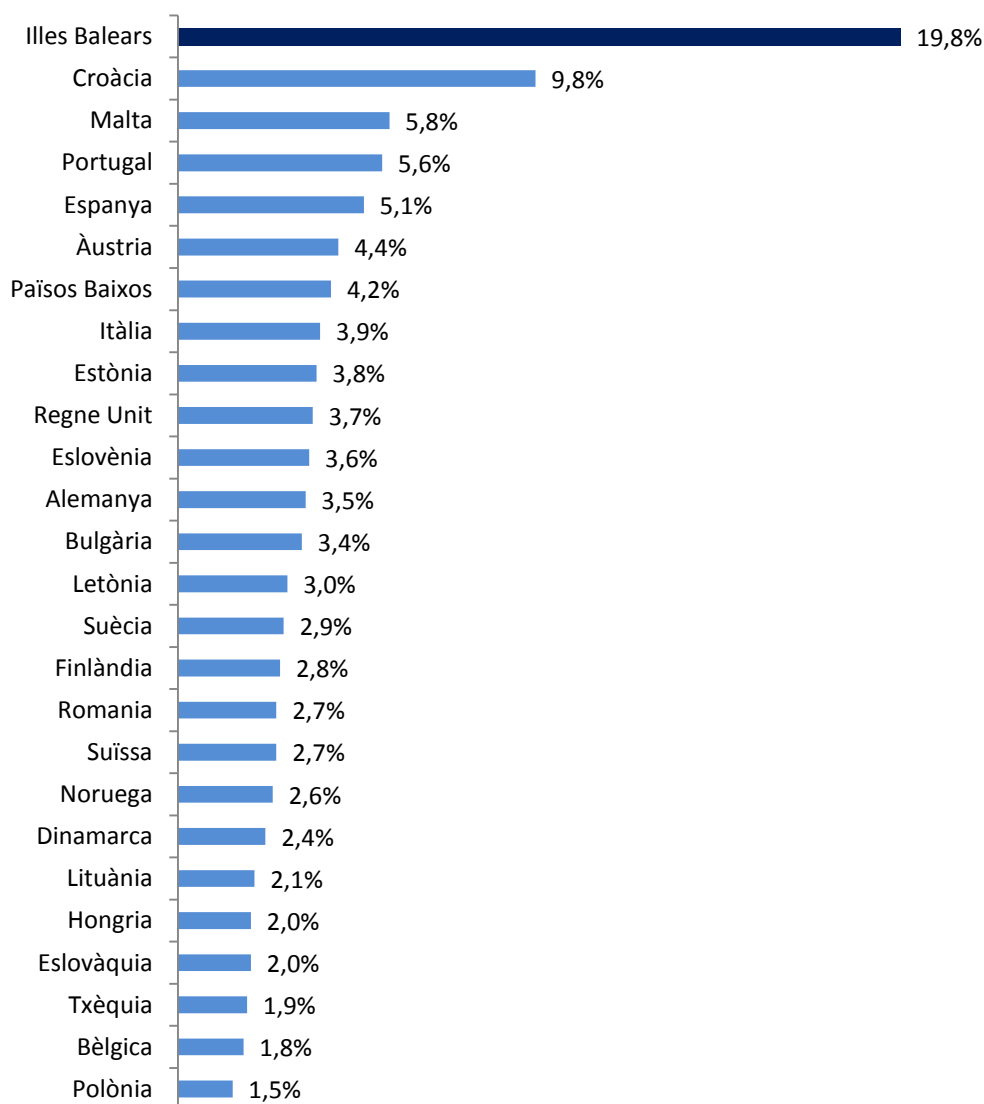
D'aquesta manera, obtenim que el 19,8% del valor de l'oferta interna d'Illes Balears s'ha destinat al consum turístic (en dividir els 11.109,1 milions d'euros de consum realitzat per visitants entre els 56.221,4 milions del valor total de l'oferta).

⁶⁴ I reproduït a la penúltima columna de la T6.

⁶⁵ Oferta interna (a preus d'adquisició) = Producció dels productors interns (a preus bàsics) + Importacions + Impostos nets de subvencions sobre els productes interns i importats a nivell nacional + Marges del comerç i del transport.
Els valors de la T4 estan a preus d'adquisició, per la qual cosa l'oferta amb la qual es compara també ha d'estar a preus d'adquisició.

La magnitud de la ràtio balear s'aprecia al Gràfic XXIII, en comparar-la amb la ràtio del turisme sobre l'oferta d'altres territoris europeus les economies dels quals no estan tan orientades al turisme⁶⁶.

Gràfic XXIII. Ràtios turístiques dels productes a Illes Balears (2014) i a diferents països europeus (diferents anys de referència) (%)

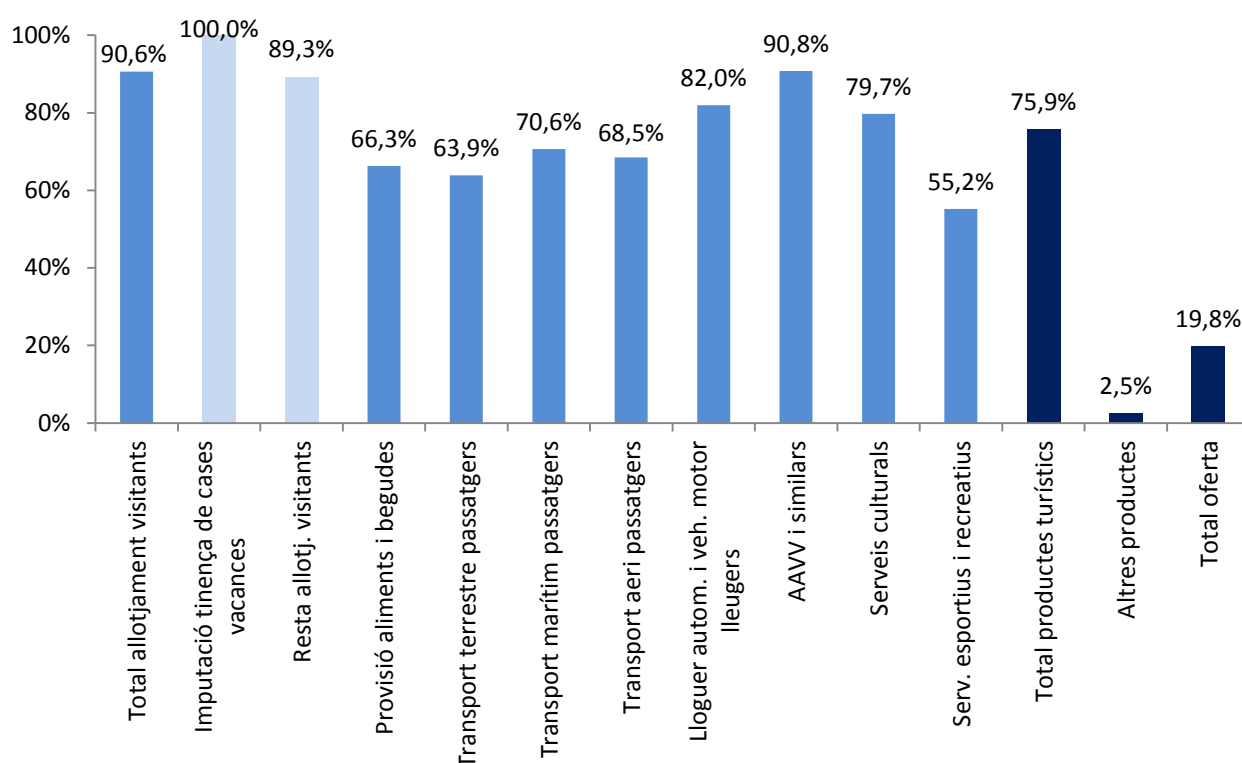
Fonts: *Tourism Satellite Accounts in Europe, 2019 edition - Table 10 (Eurostat) i T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).*

Com més pròxima al 100% sigui aquesta ràtio per a un producte determinat, més turístic és el consum de la seva oferta. Com pot apreciar-se a la T6 del CSTIB (columna "Ràtio del turisme sobre l'oferta") i en el següent gràfic, només els serveis d'allotjament associats amb tots els

⁶⁶ No obstant això, un territori com les Bahames, amb una ràtio del 17,7% en 2007, sí que presenta magnituds similars a les balears.

tipus de tinença de cases de vacances⁶⁷ són un producte de consum 100% turístic. Part de la resta de productes s'ha destinat a usos turístics (en la proporció que indica la seva ràtio corresponent) i l'altra part s'ha destinat a usos "no turístics". Cal tenir en compte que dins de "no turisme" s'inclou tant el consum dels residents en la seva activitat habitual no turística, com altres destinacions de consum per a l'oferta: consums intermedis (per exemple, el consum que realitza una empresa en un menjar de treball dins del seu entorn habitual), despesa en consum final de les administracions públiques i de les institucions sense afany de lucre al servei de les llars, formació bruta de capital fix i exportacions.

Gràfic XXIV. Ràtios turístiques dels productes a Illes Balears. 2014 (%)

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Els serveis amb major dependència del turisme són els d'agències de viatges, allotjament i lloguer de vehicles lleugers.

⁶⁷ Imputació del segon habitatge en propietat.

3.5.2. VABDT, PIBDT i PIBTT

Estimació de la proporció turística de la producció

Per estimar a la T6 quina part de la producció de cada branca d'activitat té una destinació turística (columnes "Proporció turística" de la T6), s'apliquen uns coeficients de repartiment específics per a cada producte de l'economia. Per establir aquests coeficients es parteix del quocient entre el consum turístic de la T4 i la producció de la T5. Atès que la producció de cada branca (procedent de la T5) està valorada a preus bàsics i el consum turístic de la T4, a més d'incloure el consum de productes importats, valora els béns/serveis a preus d'adquisició, abans de realitzar el quocient, cal llevar les importacions del consum turístic de la T4 i valorar aquest consum a preus bàsics.

Un cop realitzat aquest procés, ja poden comparar-se aquests vectors (producció i consum a preus bàsics) i obtenir uns coeficients de partida que s'avaluaran producte a producte per ajustar cada coeficient a la lògica de consum i producció de cada branca d'activitat. Per exemple, els "Serveis de menjars preparats i establiments de begudes"⁶⁸ tenen una producció interior de 537,9 milions d'euros⁶⁹ i un consum turístic interior estimat, net d'importacions i a preus bàsics, de 305,3 milions, la qual cosa proporciona un coeficient de partida del 56,8%. En avaluar el repartiment de la producció d'aquests serveis segons la branca d'activitat que els hagi produït, es prenen les següents decisions:

- El coeficient de repartiment que s'ha decidit aplicar per al producte "Serveis de menjars preparats i establiments de begudes" (files) quan el produeix la branca d'allotjament per a visitants (CNAE 55, columnes), no és el coeficient de partida que hem vist per a aquest producte (56,8%), sinó el coeficient de partida estimat per als "Serveis d'allotjament" (CPA 55, files). Això és així, en aquest cas, perquè es considera que en oferir-se aquests "Serveis de menjars preparats i establiments de begudes" dins d'establiments d'allotjament, la proporció de consum turístic dels mateixos estarà més pròxima a la del producte principal de la branca d'activitat que l'ofereix (si un hotel ofereix servei de bar/cafeteria, és d'esperar que el consum d'aquesta producció sigui majoritàriament destinat al turisme, igual que el consum en allotjament que es realitza en aquest mateix hotel).
- A la indústria de provisió d'aliments i begudes (CNAE 56, que inclou "Restaurants i llocs de menjars" i "Provisió de menjars preparats i establiments de begudes") s'aplica el coeficient de partida, atès que es tracta de la indústria principal de producció dels "Serveis de menjars preparats i establiments de begudes".

⁶⁸ CPAs 562 i 563, incloses dins dels "Serveis de provisió d'aliments i begudes" (CPA 56) vists a l'apartat 2.4.

⁶⁹ El detall de la producció de les CPAs 562 i 563 no pot apreciar-se a la T5 o la T6 d'aquest document perquè la informació es mostra agrupada per al conjunt de la CPA 56. No obstant això, sí que pot consultar-se desagregat a la taula d'origen del MIOIB-2014, font principal per a l'elaboració de la T5, a https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=1fd68a0c-76ad-4d7e-acaf-db32e51c7ba7&path=economia%2Fcomptes-economiques%2Fmarc-input-output&lang=ca

- Per a altres branques d'activitat, com puguin ser la d'educació, o la d'administracions públiques, es decideix no aplicar cap proporció turística (coeficient de repartiment= 0). S'ha considerat que, per exemple, els serveis del bar o del menjador d'un col·legi no tenen cap consum de tipus turístic.

Aquest procés (càlcul del coeficient inicial de repartiment per a un producte i ajust posterior del coeficient en funció de la branca que hagi produït el bé/servei) s'ha seguit per a cadascun dels productes i branques d'activitat de l'economia balear⁷⁰. Cal esmentar, no obstant això, la casuística dels béns de consum, per als quals s'ha tingut en compte l'Annex IV de *RMC-2008*. Segons aquest annex, en estimar les proporcions turístiques de la producció de cada branca, producte a producte, a la T6 únicament cal incloure les **relacions directes** entre el consum turístic i l'economia del territori. Per tant, en la compra de béns l'única relació directa és l'existent entre el comprador (consum) i venedor (normalment un establiment de comerç minorista), per la qual cosa la part turística es determina a partir del marge comercial del venedor.

Per exemple, la compra per part d'un turista d'un llibre produït a Illes Balears es realitzarà en una llibreria (establiment de comerç minorista), per la qual cosa l'única relació directa existent serà entre el turista i l'establiment de comerç, no entre el turista i la indústria que ha produït el llibre. A la seva producció no s'assigna cap proporció turística a la T6 per no haver estat comprat directament a la branca d'activitat que ho produeix (no ha existit relació directa)⁷¹.

VABDT

A partir de la suma de les proporcions turístiques de cada bé/servei (files) dins de la producció cada branca d'activitat (columnes), s'obté la proporció turística de la producció total de cada branca (total de columna). Per obtenir el valor afegit brut directe turístic (VABDT)⁷² vist a l'apartat 3.2.1., caldrà estimar també quina part dels consums intermedis emprats per cada branca s'han destinat a la producció turística. Per a això s'ha aplicat la mateixa relació obtinguda en el repartiment de la producció total de la branca. S'assumeix que els consums intermedis d'una branca tenen la mateixa estructura per a tots els productes que produeix, per la qual cosa aplicant la ràtio de la proporció turística s'obtenen els consums intermedis que cal restar al valor absolut de la proporció turística de la producció per a obtenir així el VABDT de cadascuna de les branques.

Per exemple, la proporció turística de la producció de la branca de transport aeri de passatgers ascendeix a 1.264,1 milions d'euros, que suposa el 82,1% de la producció total de la branca

⁷⁰ S'ha realitzat el procés per a les 155 branques i els 86 productes amb els quals s'ha treballat al MIOIB-2014, encara que després s'hagin publicat les dades del MIOIB-2014 a 66 branques i 70 productes, i en les taules del CSTIB-2014 es desglossin exclusivament les branques i els productes turístics.

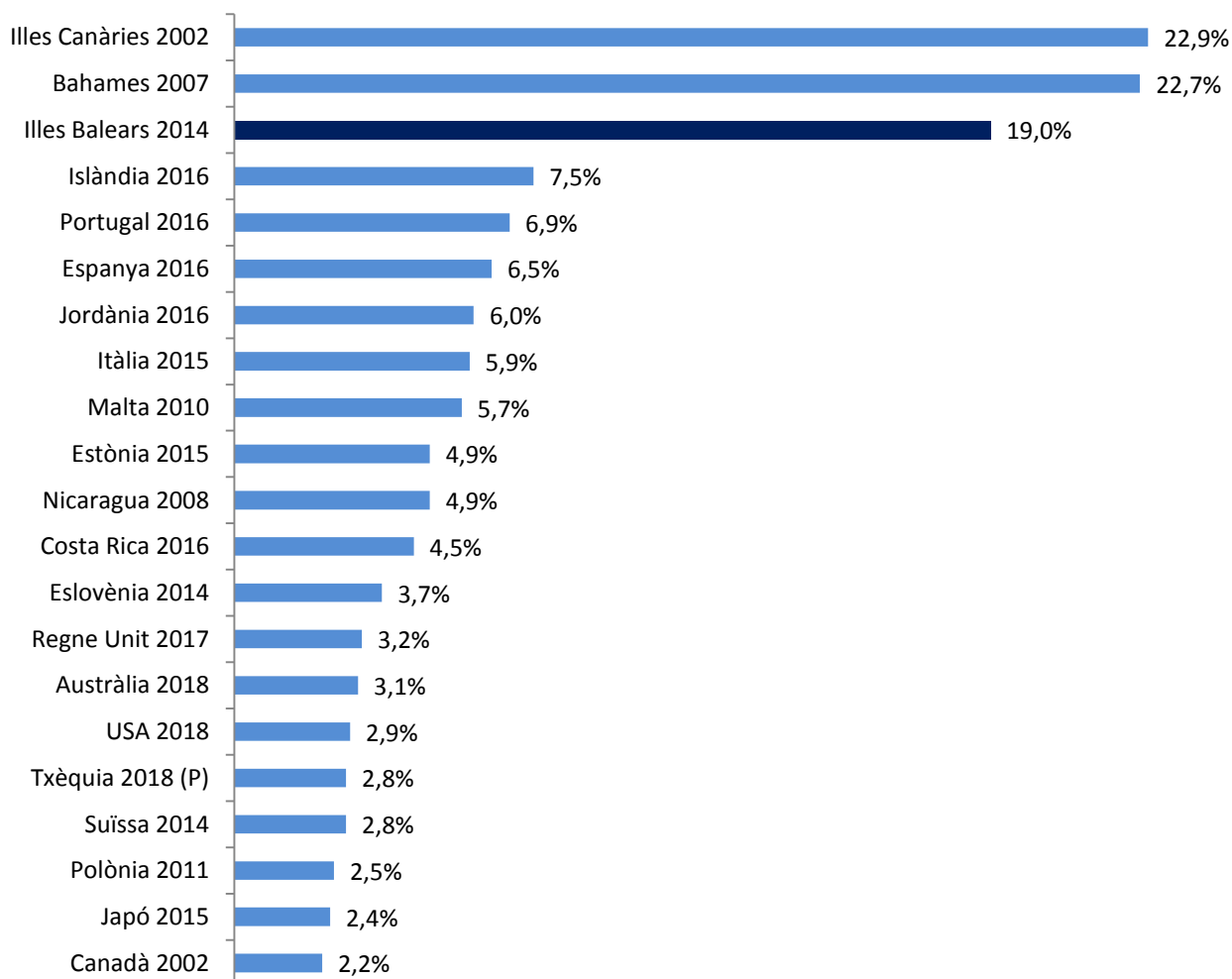
⁷¹ Això no és així en la compra de serveis, en els quals sí que existeix una relació directa entre el comprador i el productor (la branca que ofereix el servei).

⁷² Valor generat per l'existència del consum turístic interior satisfet per la producció de totes les indústries de l'economia balear. VABDT= producció turística – consums intermedis destinats a la producció turística.

(1.539,7 milions). Aquesta relació del 82,1% serà la que també s'apliqui als consums intermedis totals de la branca per estimar els 1.044,6 milions d'euros que s'han destinat a la producció turística. D'aquesta manera, per la diferència entre la producció turística i els consums intermedis "turístics", s'obté un VABDT de la branca de transport aeri de passatgers de 219,5 milions d'euros.

Després de la suma dels VABDT de totes les branques, obtenim els 4.620,2 milions d'euros del VABDT total de l'economia balear que, com ja s'ha vist a l'apartat 3.2.1., suposa el 19% del VAB total d'Illes Balears. Aquesta proporció tan elevada és comparable a la d'altres economies molt orientades al turisme, com puguin ser la de les Illes Canàries (22,9% en 2002) i la de Bahames (22,7% en 2007).

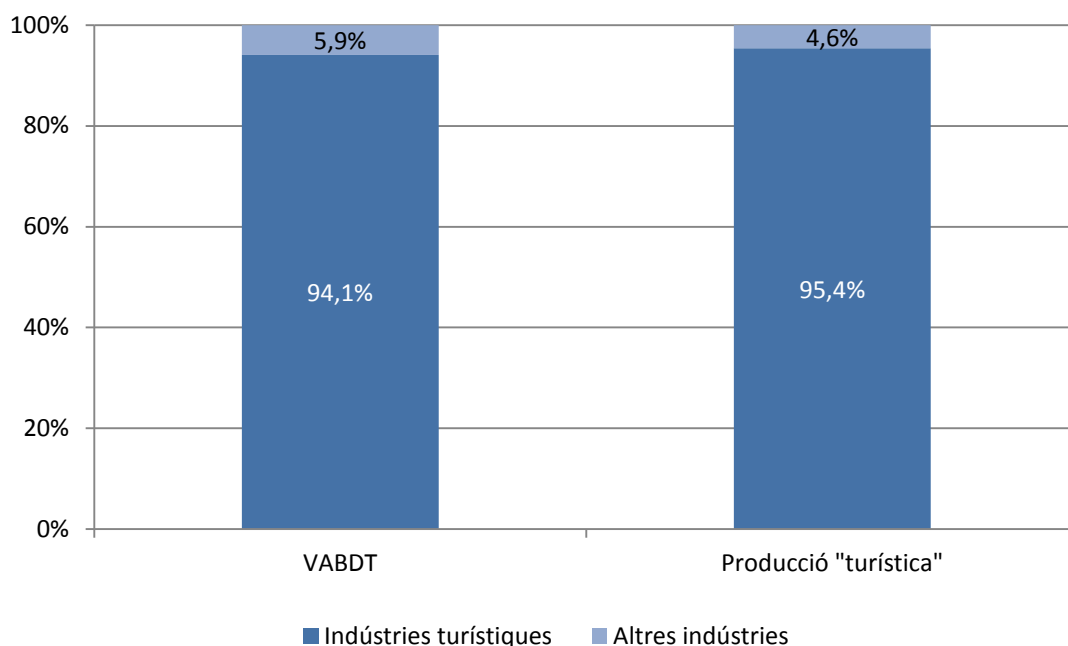
Gràfic XXV. Pes del VABDT sobre el VAB total a Illes Balears (2014) i a diferents territoris (diferents anys de referència) (%)

Fonts: dades recopilades en publicacions oficials dels territoris corresponents i T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB). (P) Dades preliminars.

Dels 9.434,5 milions d'euros estimats a la T6 com a producció turística dels productors interns⁷³, el 95,4% (9.000 milions) han estat produïts per les branques turístiques. Per la seva banda, el 94,1% (4.345,6 milions) del VABDT estimat ha estat també generat per les indústries turístiques.

Gràfic XXVI. Pes de les indústries turístiques i no turístiques sobre el VABDT i la producció "turística" d'Illles Balears. 2014 (%)

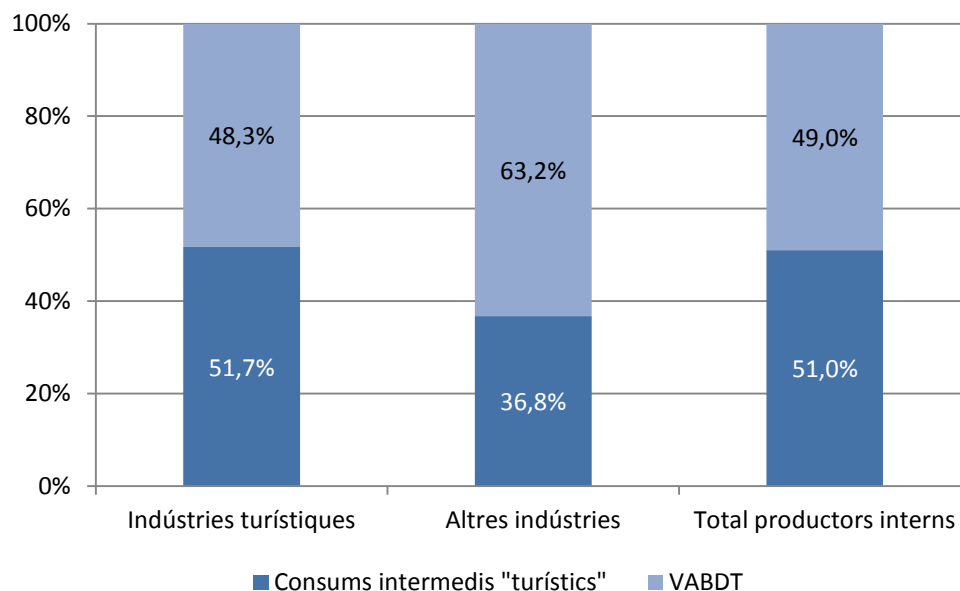

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

S'aprecia al Gràfic XXVII que el 48,3% d'aquests 9.000 milions de producció turística de les branques d'activitat turística es deuen al VABDT. En el cas de les branques no turístiques (434,5 milions de producció turística estimada), aquest percentatge arriba al 63,2%.

⁷³ Cal recordar que en aquesta producció turística dels productors interns, procedent de la T6, s'està exclouent una producció local que no ha estat repartida a la T6 per no formar part d'una interrelació directa en la compra-venda entre el visitant i el productor balear (segons l'Annex IV de *RMC-2008*). Aquesta producció local sí que es té en compte en estimar l'impacte del turisme sobre la producció balear a l'apartat 3.2.2. d'aquest document.

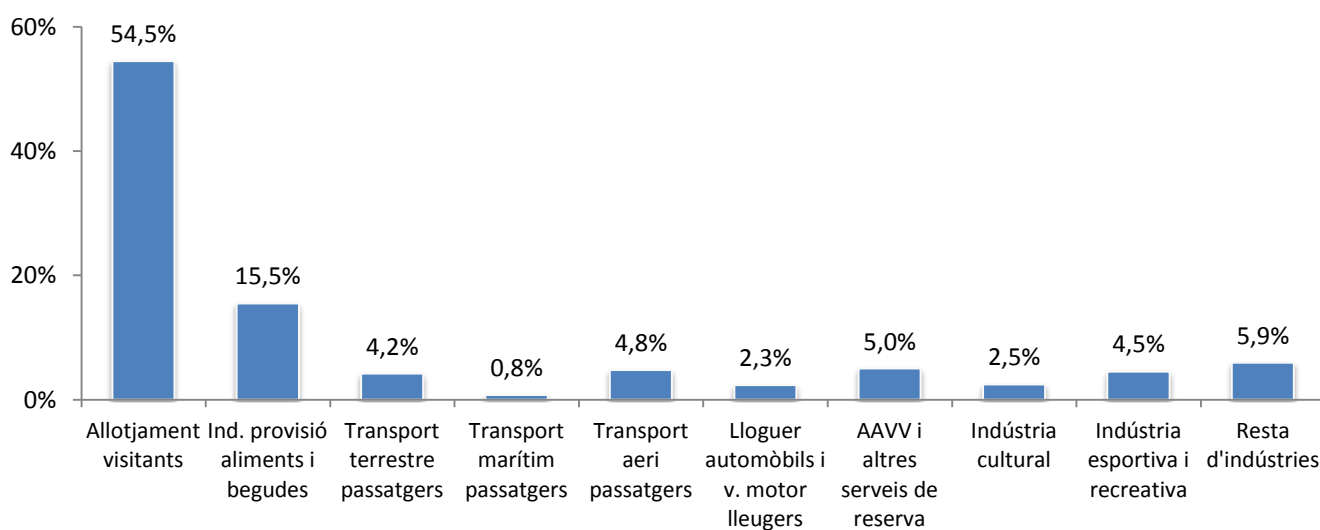
Gràfic XXVII. Pes dels consums intermedis "turístics" i del VABDT en la producció "turística" d'Illles Balears, segons tipus d'indústria. 2014 (%)

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Els 4.620,2 milions d'euros del VABDT total de l'economia balear són generats principalment per les branques d'allotjament per a visitants (54,5% del VABDT balear ha estat generat per aquesta branca) i provisió d'aliments i begudes (15,5% del VABDT ha estat generat per restaurants, bars, serveis d'àpats i similars).

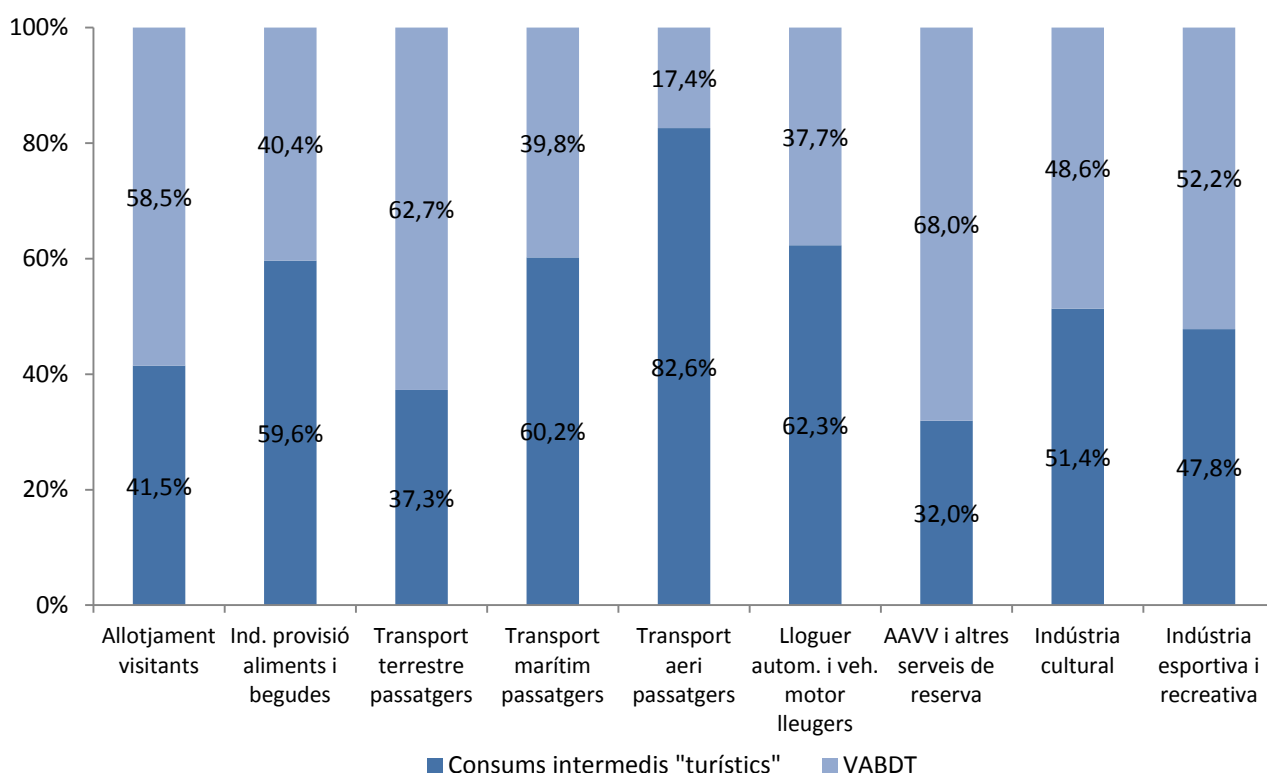
Gràfic XXVIII. Distribució del VABDT total d'Illles Balears entre les branques d'activitat que el generen. 2014 (%)

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Respecte a la distribució entre consums intermedis "turístics" i VABDT dins de la producció "turística" de cada branca, el Gràfic XXVIII mostra que, dins de les indústries turístiques, la branca d'agències de viatge i altres serveis de reserva és la que presenta una major proporció de VABDT (68%) dins de la seva producció turística. Li segueixen les branques de transport terrestre de passatgers (62,7%) i allotjament per a visitants (58,5%). Respecte als consums intermedis "turístics", destaca la proporció de consums intermedis que necessita la branca de transport aeri de passatgers per a la seva producció turística (82,6%).

Gràfic XXIX. Pes dels consums intermedis "turístics" i del VABDT en la producció "turística" d'Illles Balears, segons branques d'activitat turística. 2014 (%)

Font: T6 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

PIBDT

Un cop tenim el VABDT, cal estimar els impostos (nets de subvencions) associats a l'activitat turística per obtenir el producte interior brut directe turístic (PIBDT)⁷⁴. Els impostos s'han repartit de manera similar al procés que s'ha seguit en el cas de la producció turística (producte a producte i segons la branca de producció).

Cada producte que tingui una proporció turística en la seva producció, haurà de tenir uns impostos associats a aquesta proporció turística. Per aquest motiu, s'estima una proporció turística dels impostos per a cada producte i segons la branca que l'hagi venut.

⁷⁴ PIB = VAB + impostos

- Es distribueixen els impostos nets sobre productes entre les branques que han ofert aquests productes.
- Únicament es reparteixen els impostos dels productes que formen part de la proporció turística (pel que s'exclouran els béns de consum).
- L'impost es reparteix proporcionalment entre les branques que el venen, en ser lògicament el mateix servei i tenir el mateix percentatge d'impost independentment de qui l'ofereixi (la branca que els produeixi no influeix en el % d'impost que conté el producte).
- En el cas de les subvencions que cal llevar, s'analitza quina és la branca que ven el producte subvencionat i es decideix si el consum turístic ha pogut consumir algun tipus de producte amb preu subvencionat.

Després d'aquest procés de repartiment, obtenim un total d'impostos associats a la producció turística de 321,5 milions d'euros. Aquests impostos agregats al VABDT ens proporcionen un **producte interior brut directe turístic (PIBDT) de 4.941,7 milions d'euros, que suposen una contribució directa del 18,1% al PIB total d'Illes Balears** (veure apartat 3.2.1.). Igual que en el cas del VABDT, aquesta contribució directa del turisme al PIB és molt elevada i només comparable a la de territoris molt orientats al turisme com puguin ser les Illes Canàries (23,3% en 2002) i les Bahames (21,3% en 2007).

PIBTT

Després de la compilació de la T6, i a partir de l'aplicació de la inversa de Leontief interior del MIOIB-2014, s'ha pogut estimar també l'efecte total de l'activitat turística sobre el PIB, obtenint el **producte interior brut turístic total (PIBTT) de 7.019,5 milions d'euros (25,8% del PIB balear)** vist a l'apartat 3.2.2.

Es presenta a continuació un resum amb els agregats recomanats a *RMC-2008* com a indicadors pertinents de la magnitud del turisme en una economia, als quals s'afegeix el PIBTT estimat a partir del CSTIB i la matriu inversa de Leontief.

Taula XIX. PIBTT i agregats recomanats d'un CST. Illes Balears 2014 (milers d'euros)

Despesa turística interior	9.727.683
Consum turístic interior	11.109.119
Valor afegit brut de les indústries turístiques (VABIT)	5.449.711
Valor afegit brut directe turístic (VABDT)	4.620.240
Producte interior brut directe turístic (PIBDT)	4.941.723
Producte interior brut turístic total (PIBTT)	7.019.497

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

3.6. Ocupació laboral a les indústries turístiques - T7 CSTIB

La T7 del CSTIB-2014 permet analitzar l'impacte del turisme en relació a l'ocupació laboral.

RMC-2008 recomana una taula que recull únicament la informació referida a les indústries turístiques. No obstant això, de la mateixa manera en què s'ha estimat una proporció turística per a la producció en T6, al CSTIB-2014 s'ha realitzat una estimació de l'ocupació directa turística, que inclouria ocupacions tant de les indústries turístiques com de la resta d'indústries. D'altra banda, per obtenir l'efecte total del turisme sobre l'ocupació (vist a l'apartat 3.2.2.), s'ha calculat, de manera proporcional, la quantitat d'ocupació que li correspondria a la producció total estimada per atendre el consum turístic total.

S'ha treballat sobre l'ocupació estimada en elaborar el MIOIB-2014 (507.248 llocs de feina totals a Illes Balears). Pel seu alt nivell de detall, permet identificar i presentar desagregat el número d'ocupats per branques característiques del turisme.

Quant als indicadors d'ocupació presentats a la T7 del CSTIB, s'inclouen el nombre de llocs de feina i de llocs de feina equivalents a jornada completa per situació en l'ocupació (assalariats/ no assalariats), i el nombre d'hores treballades per situació en l'ocupació.

Com ja s'ha comentat, si bé la T7 recomanada mostra només la informació de les branques d'activitat turística, per a dimensionar el turisme al CSTIB-2014 s'analitza l'ocupació sota tres enfocaments:

- Ocupació a les indústries turístiques (veure Taula XIX): T7 recomanada a *RMC-2008*. Informa dels indicadors d'ocupació en les branques característiques del turisme. Es tracta d'indicadors directament relacionats amb la producció inclosa a la T5 del CSTIB-2014. En altres paraules, la producció de les indústries turístiques vista a T5 requereix de l'existència de l'ocupació que es mostra a la T7. En aquesta taula no s'inclou ocupació de cap branca que no sigui característica del turisme.
- Ocupació directa turística (veure Taula XXII): ocupació relacionada amb la producció turística. Per al seu càlcul s'utilitzen les ràtios de Consum turístic/Producció establerts per a cada branca a la T6. Per aquesta raó, s'inclou també ocupació d'indústries no característiques del turisme. Per exemple, veiem a la T6 que la proporció turística de la producció de la branca de "Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers" és del 72,9% (287,6 milions d'euros/394,3 milions). Aquesta relació del 72,9% serà la que s'apliqui també a l'ocupació de la branca. D'aquesta manera, 2.188 llocs de treball dels 2.999 de la branca són estimats com a ocupació directa turística.
- Ocupació total turística (veure Taula XXII): ocupació relacionada amb la producció directament consumida pel turisme (ocupació directa) i també la indirectament consumida per les indústries que proveeixen els béns i serveis al turisme (efecte indirecte). L'ocupació total turística s'estima aplicant a aquesta producció la ràtio de productivitat de cada ocupació en els comptes econòmics del MIOIB-2014. A tall d'exemple:

- Es mostra a la Taula VII (apartat 3.2.2.) que s'estima un efecte total del turisme sobre la producció de 372,5 milions d'euros per a "Agències de viatges i altres serveis de reserva".
- Es vol estimar l'ocupació que correspondria a aquest nivell de producció.
- Se sap per T5 i T7 del CSTIB que per a una producció de 370,4 milions (T5) a la branca "Agències de viatges i altres serveis de reserva", s'han necessitat 5.297 llocs de feina (T7).
- Això ens dóna una ràtio ocupació/producció del 0,0014%.
- Si s'aplica aquesta ràtio als 372,5 milions d'efecte total sobre la producció, s'obtenen els 5.327 llocs de feina que li corresponen (veure Taula XXII).

Taula XX. T7-CSTIB. Ocupació a les indústries turístiques, per situació dels ocupats. Illes Balears 2014

NRE. DE LLOCS DE FEINA	TOTAL	ASSALARIATS	NO ASSALARIATS
1. Allotjament per a visitants	54.197	52.799	1.399
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	37.287	28.254	9.033
3-4. Transport terrestre de passatgers	6.823	3.847	2.976
5. Transport marítim de passatgers	880	855	25
6. Transport aeri de passatgers	2.914	2.914	-
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	2.999	2.754	244
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	5.297	5.089	208
9. Indústria cultural	5.587	4.896	691
10. Indústria esportiva i recreativa	11.869	10.681	1.188
Total indústries turístiques	127.852	112.089	15.763

NRE. D'HORES TREBALLADES	TOTAL	ASSALARIATS	NO ASSALARIATS
1. Allotjament per a visitants	105.854.682	102.374.024	3.480.658
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	68.440.224	43.364.127	25.076.097
3-4. Transport terrestre de passatgers	14.756.703	7.393.223	7.363.480
5. Transport marítim de passatgers	1.668.541	1.621.416	47.125
6. Transport aeri de passatgers	3.879.800	3.879.800	-
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	5.732.142	5.264.893	467.248
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	9.260.473	8.890.139	370.334
9. Indústria cultural	9.082.863	8.164.913	917.950
10. Indústria esportiva i recreativa	14.475.396	14.052.063	423.332
Total indústries turístiques	233.150.824	195.004.599	38.146.225

NRE. DE LLOCS DE FEINA EQUIVALENTS A TEMPS COMPLET	TOTAL	ASSALARIATS	NO ASSALARIATS
1. Allotjament per a visitants	49.198	47.790	1.408
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	28.014	20.211	7.803
3-4. Transport terrestre de passatgers	6.134	3.348	2.786
5. Transport marítim de passatgers	763	741	22
6. Transport aeri de passatgers	1.836	1.836	-
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	2.698	2.478	220
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	4.542	4.380	162
9. Indústria cultural	4.536	4.101	435
10. Indústria esportiva i recreativa	6.888	6.687	201
Total indústries turístiques	104.608	91.573	13.036

Fonts: MIOIB 2014 (IBESTAT i AETIB) i EPA⁷⁵ (INE).

Les indústries turístiques balears van generar 127.852 llocs de feina en 2014, el 87,7% dels quals corresponen a personal assalariat.

L'allotjament per a visitants és la branca d'activitat que aporta més ocupació dins de les indústries característiques del turisme, ja que registra el 42,4% dels llocs de treball d'aquestes indústries. Li segueix en quantitat d'ocupació la indústria de provisió d'aliments i begudes (bars, restaurants i altres establiments que proveeixen serveis similars), amb 37.287 llocs de feina (el 29,2% del total de les indústries turístiques).

La informació del VAB de cada branca d'activitat vista a la T5 i els llocs de treball de la T7, permeten obtenir la ràtio VAB/ llocs de feina (veure Taula XX), que ens indica que per cada lloc de feina de les indústries turístiques, es genera un valor de 42.625€.

Taula XXI. VAB/Llocs de feina de les branques d'activitat econòmica en Illes Balears. 2014

BRANQUES D'ACTIVITAT ECONÒMICA	VAB (€)	LLOCS DE FEINA	VAB /LLOCS DE FEINA (€)
1. Allotjament per a visitants	2.638.588.163	54.197	48.685
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	1.081.065.266	37.287	28.993
3-4. Transport terrestre de passatgers	236.852.787	6.823	34.716
5. Transport marítim de passatgers	61.327.088	880	69.671
6. Transport aeri de passatgers	267.386.862	2.914	91.761
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	148.568.587	2.999	49.544
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	252.258.844	5.297	47.622
9. Indústria cultural	189.818.413	5.587	33.977
10. Indústria esportiva i recreativa	573.845.006	11.869	48.348
Total indústries turístiques	5.449.711.015	127.852	42.625
Resta d'indústries	18.930.547.900	379.396	49.897
Total	24.380.258.915	507.248	48.064

Fonts: T5 i T7 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

⁷⁵ Pot consultar-se la metodologia de l'Enquesta de Població Activa (EPA), elaborada per l'INE, a https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176918&menu=metodologia&idp=1254735976595

Referent als assalariats, la remuneració⁷⁶ vista a la T5 juntament amb la informació del nombre de llocs de feina assalariats de la T7, permet obtenir la remuneració per lloc de treball assalariat. S'estima així a la Taula XXI que un lloc de feina assalariat de les indústries turístiques obté una remuneració anual de 21.894€.

Taula XXII. Remuneració d'assalariats/Llocs de feina assalariats de les branques d'activitat econòmica en Illes Balears. 2014

BRANQUES D'ACTIVITAT ECONÒMICA	REMUNERACIÓ D'ASSALARIATS (€)	LLOCS DE FEINA ASSALARIATS	REMUNERACIÓ / ASSALARIATS (€)
1. Allotjament per a visitants	1.122.427.813	52.799	21.259
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	437.835.024	28.254	15.496
3-4. Transport terrestre de passatgers	83.569.560	3.847	21.724
5. Transport marítim de passatgers	29.358.371	855	34.322
6. Transport aeri de passatgers	184.275.899	2.914	63.239
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	51.846.537	2.754	18.824
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	167.065.595	5.089	32.829
9. Indústria cultural	116.359.477	4.896	23.766
10. Indústria esportiva i recreativa	261.386.067	10.681	24.472
Total indústries turístiques	2.454.124.343	112.089	21.894
Rest a d'indústries	8.774.206.251	301.878	29.065
Total	11.228.330.594	413.967	27.124

Fonts: T5 i T7 del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Els 127.852 llocs de feina de les indústries turístiques suposen el 25,2% dels llocs de treball d'Illes Balears. No obstant això, com ja s'ha comentat, igual que no tota la producció d'aquestes branques d'activitat turística és consumida per visitants, no tots els llocs de feina de les mateixes tindran una relació directa amb el turisme (per exemple, el treballador del bar d'un col·legi no estarà donant servei a visitants). Per aquest motiu, al CSTIB-2014 s'han estimat també els efectes directes i totals del turisme sobre l'ocupació balear de la manera en què s'ha descrit anteriorment. Es mostren els resultats a continuació (Taula XXII).

⁷⁶ Remuneració total, en efectiu o en espècie, a pagar per un ocupador a un assalariat a canvi del treball realitzat per aquest últim. Es desglossa en sous i salaris, i cotitzacions socials a càrrec dels ocupadors.

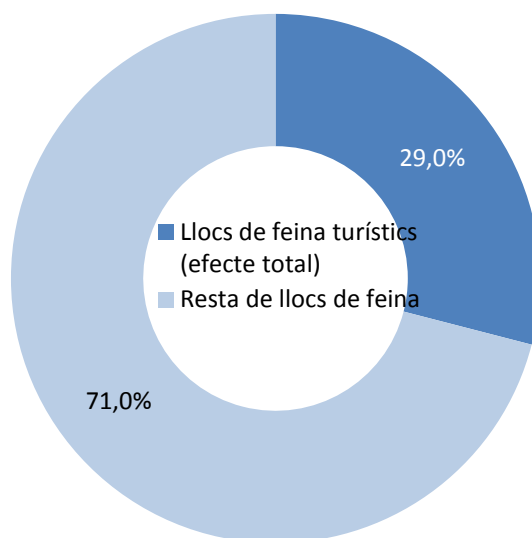
Taula XXIII. Efecte del turisme sobre l'ocupació d'Illes Balears. 2014 (llocs de feina)

NRE. DE LLOCS DE FEINA	EFFECTE TOTAL DEL TURISME	EFFECTE DIRECTE DEL TURISME	EFFECTE INDIRECTE DEL TURISME
1. Allotjament per a visitants	51.773	50.665	1.108
2. Indústria de provisió d'aliments i begudes	28.490	24.010	4.480
3-4. Transport terrestre de passatgers	6.607	5.552	1.055
5. Transport marítim de passatgers	583	543	40
6. Transport aeri de passatgers	2.428	2.392	35
7. Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	3.020	2.188	832
8. Agències de viatges i altres serveis de reserva	5.327	4.876	451
9-10. Indústria cultural, esportiva i recreativa	8.954	8.179	775
Total indústries turístiques	107.181	98.405	8.776
Rest a d'indústries	40.041	7.100	32.942
Total	147.222	105.505	41.717

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

S'estima que l'efecte total (directe + indirecte) de l'activitat turística sobre l'ocupació balear suposa 147.222 llocs de feina. Com pot veure's en el següent gràfic, aquesta xifra representa el 29% de tots els llocs de feina d'Illes Balears en 2014⁷⁷. Com ja s'ha apuntat anteriorment, un pes dels llocs de feina "turístics" sobre el total de llocs de feina d'Illes Balears (29%) major que el pes del PIB turístic total sobre el PIB balear (25,8%), indica que l'activitat turística balear és intensiva en mà d'obra.

Gràfic XXX. Pes de l'ocupació turística total (efecte total a totes les indústries) i de la resta de l'ocupació sobre el total de llocs de feina d'Illes Balears. 2014 (%)

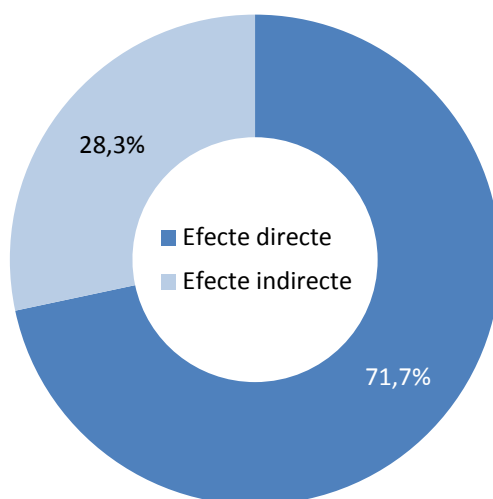

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

⁷⁷ A la taula de destinació del MIOIB-2014 s'estima un total de 507.248 llocs de feina a Illes Balears.

S'aprecia al Gràfic XXXI que el 71,7% dels 147.222 llocs de feina “turístics” estan directament relacionats amb el consum turístic. El 28,3% restant estan relacionats amb la producció dels consums intermedis necessaris per a la producció turística (efectes indirectes).

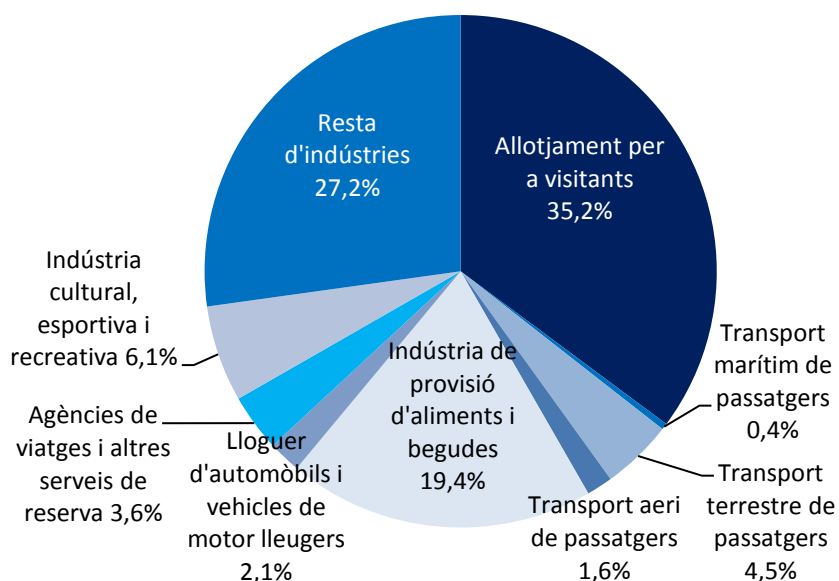
Gràfic XXXI. Pes dels efectes directes i indirectes del turisme sobre els llocs de feina turístics totals a Illes Balears. 2014 (%)

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

En relació a la distribució d'aquests 147.222 llocs de treball “turístics” per branques d'activitat econòmica, cal destacar que el 35,2% treballa en la branca que ofereix allotjament als visitants i el 27,2% en indústries considerades no turístiques (d'aquests, 6.856 treballen al comerç minorista de béns).

Gràfic XXXII. Distribució dels llocs de feina turístics (efecte total) d'Illes Balears entre les diferents branques d'activitat econòmica. 2014 (%)

Fonts: MIOIB-2014 i CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Respecte a la comparació amb altres territoris, aquest efecte del turisme sobre els llocs de feina de l'economia (20,8% sobre el total de llocs de treball com a efecte directe i 29% com a efecte total) és, de nou, comparable a territoris com Canàries (19,9% efecte directe i 29,3% efecte total en 2002) i Bahames (27% efecte directe en 2007), però està allunyat del pes que suposa en altres economies amb menor dependència del turisme (per al total d'Espanya es presenten uns pesos del 5,3% i el 8,9% respectivament en 2014).

3.7. Indicadors no monetaris - T10 CSTIB

La T10 conté diverses taules que ajuden a contextualitzar i interpretar la informació monetària compilada a la resta de taules del CST. Presenta un conjunt bàsic d'indicadors físics (no monetaris) que es relacionen principalment amb les taules de demanda i complementen les xifres principals del CST. Aquests indicadors físics, que faciliten l'anàlisi i proveeixen la base per a calcular la despesa mitjana, són esmentats al Sistema Nacional de Comptes 2008 com un component clau dels CST.

Taula XXIV. T10A-CSTIB. Nombre de viatges i pernoctacions, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014

	TURISME RECEPTOR			TURISME INTERN		
	Turistes (visitants que pernocten)*	Excursionistes (visitants del dia)**	Visitants	Turistes***	Excursionistes	Visitants
Nombre de viatges	13.524.502	1.136.241	14.660.743	1.166.358	11.435.114	12.601.472
Nombre de pernoctacions	110.889.551	-	110.889.551	4.315.525	-	4.315.525

Fonts: Frontur-Egatur 2014 (IET, IBESTAT i AETIB), Familitur (IET), Autoritat Portuària de les Illes Balears i Ports de les Illes Balears.

*Turistes que han tingut Illes Balears com a destinació principal del seu viatge segons Frontur-Egatur (tot i que la despesa turística considerada a les taules del CSTIB inclou també la despesa dels turistes que han tingut Illes Balears com a destinació secundària).

**Dins dels excursionistes del turisme receptor s'inclouen les escales de creueristes a Illes Balears i els creueristes de base que no pernocten a les Illes.

***Les pernoctacions vinculades al turisme intern s'han estimat a partir de l'estada mitjana de Familitur.

En 2014, els visitants no balears (turisme receptor) van realitzar 14.660.743 viatges a Illes Balears. El 92,2% d'aquests viatges van tenir almenys una pernoctació, amb un total de 110,9 milions de pernoctacions al llarg de 2014 i una estada mitjana de 8,2 nits.

Per la seva banda, els residents balears van realitzar 12.601.472 viatges turístics dins de les Illes. El 90,7% d'aquests viatges van ser excursions (viatges sense pernoctació). El 9,3% restant van ser viatges amb pernoctació i van tenir una estada mitjana de 3,7 nits.

A partir de la suma de les dades del turisme receptor (viatges i pernoctacions de no residents a Illes Balears) i intern (de residents), obtenim el nombre de visitants a Illes Balears (turisme interior) i les seves corresponents pernoctacions a les Illes.

Taula XXV. Turisme interior. Nombre de viatges i pernoctacions, per categoria de visitants. Illes Balears 2014

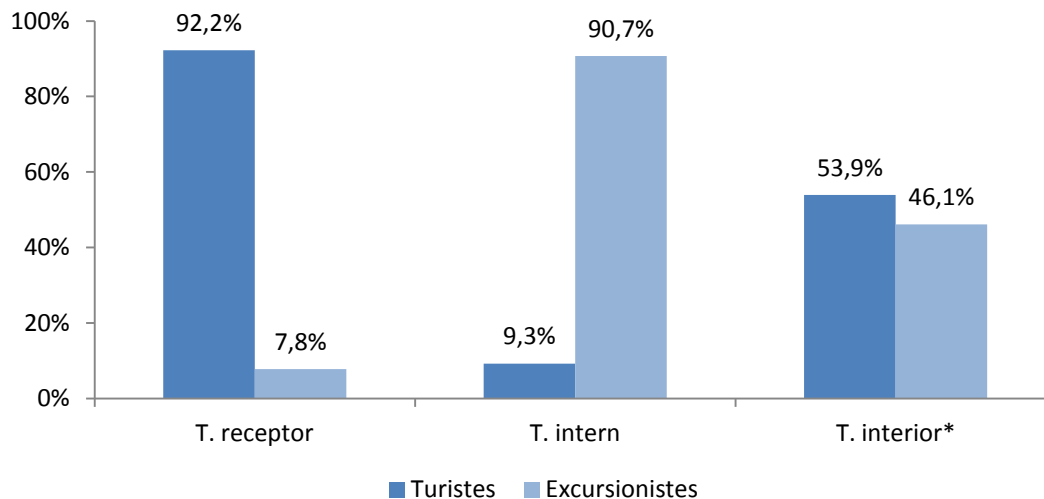
TURISME INTERIOR	TURISTES (visitants que pernocten)*	EXCURSIONISTES (visitants del dia)	VISITANTS
Nombre de viatges	14.690.860	12.571.355	27.262.215
Nombre de pernoctacions	115.205.076	-	115.205.076

Font: T10A del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

* Turistes que han tingut Illes Balears com a destinació principal del seu viatge segons Frontur-Egatur.

El total de viatges associats al turisme interior d'Illes Balears en 2014 va ser de 27.262.215. En el 53,9% d'ells es va realitzar almenys una pernoctació a les Illes (arribant als 115,2 milions de pernoctacions, amb una estada mitjana de 7,8 nits). El 46,1% restant van ser viatges sense pernoctació (veure Gràfic XXXIII), relacionats en la seva majoria (91%) amb el turisme intern (veure Gràfic XXXV).

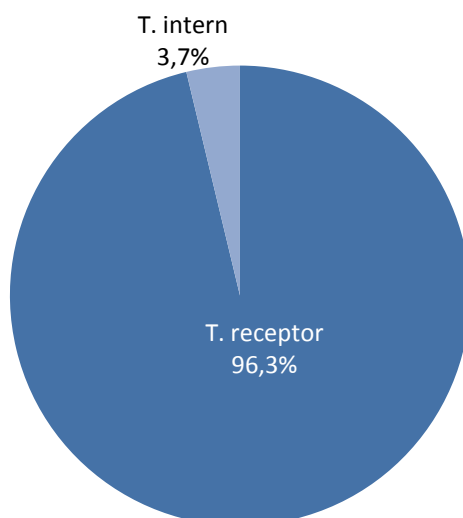
Gràfic XXXIII. Turisme interior. Distribució del nombre de viatges, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014 (%)

Font: T10A del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

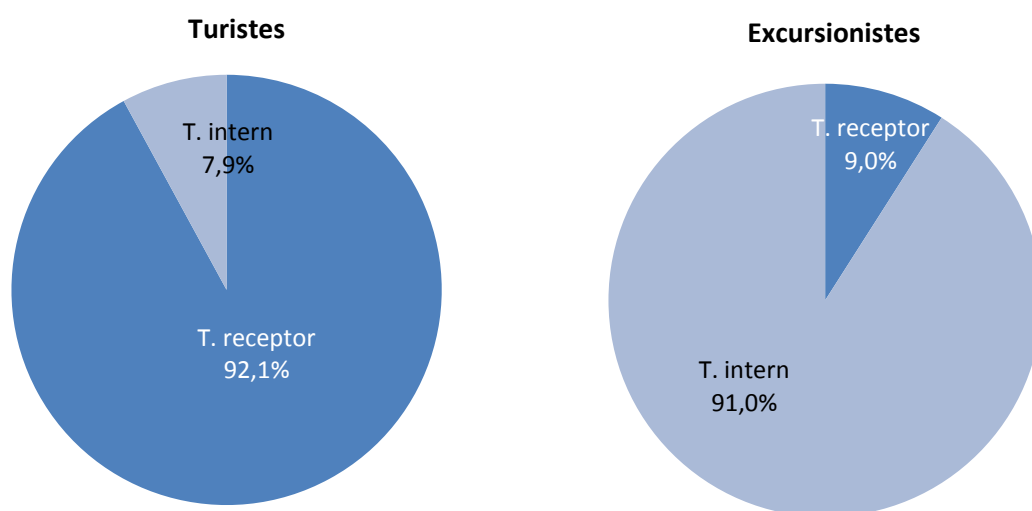
*T. interior= turisme receptor + turisme intern

Gràfic XXXIV. Turisme interior. Distribució del nombre de pernoctacions per formes de turisme. Illes Balears, 2014 (%)

Font: T10A del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Gràfic XXXV. Turisme interior. Distribució del nombre de viatges de turistes i excursionistes, per formes de turisme. Illes Balears, 2014 (%)

Font: T10A del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

Els indicadors físics de nombre de viatges i pernoctacions vists a la T10A del CSTIB estan directament relacionats amb les dades monetàries de la T1 en el cas del turisme receptor, i amb les de part de la T2 en el cas dels viatges turístics interns dels residents. En relacionar les dades d'aquestes tres taules (la T1, part de la T2 i la T10A considerant també els viatges que

han tingut Illes Balears com a destinació secundària⁷⁸), obtenim les següents despeses mitjanes, per viatge turístic i per pernoctació, vinculades a l'economia balear:

Taula XXVI. Despeses i despeses mitjanes associades als viatges de turisme interior, per formes de turisme i categoria de visitants. Illes Balears 2014

VIATGES*	DESPESA** (milers d'euros)			DESPESA MITJANA PER VIATGE (€)			DESPESA MITJANA PER PERNOCTACIÓ (€)
	Turistes	Excursion.	Visitants	Turistes	Excursion.	Visitants	Turistes (visitants que pernocten)
Turisme receptor	9.326.164	66.068	9.392.232	679,3	58,1	631,8	85,5
Turisme intern***	93.487	141.761	235.248	80,2	12,4	18,7	21,7
Turisme interior***	9.419.651	207.829	9.627.480	632,4	16,5	350,5	83,0

Fonts: Frontur-Egatur 2014 (IET, IBESTAT i AETIB) i T1, T2 i T10A del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

* Viatges amb destinació principal o secundària Illes Balears.

** Despesa en productes oferts per l'economia balear.

***A la despesa relacionada amb els viatges de turisme intern dels residents, s'exclouen els 100,2 milions d'euros de la despesa realitzada a Illes Balears per viatges emissors dels residents que sí que s'inclouen en la despesa turística interna total de la T2.

La despesa mitjana en productes oferts per l'economia balear, relacionada amb viatges turístics dins d'Illes Balears (turistes i excursionistes), va ser de 350,5€ per viatge en 2014. Cada pernoctació realitzada per turistes a Illes Balears va suposar una despesa turística de 83€. Cal tenir en compte que dins d'aquestes pernoctacions s'inclouen aquelles per les quals els turistes no han realitzat cap despesa, com pugui ser l'allotjament a casa d'amics o familiars (que tenen un consum imputat a la T4, però que no està inclòs dins d'aquesta despesa).

⁷⁸ Les operacions de *Frontur* i *Egatur* estudien el turisme receptor d'Espanya i defineixen la destinació principal del viatge com el lloc visitat que és fonamental en la decisió de realitzar el viatge. En cas de no poder identificar fàcilment la destinació principal, es considera que és aquella en la qual s'hagin realitzat un major nombre de pernoctacions. Per a obtenir una xifra coherent a nivell nacional, la informació desagregada per CCAA que es publica per a aquestes operacions considera les dades de les diferents CCAA com a destinació principal.

No obstant això, en un CST no és rellevant saber si els viatges turístics han tingut el territori estudiat com a destinació principal o secundària, sinó el consum turístic vinculat a aquest territori. Per aquest motiu, per relacionar de manera coherent les dades monetàries de les T1 i T2 amb les físiques de la T10A cal considerar també tots els viatges i pernoctacions que van tenir Illes Balears com a destinació secundària. S'estima que, dins del turisme receptor que s'estudia a *Frontur* i *Egatur*, els viatges (amb Illes Balears com a destinació principal o secundària) realitzats en 2014 pels turistes no residents van ser 13.728.729 i que aquests viatges van tenir 109.109.073 pernoctacions associades.

Taula XXVII. T10B-CSTIB. Turisme receptor: nombre d'arribades i pernoctacions per via d'arribada. Illes Balears 2014

TURISME RECEPTOR*	NOMBRE D'ARRIBADES	NOMBRE DE PERNOCTACIONS
1. Aire	13.338.471	107.214.565
2. Resta de vies	1.322.273	3.674.986
2.1. Creuers**	983.966	-
2.2. Altres mitjans de transport	338.307	3.674.986
Total	14.660.744	110.889.551

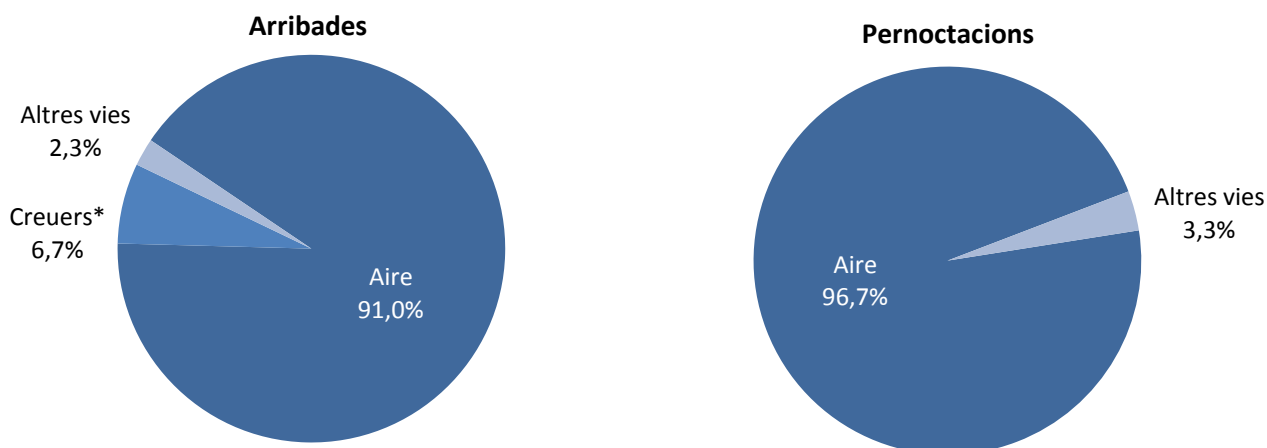
Fonts: Frontur-Egatur 2014 (IET, IBESTAT i AETIB), Autoritat Portuària de les Illes Balears i Ports de les Illes Balears.

* Amb Illes Balears com a destinació principal.

** Dades referides a les escales de creuers.

La T10B del CSTIB ofereix informació sobre el nombre d'arribades i pernoctacions vinculades al turisme receptor segons la via d'entrada emprada per a visitar Illes Balears. S'extreu d'aquesta taula i s'aprecia en el següent gràfic, que amb un 91% de les arribades, el transport aeri és el més important per a l'accés a les Illes en el cas del turisme receptor.

Gràfic XXXVI. Turisme receptor. Distribució del nombre d'arribades i pernoctacions, per via d'arribada a Illes Balears. 2014 (%)

Font: T10B del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

* Dades referides a les escales de creuers.

Taula XXVIII. T10C-CSTIB. Nombre d'establiments turístics d'allotjament col·lectiu i capacitat per tipus d'allotjament. Illes Balears 2014

ALLOTJAMENT COL·LECTIU TURÍSTIC*	ESTABLIMENTS HOTELERS	APARTAMENTS TURÍSTICS**	ALLOTJAMENTS DE TURISME RURAL	ACAMPAMENTS TURÍSTICS	TOTAL
Nombre d'establiments	1.400	848	386	8	2.642
Capacitat (unitats) ***	164.275	29.511	3.411	1.290	198.487
Capacitat (places)	329.327	84.196	6.917	3.137	423.577
% Utilització de la capacitat (unitats)	76,7%	70,5%	55,6%	29,8%	-
% Utilització de la capacitat (places)	74,2%	55,5%	50,3%	-	-

Fonts: enquestes d'ocupació de l'INE; registre d'empreses, activitats i establiments turístics de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball; Consell Insular d'Eivissa; Consell Insular de Formentera i Consell Insular de Menorca.

* No s'inclouen refugis o albergs d'ús turístic.

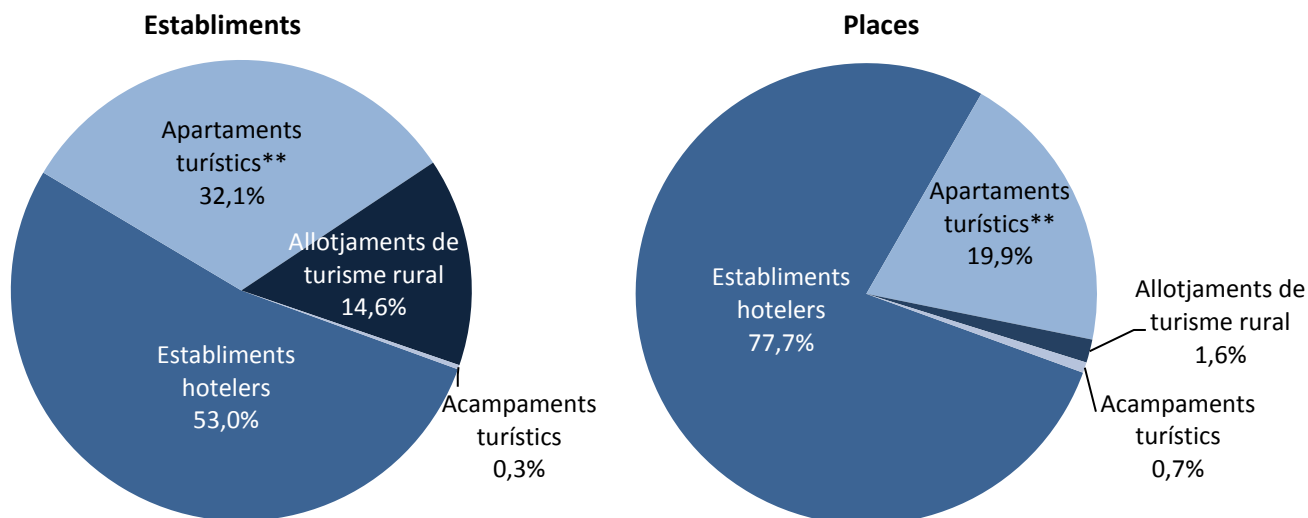
** Dins d'apartaments turístics no s'inclouen els Habitatges Turístics de Vacances (allotjament turístic privat).

*** Les unitats en el cas dels establiments hotelers i dels allotjaments de turisme rural, són habitacions. En el cas d'apartaments turístics, les unitats són apartaments. En el cas dels acampaments, una unitat és una parcel·la.

A la T10C del CSTIB es mostren la quantitat i capacitat de l'oferta turística d'allotjament col·lectiu balear i la seva utilització per part de la demanda (grau d'ocupació).

La capacitat de la planta d'allotjament col·lectiu turístic a Illes Balears va ser de 423.577 places (sense comptar les de refugis i albergs d'ús turístic), un 77,7% de les quals corresponen a establiments hotelers (Gràfic XXXVII). Dins d'aquesta oferta turística d'allotjament col·lectiu, els establiments hotelers són també els que tenen major nombre d'establiments (53%) i un grau d'ocupació major (un 74,2% de les places obertes van ser utilitzades en 2014).

Gràfic XXXVII. Distribució del nombre d'establiments i places d'allotjament col·lectiu turístic* d'Illes Balears, segons tipologia d'allotjament. 2014 (%)

Font: T10C del CSTIB-2014 (IBESTAT i AETIB).

*No s'inclouen refugis o albergs d'ús turístic.

**Dins d'apartaments turístics no s'inclouen els Habitatges Turístics de Vacances (allotjament turístic privat).

Segons les diferents enquestes d'ocupació de l'INE⁷⁹, en 2014 aquestes tipologies d'allotjament van donar servei a 10,1 milions de viatgers a Illes Balears (el 9,5% del total d'Espanya), amb 63 milions de pernoctacions associades (el 15,7% de tot el país).

⁷⁹ Sense incloure les dades referides a albergs, per no estar disponibles per a Illes Balears.

Poden consultar-se les enquestes d'ocupació de l'INE a

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254735576863

4. Fonts d'informació del Compte Satèl·lit del Turisme de les Illes Balears 2014

Al llarg d'aquest document s'han anat detallant les fonts emprades i els processos d'elaboració de cadascuna de les taules del CSTIB-2014. Es presenta a continuació un quadre que les enumera segons les taules del CSTIB-2014 en què s'hagin utilitzat.

Taula XXIX. Principals fonts d'informació emprades en l'elaboració del CSTIB-2014

TAULA	FONT	ORGANISME ELABORADOR
T1 - Despesa turística receptora per productes, categoria dels visitants i origen geogràfic	Taula de destinació del Marc Input-Output d'Illes Balears 2014 (MIOIB-2014)	Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) / Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears (AETIB)
	Taula de destinació del Marc Input-Output d'Illes Balears 2004	Direcció General d'Economia del Govern balear (actual Direcció General de Model Econòmic i Ocupació) / Institut Balear d'Estadística (anterior a l'existència de IBESTAT)
	Enquesta de Despesa Turística (EGATUR) 2014	Institut d'Estudis Turístics (IET) / AETIB 2014
	Enquesta de Pressupostos Familiars (EPF). Base 2006	Institut Nacional d'Estadística (INE)
	Passatgers d'aeroports balears	Aeroports Espanyols i Navegació Aèria (AENA)
	Indicador de Pressió Humana de les Illes Balears (IPH)	IBESTAT
	Estudi sobre l'impacte econòmic dels creuers a les Illes Balears 2015	Autoritat Portuària de Balears, Cambra de Comerç i UIB
T2 - Despesa turística interna per productes, categoria dels visitants i tipus de viatge	Taula de destinació del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
	Enquesta de Moviments Turístics dels Espanyols (FAMILITUR) 2014	IET
	Enquesta de Turisme de Residents (ETR) 2015	INE
	Passatgers d'aeroports balears	AENA
T3 - Despesa turística emissora per productes, categoria dels visitants i destinació geogràfica	EPF. Base 2006	INE
	Mòdul de serveis d'agències de viatges i operadors turístics de l'Enquesta Anual de Serveis (EAS)	INE

TAULA	FONT	ORGANISME ELABORADOR
T4 - Consum turístic interior per productes i components	Taula 1 del Compte Satèl·lit del Turisme de les Illes Balears 2014 (CSTIB-2014)	AETIB / IBESTAT
	Taula 2 del CSTIB-2014	AETIB / IBESTAT
	Taula de destinació del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
	FRONTUR-EGATUR 2014	IET / AETIB 2014
	FAMILITUR 2014	IET
	Taula d'origen del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
	Estimació del Parc d'Habitatges 2014	Ministeri de Foment
	Cens d'edificis 2011	INE
	Registre d'establiments turístics	Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball d'Illes Balears; Consell Insular d'Eivissa; Consell Insular de Formentera i Consell Insular de Menorca
	IPH	IBESTAT
	Subvencions al transport de residents 2014	Conselleria de Mobilitat i Habitatge d'Illes Balears
	Pressupostos generals de les Illes Balears	Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors d'Illes Balears
T5 - Comptes de producció de les indústries turístiques i altres indústries (a preus bàsics)	Comptabilitat Nacional d'Espanya	INE
	Comptes de les Administracions Públiques	Intervenció General de l'Administració de l'Estat (IGAE)
T6 - Oferta interna i consum turístic interior per productes (a preus d'adquisició)	Taules d'origen i destinació del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
	Consum turístic interior del servei d'operadors turístics a les taules 1, 2 i 3 del CSTIB-2014	AETIB/IBESTAT
T7 - Ocupació a les indústries turístiques*	Taula 4 del CSTIB-2014	AETIB / IBESTAT
	Taula 5 del CSTIB-2014	AETIB / IBESTAT
	Taules d'origen i destinació del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
T8 - Ocupació a les indústries turístiques*	Taula de destinació del MIOIB-2014	IBESTAT / AETIB
	Enquesta de Població Activa (EPA)	INE

*Després de l'elaboració de la T7, s'empren a més les T5 i T6 del CSTIB-2014 per estimar els efectes directes i totals del turisme sobre l'ocupació laboral.

TAULA	FONT	ORGANISME ELABORADOR
T10 - Indicadors no monetaris	Enquesta de Moviments Turístics en Fronteres (FRONTUR) 2014	IET / AETIB 2014
	EGATUR 2014	IET / AETIB 2014
	FAMILITUR 2014	IET
	Creueristes a ports balears	Autoritat Portuària de Balears i Ports de les Illes Balears
	Registre d'establiments turístics	Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball d'Illes Balears; Consell Insular d'Eivissa; Consell Insular de Formentera i Consell Insular de Menorca
	Enquesta d'Ocupació Hotelera	INE
	Enquesta d'Ocupació en Apartaments Turístics	INE
	Enquesta d'Ocupació en Allotjaments de Turisme Rural	INE
	Enquesta d'Ocupació en Acampaments Turístics	INE

Entre totes les fonts emprades, cal destacar el MIOIB-2014, base indispensable en la compilació de les taules del CSTIB-2014.

MIOIB-2014

El procés d'elaboració d'un marc input-output implica la recopilació d'una gran quantitat d'informació econòmica del territori, així com una intensa anàlisi de la informació recollida i un exercici de síntesi d'acord amb els estàndards i condicions marcats en la normativa europea.

Bona part de les fonts d'informació emprades al MIOIB-2014 provenen de l'INE. Es tracta d'operacions estadístiques nacionals, que compten amb mostres significatives per a les Illes Balears i a les quals l'IBESTAT té accés gràcies a l'acord marc d'intercanvi d'informació entre les dues institucions. És el cas de l'*Enquesta Industrial a Empreses*, l'*Enquesta Anual del Sector Serveis i Comerç*, l'*Enquesta Industrial de Productes*, l'*Enquesta de Població Activa (EPA)*, l'*Enquesta Anual de Cost Laboral*, l'*Enquesta de Pressupostos Familiars* i l'*Enquesta de Turisme de Residents*. També cal destacar la utilització de l'*Enquesta de Despesa Turística (EGATUR)* i la de *Moviments Turístics en Fronteres (FRONTUR)*. Totes dues subjectes en l'actualitat a un conveni de col·laboració entre l'IBESTAT i l'INE (abans entre IET-Turespaña i AETIB) que possibilita l'ampliació de la mostra en el territori de les Illes Balears des de Juny de 2010.

Algunes de les operacions estadístiques han estat emprades de manera general, gràcies a que disposen d'informació de qualitat i desagregada per a gairebé totes les activitats econòmiques. És el cas del Directori d'Empreses de les Illes Balears, Afiliacions a la Seguretat Social, EPA, la informació dipositada per les empreses al Registre Mercantil, etc.

Per cobrir les llacunes d'informació existents per completar les estimacions del MIOIB-2014, es va realitzar una enquesta específica de *Consums Intermedis i Inversions de 2014 (ECI)* dirigida a empreses amb algun establiment situat a les Illes Balears i amb una grandària mostral teòrica de 1.900 empreses. En aquest sentit, l'ECI es va dissenyar per cobrir dos objectius fonamentals:

- Disposar d'informació desagregada, tant per producte com per origen geogràfic, dels consums intermedis i inversions de les diferents branques d'activitat contemplades al MIOIB-2014.
- Oferir estimacions de les principals macromagnituds d'una sèrie de branques d'activitat no cobertes per les enquestes estructurals del sector serveis o amb una representativitat insuficient a nivell de CCAA. És el cas, per exemple, de les activitats esportives, les associatives i sindicals, les d'organitzacions empresarials i patronals, altres serveis personals, etc.

Pot ampliar-se aquesta informació al document metodològic del MIOIB-2014 (https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=1fd68a0c-76ad-4d7e-acaf-db32e51c7ba7&tab=metodologia&lang=ca).

Bibliografia

- Alonso, T. et al. (2018). "Estudio sobre el impacto económico de los cruceros en las Illes Balears 2015", Autoritat Portuària de Balears, Cambra de Comerç de Mallorca i Universitat de les Illes Balears. Palma
(http://www.portsdebalears.com/sites/default/files/libros/Memoria_creuers_2018.pdf)
- Cañada, A. (2013). "Regional Tourism Satellite Account", UNWTO Statistics and TSA Issue Paper Series STSA/IP/2013/02 (Online). Madrid
(<http://statistics.unwto.org/en/content/papers>)
- EUROSTAT (2009). "Tourism Satellite Accounts in the European Union. Volume 1: Report on the implementation of TSA in 27 EU Member States". Col·lecció: Methodologies and working papers. Tema: Industry, trade and services. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg
(<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5846301/KS-RA-09-021-EN.PDF/9b2ba104-1523-4aea-a746-4e2fd6cba760>)
- EUROSTAT (2009). "Tourism Satellite Accounts in the European Union. Volume 2: Comparison of methodology and empirical results". Col·lecció: Methodologies and working papers. Tema: Industry, trade and services. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg
(<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5846401/KS-RA-09-022-EN.PDF/48991668-279f-409d-a15d-90b1da59c3b6>)
- EUROSTAT (2009). "Tourism Satellite Accounts in the European Union. Volume 3. Practical Guide for the Compilation of a TSA: Directory of Good Practices". Col·lecció: Methodologies and working papers. Tema: General and regional statistics. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg
(<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5846505/KS-RA-09-023-EN.PDF/8574e12f-4644-4d04-a831-c5dbd6261434>)
- EUROSTAT (2009). "Tourism Satellite Accounts in the European Union. Volume 4: Possibilities to obtain more up-to-date TSA key figures". Col·lecció: Methodologies and working papers. Tema: Industry, trade and services. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg
(<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5846657/KS-RA-09-024-EN.PDF/a818db84-9aa1-460b-a26d-ce512ad2904f>)
- EUROSTAT (2019). "Tourism Satellite Accounts (TSA) in Europe". Col·lecció: Statistical reports. Tema: Industry, trade and services. Publications Office of the European Union, Luxemburg (<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/10293066/KS-FT-19-007-EN-N.pdf/f9cdc4cc-882b-5e29-03b1-f2cee82ec59d>)
- IBESTAT. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Govern de les Illes Balears (2019). "Metodologia del Marc Input-Output de les Illes Balears 2014". Palma
(https://ibestat.caib.es/ibfiles/content/files/Metodologies/Metodologia%20MIOIB14_cat.pdf)

- INE. Subdirecció General de Comptes Nacionals. Govern d'Espanya (2004). "Cuenta Satélite del Turismo de España: Nota metodológica". Madrid (<https://www.ine.es/metodologia/t35/metosateln.pdf>)
- INE. Govern d'Espanya (2016). "Cuenta Satélite de Turismo. Breve descripción metodológica". Madrid (<https://www.ine.es/metodologia/t35/abresatel.pdf>)
- INE. Govern d'Espanya. "El turismo de negocios en el marco de la Cuenta Satélite de Turismo: propuesta metodológica y algunos resultados para el caso español". Madrid (<https://www.ine.es/metodologia/t35/notametneg.pdf>)
- INE. Govern d'Espanya (2019). "Cuenta Satélite del turismo de España. Revisión estadística 2019". Madrid (https://www.ine.es/metodologia/t35/notametneg_rev19.pdf)
- Institut Canari d'Estadística (ISTAC). Govern de Canàries (2008). "Cuenta Satélite del Turismo de Canarias 2002". Las Palmas de Gran Canaria/ Santa Cruz de Tenerife (http://www.gobiernodecanarias.org/istac/descargas/C00020A/metodologia_CST.pdf)
- Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). Generalitat de Catalunya (2017). "Compte satèl·lit del turisme de Catalunya. Proposta d'elaboració". Documents de treball. 2a edició revisada. Barcelona (<https://www.idescat.cat/serveis/biblioteca/docs/cat/csctpe2016.pdf>)
- Mateu Sbert, J. (2015). "Estacionalidad e impacto del turismo en la atención urgente hospitalaria y primaria". Publicaciones y Divulgación Científica. Universitat de Màlaga (https://riuma.uma.es/xmlui/bitstream/handle/10630/13087/TD_MATEU_SBERT_Josep.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Ministeri de Turisme, Departament d'Estadística i Banc Central de Bahames. "The Bahamas Tourism Satellite Account 2007" (http://www.tourismtoday.com/sites/default/files/tourism_satellite_account_2007_report_2016_02_10_0.pdf)
- Nacions Unides (Departament d'Assumptes Econòmics i Socials, Divisió d'Estadística), OMT (2010): "Recomendaciones internacionales para estadísticas de turismo 2008". Estudios de métodos. Sèrie M N°83/Rev.1. Madrid/ Nova York (https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1s.pdf)
- Nacions Unides (Departament d'Assumptes Econòmics i Socials, Divisió d'Estadística), OMT, EUROSTAT i OCDE (2010): "Cuenta Satélite de Turismo: Recomendaciones sobre el marco conceptual 2008". Estudios de métodos. Sèrie F N°80/Rev.1. Luxemburg/ Madrid/ Nova York/ París (https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesf/SeriesF_80rev1s.pdf)
- Reglamento UE N°549/513 del Parlamento Europeo y del Consejo de 21 de mayo de 2013 relativo al Sistema Europeo de Cuentas Nacionales y Regionales de la Unión europea. SEC-2010 (<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-L-2013-81250>)
- Sistema d'Anàlisi i Estadística del Turisme d'Andalusia (SAETA). Empresa Pública per a la Gestió del Turisme i de l'Esport d'Andalusia. Conselleria de Turisme i Esport. Junta d'Andalusia. "Cuenta Satélite del Turismo de Andalucía 2010". Col·lecció: Economía del turismo en Andalucía. Màlaga/ Sevilla (http://www.juntadeandalucia.es/turismoycomercio/publicaciones/estadisticas/cuenta_satelite_2010_es_1.pdf)

- Valle, E. et al. (2015). Departament d'Economia Aplicada de la Universitat de las Illes Balears. “Primeros pasos en la elaboración de la Cuenta Satélite del Turismo de las Islas Baleares”. Palma (http://www.caib.es/sites/estadistiquesdelturisme/ca/altres_estudis-85585/archivopub.do?ctrl=MCRST865ZI204089&id=204089)